

GÚTHI

A

vén kopó

189080

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

I. KÖTET.

FEKETE KÖNYV

EREDETI BÚNÜGYI ÉS DETEKTIV TÖRTÉNETEK

ÁRA 2 KOR.

A vén kopó.

Egy titkos rendőr emlékiratai

írta

Dr. Gúthi Soma

BUDAPEST, 1907

KUNOSSY, SZILÁGYI és TÁRSA

KIADÁSA

111

ბიბლია

საქართველოს სსრ

Dr. Gúthi Soma:

FEKETE KÖNYV.

Eredeti bűnügyi és detektív-
történetek.

A vén kopó.

Egy titkos rendőr emlékiratai.

A VÉN KOPÓ.

Egy titkos rendőr emlékiratai.

Írta :

Dr. GÚTHI SOMA.

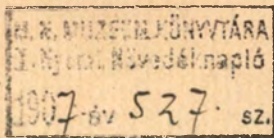

BUDAPEST, 1907.

KUNOSSY, SZILÁGYI és TÁRSA könyvkiadóvállalat
kiadása.

189080

Hogy lettem én detektív?

Hogy lettem én detektív?

Hát bizony mi türés-tagadás : sok bűn nyomja a lelkemet! Hetedhét országra híres gonosztevő voltam. Fotográfiám százféle alakban most is ott van mindennütt a rendőrség fekete könyvében : mint béna koldus, hódító gavallér, gatyás paraszt, mágnás, katonatiszt, szerelmes színész, urasági inas, udvari lakáj, olasz népénekes, spanyol kolduló barát, párisi kocsis, bolgár kertész és szerb disznó-kereskedő. Ugy ismertek minden nagy városban, mint a betörők királyát. A híres *Papacosta* is az én tanítványom volt. Nálam inaskodott. Ha valami világraszóló bűneset foglalkoztatta a budapesti vagy a külföldi rendőrséget, az én nevem mindig kombinációba került. Kerestek, hajszoltak mindenfelé; a világ minden képes ujságja hozta az arcképemet. El is fogtak, ha szerét ejtették és addig haza nem toloncoltak, amíg az igazi bűnös elő nem került. Olykor-olykor az is megesett, hogy

amig tüvé tették miattam a nagyvárosok éjjeli tanyáit, nehéz rabságban sinylődtem, türelmetlenül várva a napot, amikor megint utilaput kötnek a talpamra... Szegény, Istenben boldogult *Győrffy Gyula* sok érdekeset mondhatna rólam, ha nagy szomorúságomra el nem szólítja a halál. Ő volt az én hűséges védőügyvédem harminc esztendőn keresztül. Ha bajba jutottam, hozzá fordultam, érte küldtem, és mintha gyóntatóm lett volna, elmondtam neki mindent, a legapróbb részletekig... Hiába! minden paragrafusnak két kampója van. Az egyikbe belekapaszkodik a vád, a másikba meg a védelem. Az az erősebb, aki jobban bírja. Az én védőügyvédem nem egykönnyen engedte ki kezéből azt a kampót. Sokszor kirántott a hinárból, amikor már azt hittem, hogy nincs szabadulás... Áldja meg a jó Isten még az emlékét is!...

Átkozott híresség!... Ha egy-egy világárosba érve, leugrottam a vonatról, azonnal körülfogott egy csomó detektív és úgy vigyáztak minden lépésemre, mint valami királyi hercegre, akit merénylettől féltének. Teremtő isten! Be sokszor kifogtam rajtuk. A híres párisi rendőrügynököknek is sok borsot törtem az orruk alá.

Hejh! Szép idők voltak azok! Ha véletlenül a hatvanas években értem volna pályafutásom delére, több mint bizonyos, hogy minden nagyobb cere-

mónia nélkül felkötöttek volna és ma már ott porladoznám valahol a szabolcsi határban vagy Veszprémvármegyében, egy temető árkában: de én is belejutottam volna a népköltészetbe, mint *Sobri Jóska*, *Bogár Imre*, meg *Rózsa Sándor*. Legendákat mesélnének sokféle virtusomról, ügyességemről, vakmerőségemről.

Vén róka vagyok már. Hushagyókedden leszek ötvenkilenc esztendő. Huszonhatot az ötvenkilencből rabságban töltöttem Szamosujvárt, Szegeden, Vácott, Illaván, Balassagyarmaton, Steinban, Párisban és Lipcsében. Legutoljára Belgrádban fogtak el. Megszöktem onnan és visszakerültem a világ legszebb városába: Budapestre. Ideje is volt már. Gyötört a honvágy; mert hiába, mindenütt jó, de legjobb itthon. Mindig szívesebben türtem a fogást idehaza, mint a külföldön, ahol alaposan megkínóztak, ha szerét ejthették. Csak szálnalmas árnyéka voltam már a régi híres zsványnak, amikor hazakerültem. Az izgalmas élet, a fegyházi robotolás nagyon megviselt. Elfáradtam. Megrokkantam. Letörtem! Ugy éreztem, hogy gyöngé vagyok már a „munkára”; nem is fogtam semmiféle újabb vállalkozásba. Egy ideig jó pajtásaim könyörületességéből, kegyelemkenyéren éldegéltem. Ha régi kollégáim egy-egy jó fogást csináltak, nekem is juttattak a koncból egy-egy morzsát. Ugy hozza magával

a zshiványbecsület. Egyszer aztán megelégtették a mulatságot. Rám untak, kitaszítottak a maguk köztársaságából, mint hasznavehetetlen nyomorékot. Nem tettem nekik szemrehányást egy szóval sem. Igazuk volt. A zshiválynak is „dolgoznia“ kell, ha meg akar élni. Megvetik, kidobják, faképnél hagyják a lustát, az ingyenélőt. Szó sincs róla: vállalkozhattam volna még a „kifutó“ vagy az „őrtálló“ szerepére, meg is élhettem volna belőle úgy ahogy, de megvetéssel dobtam vissza a kicsiny szerepet, mint az évtizedeken át körülrajongott, becézett primadonna, akit pályája alkonyán könyörületből beállítanak a kórusba, vagy a statiszták közé... Vezérszerepre volt hivatottságom, kivénültem belőle: megyek a jól megérdemelt nyugalomba. Igen ám, csak hogy nem repül a sült galamb az ember szájába. Télben-fagyban dideregve, éhesen botorkáltam az utcákon, hétszámra nem jutottam meleg ételhez; boldog voltam ha bejuthattam a hajléktalanok menhelyére és egy darabka száraz kenyérrel csillapíthattam kinzó éhségemet.

Tessék! Ez a világ sorja!... Idáig jutottam én, a betörők királya! Negyven esztendeig dolgoztam kinos verejtékkel; negyven esztendeig voltam rettegett, gyűlölt alakja a vén Európa minden rendőrségének s még csak annyit sem tehettem félre, amiből vén napjaimra gond nélkül megél-

hetnék. Pedig százezreket érő vagyon fordult meg a kezemen, de hát könnyelműen elherdáltam mindent az utolsó garasig. Hja, mindig voltak uri passzióim : szép asszonyok, kártya, cigány, pezsgő, lóverseny . . . Eh, ne is beszéljünk róla ! Fáj nekem a visszaemlékezés ! . . . A szép karriér vége : egy koldusbot meg egy szalmazsák a hajléktalanok menhelyén ! . . . És ami fő : bele jutottam a rendőrség *fekete könyvébe*.

Fekete könyv ! . . . . .

Igy hívják azokat a hatalmas köteteket, a melyekben nyilvántartják a *megbélyegzetteket*. Ha egy-egy gonosztevő a rendőrségre kerül, mielőtt szállást kapna, holmi apróbb formalitásokon kell túlesnie. A nyomozó hatóság udvariasan fogadja minden vendégét. Hogy kedves emlékét sokáig megőrizze, először is *lefényképezi* en face és en profil. Aztán *mértéket* vesz róla, mintha új ruhával akarná meglepni. Keztyűre is szüksége van : lássuk hát az *ujjlenyomatát* ! . . . Különös *ismertetőjeleit* pontosan följegyzi, nehogy mással téveszszék össze ha véletlenül bajba jut. Gondoskodnak hű *személyleírásáról* is, mintha csak útlevéllal akárnák megoltalmazni az esetleges külföldi zaklatások ellen ; ráadásul pedig meg is *fürdetik*, ami a vendégszeretet megnyilvánulásának egyik legmeghatóbb bizonyítéka . . . Ezeket az apró formalitásokat szépen,

gondosan egybe gyűjtik és óriási törzskönyvbe foglalják. Ime, így készül a fekete könyv!.. Szűzi fehérség az ártatlanság színe; fekete a sötét bűné, a társadalom erkölcsi halottjaié... Jaj annak, aki a gonosztevőknek e fekete albumába belekerül!.. Tizenkét nagy városnak rendőrhatalmát őrzik ilyen módon az én emlékeimet. Nyugodt lehetek: az én nevem maradandó lesz!...

Az ördögbe is! — mondok magamban — ha már nem dolgozhatom a régi branchében, ha már kivénültem a zshiványkodásból, próbáljunk szerencsét ugynevezett tisztességes munkával. Ha nem lehetek többé zshivány, hát leszek becsületes ember. Hálátlan mesterség, de az is valami! Csak fiatalságom acélos ereje fogyott meg, és nem bírom a „testi” munkát, de az eszem még mindig a régi. A bűnök világában, a gonosztevők társaságában szerzett tapasztalataimat miért ne értékesíthetném a tisztességes társadalomban? Ismerem a gonosztevők minden fajtáját a zsebtolvajtól a gyilkosig; az ügyetlen könyöradománygyűjtőtől a legfurfangosabb csalóig. Ismerem szokásaikat, lelki világukat. Csak egy pillantás a corpus delictire, a büntett elkövetésének a módjára és nyomon vagyok. Könnyű szerrel kipuhatom a legfurfangosabban kieszt bűncselekmények elkövetőit. Zshiványbecsület ide vagy oda! Nem törődöm vele!... Végre is, a tisztességesen

szerzett kenyér sem megvetendő! Legyen vége a koplalásnak, a nyomornak! Munkára fel! Ki tudja? Egy kis szorgalommal és ambícióval talán jóvátehetem még a multak ezernyi bűnét és emelt fővel, nyugodt lelkiismerettel járhatok a becsületes emberek között.

És egy szép napon beállítottam a detektív-főnökhöz . . .

Szivesen fogadott. Leültetett maga mellé és megkérdezte, hogy mi járatban vagyok. Mikor végére jutottam a mondókámnak, csak ennyit felelt:

— Ha csakugyan megakarsz javulni, szivesen módot nyujtok hozzá. Beállhatsz hozzám közlegénynek . . .

Minek szaporítsam a szót? Maholnap tizenöt esztendeje már, hogy detektív vagyok. Erős oszlopa a nyomozó hatóságnak, réme a tolvajvilágnak. Ahányszor csak valami rejtélyes, titokzatos ügy kerül a rendőrségre, mindig meghallgatják a véleményemet, kikérik a tanácsomat, és mint gyakorlott, ügyes kopó mindig helyes útra terelem a nyomozást.

Most pedig hadd mondok el a sok közül egynéhány érdekfeszítő esetet . . .

Lapozgassunk a „*Fekete könyv*“-ben! . . .

A vörös paróka.

A vörös paróka.

I.

Telefonon értesítették a rendőrséget, hogy a király József főherceg kíséretében megjelenik a lóversenyen. Délután három óra 40 perckor indul a várpalotából és pontban négy órakor érkezik a versenytérre, hogy végignézze az „első magyar Derby“ lefutását.

Igy nevezték el akkoriban a százezer koronával dotált „Király-díj“-at, amelyet először *Blaskovich* Ernő, a magyar sportsmanek nesztora nyert meg *Dandár* nevű lovával.

Kell-e mondanom, hogy a telefonértesítés lázas izgalomba hozta a Zrinyi-utcai főkapitányság minden emberét? A kocsitak szélén kordont vontak, a lovasrendőrség főparancsnoka három század, díszbe öltözött lovasrendőrrel rukkolt ki; a versenytérre és annak környékére kirendelték a tisztviselők színét-javát; a titkos rendőrség tagjai pedig

kivonultak az utolsó emberig. Mindegyik külön utasítást kapott a detektívfőnöktől; mindegyiknek kijelölték a maga helyét. Én már délután fél három órakor ott állottam a keleti pályaház csömöri-utranéző oldalán.

Bérkocsik és magánfogatok ezrével kanyarodtak be sűrű egymásutánban a keskeny Verseny-utcába. Tengernyi nép özönlött ki a vesztőhelyre; Budapest apraja-nagyja: passzionátus sportsmanek, apró diákok, iparos tanoncok, nemcsak a lóversenytérrel, de a főváros területéről is örökre kitiltott sötét exisztenciák, tönk szélén álló kereskedők, sikkasztó hivatalnokok, heti keresményeiket a Király-díj napjára összekuporgatott napszámosok, hordárok és gyümölcsös kofák; versenyhiénák, zugbookmékerek, hirhedt zsebtolvajok, zsebmetszők, betörők, hamis kártyások, rendőri megfigyelés alatt álló egyéb gyanús alakok stb. stb. (Ilyen elemekből kerül ki a budapesti versenyek közönsége!) A gyalogjárókon, a kordon mögött ember ember hátán. Oda szorult a tisztességesebb elem, amelyet még nem ejtett rabjává a tengernyi bűnök szülőanyja: az átkos játékszenvedély. Közelről akarták látni a székesfőváros ritka vendégét: a magyarok királyát.

Egy rozoga bérkocsi körül hirtelen nagy kavardás keletkezik. A kocsis, egy pufók képű siheder,

magasra emelt ostorával óvatosságra inti az utána-jövőket, megállítja halálra fáradt lovát és éktelenül káromkodni kezd. Odarohanok. Az egyfogatu kocsi ablakai elől és oldalt gondosan el voltak függönyözve és ez a körülmény tüstént gyanút keltett bennem, annál is inkább, mert a sok közül talán ez volt az egyedüli csukott bérkocsi.

— Mi az? Mi történik itt?

A síheder gorombán rám rivallt:

— Mí köze hozzá? Ne avatkozzék az én dologomba!

— Hátrább az agarakkal, hé! ... Nem ismersz?

A kocsis alaposan szemügyre vesz és meghunyászkodik:

— Tuzár mester!

— Gyere csak a följáróra, a pályaház elé!

Szó nélkül engedelmeskedik. Nyakába cserdit a szegény párának és nagy ügygyel-bajjal kikecmereg kocsijával a tömegből.

— Ne tessék „fölni”, instálom. Csak a magam jussát követeltem. Tetszik tudni: ilyenkor dukál, hogy előre fizessék a fuvardijat. Hatszor is hátra szóltam, az ablakon is bekopogtattam, de rám se hederitettek. Már pedig egy tapodtat se mék tovább, amíg a taksát le nem szurják.

Kinyitom a kocsi ajtaját, hogy hamarosan rendet csináljak. Gyötört a kíváncsiság is, hogy ki

rejtőzhetik az elfüggönyözött ablakok mögött. Valami vidéki atyafi ült a párnákon, hátradőlve, lecsukott szemekkel. Szólok hozzá, rázogatom, de biz az meg sem mozdul. Rosszat sejtve, belépek a kocsiba és e pillanatban nehéz, átható, kellemetlen szag üti meg az orromat.

— Terringettét! Itt *kloroformmal* dolgoztak! . . .

Az alvó embert közelebbről szemügyre veszem és a jobb halántékán parányi vérfoltott látok. A folt közepén alig észrevehető, tüszurás okozta seb.

A kocsis leugrott a bakról.

— Nem alszik az, instálom. Csak tetteti magát. Nem akar fölébredni.

— Nem bizony, mert meggyilkolták!

— Meggyilkolták! . . . Jézus Mária! . . .

— Ide nézz! . . . Egy tüszurással ölték meg.

— Kicsoda?

— Éppen téled akarom megtudni. Mert több, mint bizonyos, hogy ez a szerencsétlen másodmagával szállt a kocsidba.

— Ninini! Csak most veszem észre! A *másik* eltűnt, megszökött! . . . Ó-Budán ültek a kocsiba: ez a vidéki, meg egy vöröshaju fiatal ur. A vöröshaju rám parancsolt, hogy hajtsak a versenytérre. Hm! A gatzickó utközben kényelmesen elvégezte a dolgát, aztán kiugrott a kocsiból anélkül, hogy

észrevettem volna . . . Óh uram Isten! Ki hitte volna! Ki hitte volna!

— Ne óbégass! . . . Megmondhatod-e, hogy nézett ki az a vöröshaju fiatal ur?

— Bizony nem igen emlékszem rá . . . Annyit tudok, hogy nem volt se bajusza, se szakála. Borotvált képe volt.

— Ne vesztegessük az időt! A főkapitányságra!

Fölugrottunk a bakra és öt perc múlva már bent voltunk a Zrinyi-utcai palota udvarán. Sietve értesítettem a gyilkosságról az ügyeletes rendőrtisztviselőt, akinek az volt az első dolga, hogy a soros vizsgálóbíróért telefonozott. Meg is jelent nemsokára egy pelyhedző állu fiatal ember kíséretében. Maga a vizsgálóbíró is alig lehetett tul a harmincon. Látszott róla, hogy tapasztalatlan, kezdő ember. Arcáról mintegy leritt a bosszuság, amiért megzavartuk pihenőjében.

(Hej, nem úgy van nálunk, mint a külföldön! Ott a bírák színét-javát válogatják ki erre a hivatalra; nálunk fiatal jegyzőket, akik alig nőttek ki a gyereknadrágból. Persze, a kellő tudás és gyakorlat hiányában sejtelmük sincs a bűnügyi nyomozat miként való irányításáról. Mindent a vak véletlenre bízunk, hamar elcsüggednek, a legelső akadálytól visszariadnak. Régebben, amikor még a büntető törvényszék ott székel a „Fortuná“-ban,

még csak akadtak ügyesebb, ambiciózusabb vizsgálóbírák : *Tóth Gerő, Drill Béla, Balonyi Imre, Czárán István*; de az új bűnvádi perrendtartás életbeléptetése óta a vizsgálóbírói hivatal csak afféle színekura. Nem csoda! Az új perrend értelmében a vád és a nyomozat ura a királyi ügyész, magát a nyomozást pedig a rendőrség vezeti. Hát hiszen jó is lett volna ez a reform, ha jobban megválogatnák a nyomozó hatóság közegeit; ha ügyes detektívek, jól fizetett megbízható *rendőrügynökök* állhatnának a munkával külobben is agyonterhelt policia rendelkezésére. Csakhogy a rendőrügynökség intézménye nálunk ismeretlen, az ügyes detektív pedig ritka, mint a fehér holló.)

Az álmosképű vizsgálóbíró sápadtan, reszketve lép a kocsiba, hogy lehetőleg megállapítsa az áldozat kilétét. Kiforgatta minden zsebét, de hiábavaló munkát végzett. Nem talált semmit. Még csak egy zsebkendőt sem. Ugy látszik : a gyilkos jóelőre gondoskodott arról, hogy áldozatának személyazonosságát egykönnyen meg ne állapíthassák.

Mialatt a vizsgálóbíró a kocsis kihallgatásával és a jegyzőkönyv felvételével bibelődött és megállapította, hogy valószínűleg rablógyilkosság esete forog fenn, újra kinyitottam a kocsi ajtaját és gondosan átkutattam a bűncselekmény színhelyének minden zegét-zugát. Kutatásomnak az volt az ered-

ménye, hogy az áldozat lába alatt egy vörös parókát találtam. Mohó kíváncsisággal nézegettem. Ujdonatuj paróka volt. Belsején a viaszkos vászon érintetlen. Denoinnak, viasznak, vagy más ragasztószernek semmi nyoma, amiből arra következtettem, hogy a gyilkos dus hajzata miatt nem ragaszthatta le a parókát; csak úgy nyomta a fejébe és nem vette észre, amint az munkája közben lecsuszott onnan.

A bíró annak rendje és módja szerint fölvette a jegyzőkönyvet; kiadta az utasítást, hogy a meggyilkolt ember hulláját a törvényszéki orvostani intézetbe szállítsák, aztán a további teendőket a rendőrségre bízva, jegyzőjével nyugodtan visszakocsizott a Markó-utcai törvényszékbe.

Az ügyeletes fogalmazó tehetetlenül állt a kocsni előtt.

— Hm! Bolond az eset! Legalább egy parányi nyomocskára bukkannának . . . No, Tuzár mester, most mutassa meg, hogy mit tud!

— Fődolog, hogy ne veszítsük el a fejünket. Elégedjünk meg egyelőre az eddigi *eredménynyel*.

— Eredménynyel? . . . Mit ért ön az alatt?

— Itt van például a vörös paróka.

— Az mitsem bizonyít.

— Sőt! Nagyon sokat! . . . Most már megvagyok győződve róla, hogy a gyilkos korábban

nem ismerte áldozatát, különben nem viselhette volna a parókát . . .

— Mi szüksége volt hát a parókára ?

— Hogy a kocsist félrevezesse s az hamis nyomra terelje a rendőrséget . . . Furfangos, ravasz, higgadtan gondolkodó ember lehet. Az előre eltökélt szándékot nem hebehurgyán hajtotta végre, de hideg nyugalommal. Hogy nem a közönséges gonosztevők fajtájából való, azzal bizonyította be, hogy kloroformmal dolgozott. Tehát intelligensebb ember, aki a gyilkosság előtt szépen elaltatja áldozatát . . . És itt álljunk meg egy pillanatra ! . . . A kloroform is fontos, nagyon fontos „bünjel“. Ha a gyilkosnak nem volt egyéb célja, mint hogy kifoszsza áldozatát, nem kellett megölnie, mert hiszen a narkózis után nyugodtan, háborítlanul kirabolhatta. Abból tehát, hogy mégis megölte, arra kell következtetnem, hogy nem kirabolni akarta, hanem meg akart szabadulni tőle.

— Merész okoskodás ! . . . Véleményem szerint nagy furfanggal elkövetett rablógyilkossággal állunk szemben, és ha nem csalódom: a ki nem derített bűnesetek száma egygyel megint szaporodni fog.

— Én pedig fogadok önnel, hogy a gyilkost egy héten belül kézre kerítem ! . . . Ön azt hiszi, hogy semmi jelentősebb nyomra nem bukkantunk,

Én pedig határozottan állítom, hogy már is nyomon vagyok.

— Ugyan?

— Hehehe! . . . Az a tüszurás ott a halántékon! . . .

— Igazán kíváncsivá tesz . . . Nos, mit jelent az a tüszurás?

— Kézzel, revolverrel, méreggel, kötéllel sokan *dolgoznak*; ilyen ártatlannak látszó tüszurással nagyon kevesen . . . Bizzék bennem, fogalmazó ur . . . Elégedjék meg azzal, ha kijelentem, hogy ennek a gyilkosságnak az elkövetési módja világosan megjelölte az utat, amelyen haladnom kell. És ez már fél-eredmény, ha tudom: hol és merre szimatoljak . . .

II.

Negyvennyolc óra mult el anélkül, hogy a titokzatos bünperben csak egy lépéssel is előre juthattam volna. Pedig minden erőmet és tehetségemet megfeszítve, éjjel-nappal dolgoztam. Abból a föltevésből indultam ki, hogy a vörös parókás ember nem a maga szakállára dolgozott, hanem felbérelték a gyilkosságra. Kintornásnak, vasuti

altisztnek és csavargónak öltözve, sorra jártam a hirhedtebb lebujokat és azokat az éjjeli bűntanyákat, ahol gyanuba fogott „embereim“ megfordulni szoktak, de minden fáradozásom kárba vészett. Embereimet már hónapok óta nem látták sehol. Hozzá tartozóiktól tudtam meg, hogy egyik nagybetegen a Rókus-kórház sebészeti osztályán fekszik, a másik Illaván pihen, a harmadikat Hamburgban fogták el és bűnperében most folyik a kiadatási eljárás, a negyediket csak néhány nap előtt szállították el a toloncházból illetőségi helyére. Legbosszantóbb a dologban, hogy a meggyilkolt ember személyazonosságát sem sikerült megállapítanunk. Pedig az újságok hasábos tudósításokat irtak a rejtélyes gyilkosságról, közölve az áldozat személyleírását is. Kutattam a főváros összes szállóiban, az óbudai vendéglőkben és korcsmákban, mert a kocsis vallomása szerint a vörös parókás ember áldozatával Óbudán szállt a kocsijába. Mindenütt sötétben tapogatóztam. Bosszantott ez az eredménytelenség, mert egyre fülembbe csengtek a rendőrfogalmazó szavai: „No, Tuzár mester, most mutassa meg, hogy mit tud!“ S én megfogadtam, hogy a gyilkost egy héten belül kézrekeritem. Most láttam csak, mennyire elvetettem a sulykot. A hét napból már kettő kárba vészett. Hamis nyomon jártam.

A negyvennyolc órai szakadatlan munka nagyon kimerített. Haza mentem, ruhástól ágyba vettem magam és aludtam egyfolytában huszonnégy óráig. Tehát csak négy napi időm maradt és én be akartam váltani ígéretemet. Kiugorva ágyamból, eszembe jutott, hogy délután három órakor temetik el a meggyilkolt ismeretlen embert a Stáhly-utcai halottasházból. Alig negyedórai időm volt. Sietnem kellett a temetésére. Magam sem tudom, miért mentem oda. Talán az ösztönöm hajtott: a „kopó“ ösztöne. A Stáhly- és Gyöngytyuk-utca sarkán, körülbelül nyolcvan-száz lépésnyire a halottasház kőfalkerítésétől csukott fiakkert vettem észre. Ügyes detektív május végén mindig érdeklődik a csukott bérkocsi utasai iránt, de növelte érdeklődésemet, hogy a kék ablakfüggöny oldalt egészen, elől a kocsis mögött, csak félig volt lehuzva.

Az utas tehát „látni“ akart valamit. Talán éppen azt a jelenetet, amikor föltárják a halottasház nagy kapuját és a halottaskocsit utnak indítják a temető felé? . . . Óvatosságból előbb a szomorú földszintes ház udvarára siettem, megnézendő, nincs-e valami gyanús alak a gyászszertartáson. A lelkeszen és a hivatal emberein kívül senkit sem találtam ott. A Stáhly-utca is néptelen volt, mint rendesen. Egy lélek sem járt az utcán. A házak mentén viasszompolyogtam

hát a bérkocsihoz, hogy valamelyes módon a függönyök mögé kandikáljak. Két eshetőség előtt állottam: vagy üres a bérkocsi vagy nem. Az első esetben gyanum alaptalan, mert az utasnak a sarokházban lévén dolga, kiszállt, várátva magára a bérkocsit; a második esetben azonban nyomon vagyok. A fiakker bakján tagbaszakadt vén kocsis bóbiskolt. Bepillantok a félig elfüggönyözött ablakon keresztül és a kocsi jobb sarkán feketeruhás nőt látok. Arca sűrűn elfátyolozva. Egyedül volt... Csak most jutott eszembe a harmadik eshetőség. Lehet, hogy ketten ültek a fiakkerben. Egyikőjük kiszállt a sarokház előtt, amelyben dolga volt és a feketeruhás nő várja, hogy utitársa visszatérjen. Talán férj és feleség? ... Vagy az ablakok elfüggönyözéséből következtetve, titkos szerelmesek?

Észrevétlenül meghuzódtam a fiakker mögött. A következő percben a szomorú fekete kocsi kiefordul a halottasház udvaráról és a Népszínház-utca felé kanyarodva, a temető felé indul. Hallom, amint a feketeruhás nő megnyomja a gummisipot, a kocsis fölijed, kidörzsöli a szeméből az álmod és ostorával lovai közé csördít. A fiakker megkerüli a Népszínházat és befordul az Akácfa-utkába... Fölösleges mondanom, hogy rohantam a bérkocsi után. Vén gyerek vagyok már, de birtam szuszszal. Lábam se tagadta meg a szolgálatot...

Szerencsére az Akácfa-utca sarkán, az Orient-szálló előtt bérkocsi állomás van. Beleugrottam a legelső nyitott komfortábliba és dupla taksát ígérve a kocsisnak, utasítottam, hogy kövesse a fiakkert. Kocsisom kiméletlenül ostorozta lovát, hogy nyomában maradhasson a fiakkernek, mely a Király-utcán keresztül befordult az Erzsébet-körútra s onnan a Lipót-körútra térve, átrobogott a Margit-hidon. Tehát Budára jutottunk! . . .

A fiakker megállt a L . . . . . szálló előtt. A portás elősietett, kinyitotta a kocsi ajtaját és udvariasan kisegítette a fekete ruhás hölgyet.

Két perc múlva már benyitottam a portás fülkéjébe.

— Nem mondaná meg, uram: ki az a fekete ruhás asszonyka, akit az imént kisegített a fiakkerből?

A portás bizonyosan kalandra vágó, vén szoknyahősnek nézett, mert tetőtől-talpig végigmérve szigorúan rámszólt:

— Tisztességes asszony! . . . Itt nincs az urnak semmi keresni valója.

— Dehogy nincs! . . . A rendőrség embere vagyok.

— Azt mindenki mondhatja.

— Itt az igazolványom . . . És most követelem, hogy feleljen kérdésemre . . . Először is mu-

tassa meg annak a feketeruhás hölgynek a bejelentő-lapját.

A portás rövid keresés után kezembe nyomta a cédulát, amelyről megtudtam, hogy az ismeretlen asszonyt *Dworák Ottónénak* hívják. Vidéki földbirtokos neje. Férje kíséretében néhány nap előtt érkezett Budapestre.

— Férje is Budapesten van még?

— Elutazott.

— Mikor?

— Vasárnap délben.

— Bizonyos benne, hogy elutazott?

— Nekem azt mondta a nagyságos asszony.

— Vagy úgy? . . . Tehát a feleségétől tudja?

Ide nézzen! . . .

És eléje tartottam a meggyilkolt embernek a rendőrségen fölvevett fényképét.

— Ismeri?

— Teremtő Isten! . . . Ő az! . . . Dworák Ottó, a mi vendégünk . . .

— Vasárnap délután két és három óra között meggyilkolták . . .

— Meggyilkolták? . . . Szegény nagyságos asszony! . . . Ő még nem tudja . . .

— Régebben ismeri ön ezt a házaspárt?

— Dworák Ottó úr most jött hozzánk először. Felesége azonban sűrűn megfordult nálunk.

Körülbelül félesztendeje, minden hónapban egyszer.

— Egyedül érkezett?

— Egyedül. Valami közeli rokona fekszik az irgalmasok kórházában. Azt látogatta meg.

— És nem érintkezett itt senkivel?

— Senkivel . . . Nagyon tisztességes asszony. Rendesen csak egy napig tartózkodott nálunk és azalatt fivérén kívül senki sem látogatta meg.

— Tehát mégis . . . A fivére meglátogatta. Le tudná írni a fivérét?

— Szemrevaló, csinos fiatalember. Körülbelül huszonnyolc esztendő. Beretvált képű . . .

— Foglalkozása?

— Ha jól tudom: szigorló orvos.

— Mikor volt itt utóljára?

— Tegnap este. Ugy látszik haragban volt a sógorával, mert amig Dworák úr a szállóban lakott, a színét sem láttam.

— Kitől tudja, hogy az a fiatalember Dworáknak a sógora volt?

— A nagyságos asszonytól . . . Pszt! . . . Tessék csak odanézni! . . . Most megy föl a lépcsőn . . . Bizonyosan a 17-esbe megy a hugához.

Siettem a fiatalember után s épp akkor értem föl az emeletre, midőn a szigorló orvos benyitott a 17-es számú szobába. Fületem a kulcslyukra

illesztve hallgatóztam . . . Egy ideig néma csend, majd az asszony keserves, fuldokló zokogását hallom. A férfi csitítja, közben-közben halkan, szemrehányólag szól hozzá :

— Szerencsétlen ! . . . Minek ment oda ? ! . . . Hát el akar veszíteni ? . . .

Most már bizonyos voltam a dolgomban. Minden teketória és kopogtatás nélkül benyitottam a szobába. A feketeruhás asszony karosszékekben ülve, némán maga elé bámult ; a fiatalember izgatottan föl és alá járt. Meglepődve néztek rám. A szigorló orvos durván rám rivalt :

— Mit akar ? Kit keres ? . . .

— Bocsánat ! Talán rosszkor jöttem ? . . . Önt keresem.

— Engem ? . . .

— Három nappal ezelőtt elvesztett valamit. Én megtaláltam és nehogy jogtalan elsajátítás miatt még bajba kerüljek, a talált tárgyat át kell adnom jogos tulajdonosának . . .

— Menjen a pokolba ! . . . Nem vesztettem el semmit. Bizonyosan ajtót tévesztett.

— De kérem . . .

— Eh ! Hagyjon nekem békét ! Takarodjék . . .

— Egy tapodtat sem mozdulok innen, amíg nem tisztázzuk a dolgot.

Az asszonyka közbeszólt :

— Magyarázza ki magát! . . . Miféle tárgyat talált?

Kabátom oldalzsebéből kis papírcsomagot vettem elő és abból kiemeltem a vörös parókát.

A fiatal ember nyitott szájjal, tágra meredt szemekkel bámult reám. Arca hamuszürke lett. Mondani akart valamit, de nem jött ajkára szó. Közeledni akart, de lába megtagadta a szolgálatot.

— Ime, nagyságos asszonyom, ezt a vörös parókát abban a kocsiban találtam, amelyben kedves férjét meggyilkolták.

Az asszony ijedten felsikoltott, majd hirtelen észre térve, mosolyt erőltetett ajakára.

— Téved, uram. Férjem már vasárnap elutazott a fővárosból.

— Persze! Csakhogy oda utazott, ahonnan nem tér vissza többé sohasem . . . Ne tettesse magát, asszonyom! . . . Ön azt éppen olyan jól tudja, mint én. Félórával ezelőtt együtt néztük a temetést — a Stáhly-utca sarkáról . . . Mindent tudok, asszonyom . . . Önök már régebben szeretik egymást, és minthogy kedves férje utjokban volt, hát egyszerűen eltették láb alól . . .

Szavaimra a szép asszony élettelenül hullt a padlóra. Szeretője, ijedtségéből magához térve, nadrágja hátsó zsebébe nyult.

— Ohó, uracskám! . . . Ön rosszban töri a

fejét . . . Maradjon csak szépen nyugodtan, amíg ártalmatlanná teszem. Ha megmozdul, a halál fia . . .

És revolveremet homlokának szegezve, hozzá siettem, megragadtam két karját. Nem ellenkezett. Megadta magát.

Egy óra múlva már ott állottunk *mind a hárman* a nyomozat vezetésével megbízott rendőrfogalmazó előtt. Éreztem, hogy fülig pirulok a büszkeségtől, amint a fogalmazó megveregeti a vállamat:

— Bravó, Tuzár mester! . . . Az ön ügyessége *Sherlock Holmesnek* is dicséretére vált volna! . . .

Melyik a három közül?

Melyik a három közül?

I.

Este tizenegy órakor a detektív főnök sürgősen magához kéretett. Tüstént sejtettem, hogy valami nagyobb, fontosabb „munkáról“ van szó, különben nem zavart volna fel éjszakai nyugodalmamból. Az pedig ritkaságszámba megy, hogy főnököm, aki szereti a kényelmet, a hivatalos órákon túl is ott tartózkodik a főkapitányság épületében. Egynéhány perc múlva már benyitottam szobájába. Nem volt egyedül. Íróasztalával szemben ült egy Dorottya-utcai ékszerész, akit személyesen már régóta ismerek.

— Alássan jelentem a detektív főnök urnak: berukkoltam! . . .

— No hát csak üljön le abba a karosszékbe . . . Itt egy jó szivar. Gyujtson rá. Aztán elő azzal a kis eszével, mert nem mindennapi dologról van szó!

— Kifosztották B . . . . ur üzletét?

— Rosszabb annál! Sokkal rosszabb! . . .

— felelte nagyot sóhajtva az ékszerész.

— Mondja csak el Tuzárnak az esetet, úgy ahogy történt, — biztatja főnököm.

Az ékszerész végig simítja homlokát, mintha gondolatait akarná rendbe szedni, székét közelebb húzza az enyémhez és előadja a tényállást.

— Ne csodálkozzék, ha kissé izgatottnak lát . . . Vagyonomról, üzleti renommémról, becsületemről van szó. Saját hibámon kívül rettenetes hinárba keveredtem és ha ki nem evickélek belőle, veszve vagyok! . . . Nem az anyagi romlástól félek, hanem az ugynevezett *erkölcsi haláltól* . . .

— A dologra, uram! . . . A dologra! . . .

— Ma egy hete elegáns uriasszony nyitott be üzletembe. Bemutatta magát. Sch . . . . Károly háztulajdonos neje. Férjét jól ismerem a kaszinóból. Közbecsülésben álló, puritán jellemű, gazdag ember. Természetes, hogy örültem a szerencsének.

— Miben lehetek szolgálatára, asszonyom? — kérdem tőle udvariasan.

Sch . . . .-né reticulejéből selyempapírba göngyölt, csodálatosan szép nyakéket vett elő, mely harminc darab rubin, smaragd és brilláns kőből volt összeállítva. Testvérek között is megért nyolcvanezer koronát.

— Talán megbecsültetni óhajtja nagyságod?

A nyakék tulajdonosa mosolyogva adta meg a választ:

— Oh nem! Tudom, hogy mennyit ér. Házasságunk tizedik évfordulóján Párisban voltunk. Egy ékszerész kirakatában tűnt szemembe ez a nyaklánc és addig kértem, rimáncodtam az uramnak, amíg bejött velem az üzletbe és százezer frankért megvette a nyakéket. Gyönyörű darab, ugy-e... Azért jöttem önhöz, hogy a köveket ezüstbe foglal-tassam. Tudja: az aranyfoglatat ma már nem divatos.

— Fölöslegesnek tartom, asszonyom. Így is érvényesül teljes szépségében... Egyébiránt ha parancsolja...

— Kérem!... Mikor jöhetek érte?

— Két hét múlva.

Sch...-né nálam hagyta a drága nyakláncot, anélkül, hogy egy sornyi írást is kért volna tőlem. A munkadij nagysága iránt sem érdeklődött. Két hét alatt csakugyan elkészültem az ezüsfoglatattal. Magam illesztettem be minden egyes drágakövet. Másra nem bízhattam. Sch...-né eljött a nyakláncért. Alaposan megvizsgálta és miután kifejezést adott megelégedésének, eltávozott.

Ime, az előzmények... Körülbelül tizennégy nappal ezután — ma délben — Sch...-né férje kíséretében lélekszakadva nyitott be üzletembe és egyenesen nekem rontott:

— Nyomorult! Ön engem gyalázatosan megcsalt! . . . Meglopott! . . . Megyek a rendőrségre! Följelentem! Becsukatom! . . .

— Igen, becsukatom! . . . — jegyezte meg Sch . . . úr csodálatos nyugalommal.

— Az Istenért, mi történt? Magyarázatot kérek.

— Nézd csak, nézd! . . . Hogy tetteti magát! . . . Meri-e tagadni, hogy nyakláncom drágaköveit egytől-egyig kicserélte *hamis kövekkel*.

— Igen, hamis kövekkel! — visszhangzott a férj ajkáról.

Megrökönyödve, elképedve hallgattam a rettenetes vádat, mely arcomba kergette a vért. Tiltakozni akartam, de mintha hirtelen megnémultam volna a rémülettől, egy ideig nem jött ajkamra szó.

— Nos? . . . Még csak nem is mentegetőzik?

— Önérzetem tiltja, hogy védekezzem e gyalázatos rágalommal szemben.

— Rágalom? . . . Hahaha! . . . Ide nézzen! . . .

És ezüsfoglalatu nyakláncot dob elé. Hü *utánzatát* annak a másiknak. A harminc drágakő helyén csakugyan hamis kövek voltak.

— De kérem! . . . Ez a foglat nem is az én munkám.

Sch . . .-né elkapta a nyakláncot.

— Ez aztán szemérmetlenség! . . . Nos, uram,

be akarom önnek bizonyítani, hogy jó szivem van. Nem akarom tönkre tenni. Időt adok önnek, hogy hibáját, bűnét jóvá tehesse . . . Negyvennyolc óráig várok. Ha azalatt vissza nem adja drágaköveimet, vagy azoknak ellenértéke fejében százezer franköt le nem fizet, följelentem.

És e szavak után Sch . . . úr karjába kapaszkodva, magamra hagyott.

Elmondtam mindent, a legapróbb részletekig . . .

Főnököm s az ékszerész kíváncsian lesték szavaimat. Ők már előzőleg bizonyosan meghányták-vetették a dolgot, anélkül, hogy a rideg tényállásnál tovább jutottak volna. Hát hiszen meg kell adni: „nehéz“ az eset, mert a szereplő személyek tisztességéhez szó sem férhet. B . . . ékszerésznek körülbelül husz esztendeje nagy forgalmu üzlete van. Sokkal jobban félti jóhírnevét, semhogy aféle büntényre vetemednék. Olyan meggyőzően adta elő a tényállást, hogy előadásából, de az eset körülményeiből is főnököm azt az impressziót meritette, hogy az ő ártatlansága kétségen kívül áll. Sch . . . Károly — amint a detektívfőnöktől tudom — valamikor dús gazdag ember volt. Nagy lábon élt, sokat vesztett a tőzsdén, hanem azért ma is jómódnak örvend. Háza jövedelméből kényelmesen megélhet; de azonkívül négy-öt részvénytársaságnak igazgatósági tagja, s ami fő: becsületes

ember. Föl sem tehető róla, hogy B . . . megzsarolására összejátszott a feleségével, vagy annak tudta nélkül kicserélte volna a nyakéket egy értéktelen hamisitványnyal . . . Sch . . .-né — a detektívfőnök előadása szerint — ismert alakja a fővárosi zsuroknak; választmányi tagja néhány jótékony nőegyesületnek, s ha jótékonyságot kell gyakorolni, az adakozók listáján ott van az elsők között. Betegesen hiu asszony, mint a mai zsurdák legtöbbje, kissé elhanyagolja ugyan háztartását és apró gyermekei nevelését, de főnököm az ő jóhiszeműségét is nyilvánvalónak tartja.

— Már pedig az én véleményem az, hogy a három közül *egyik* föltétlenül bűnös.

— Hátha egy ismeretlen *negyedik* is szerepel a játékban? — kérdi főnököm.

— Könnyen meglehet, de az az ismeretlen csak bűntársa vagy eszköze volt egyiknek a három közül.

— Badar beszéd! Ki van-e zárva annak a lehetősége, hogy az ismeretlen hozzáférközött a drágaköves nyakékhoz, ellopta és helyébe a hamisitványt tette?

-- Szóval: ön szerint a tolvaj előbb hamisitványról gondoskodott és csak azután követte el a lopást? Helyes! . . . Csakhogy akkor a nyakék tulajdonosának is tudnia kellett a tolvajlásról.

— Miért ?

— Mert úgy tudom, hogy az a hamisítvány hű utánzata volt az igazinak ; már pedig, hogy ez az utánzat megszerezhető, illetőleg előállítható legyen, a tulajdonosnak előbb ki kellett adnia kezéből a drágaköves nyakláncot. A betörő vagy a tolvaj egyszerűen elvitte volna az ékszert és eszeágában sem lett volna, hogy hamisítványt csempészszen annak helyére. Ön sem tudná megokolni, hogy mi készíthette volna a tolvajt erre a bolond lépésre. A kifurt vagy kifeszített páncélszekrényből ellopott bankjegyek helyébe sem tesznek a betörő urak hamis pénzt.

— Ön tehát azt hiszi . . .

— Hogy ravasz, va banquet játszó, merész játékossal állunk szemben. Ismétlem : egyik a három közül,

— Más szóval : engem is meggyanusít ?

— Egyelőre ! . . . Lehet, hogy holnap már kihagyom a kombinációból . . . Ma még jogosult a gyanum. Végre is, maga sem tagadja, hogy a drágaköveket ön illesztette ezüst foglalatba, mert nem bizott másban. Ebből pedig az következik, hogy a nyaklánc csak az ön kezén fordult meg.

— Ugy van. Mielőtt eltávoztam az üzletből, gondosan szekrényembe zártam ; a szekrényhez pedig csak nekem van kulcsom.

— No látja! . . . Egyébiránt ne hamarkodjunk el a dolgot. Sch . . .-né negyvennyolc órai időt hagyott önnek. Az alatt sokat megtudhatok . . . Negyvennyolc óra múlva talán azt is megmondhatom már, hogy *melyik a három közül?*

II.

Éjfél után egy óra lehetett, mikor odahagytam a főkapitányság épületét. A néptelen, csöndes utcákon botorkálva, visszaidéztem emlékezetembe az ékszerész vallomását és így okoskodtam:

Az a szegény kereskedő valószínűleg ártatlan a dologban. Ha csakugyan ő cserélte ki a nyakék drágaköveit, számolnia kellett azzal, hogy előbb vagy utóbb rájönnek a turpisságra és mindjárt őt fogják gyanuba. Ez a gyanu pedig már egymagában véve is örökre diszkreditálhatja üzletét, mert több mint bizonyos, hogy a nyilvános meghurcoltatást el nem kerülheti. Ha bűnösnek érezné magát, a negyvennyolc órai haladékot arra használná fel, hogy elejét vegye a botránynak: visszaadná a drágaköveket, vagy megtértené a százezer frankot. De ő ahelyett a rendőrségre ment, hogy oltalmat

kérjen. Hozzánk fordult, hogy háritsuk el a veszélyt, azt a fenyegető katasztrófát, mely negyvennyolc óra múlva reázudulhat. Bolondnak kellene lennie, ha bűnössége tudatában ily vakmerő játékot üzne a rendőrhatósággal... Hagyjuk ki hát B... urat a kombinációból!... De az a házaspár gyanus, nagyon gyanus!... *Gazdagok? Lárifári! Főnököm* érve nem imponál nekem. A nagyfejúeket, a gazdag embereket is könnyen bűnbe kergeti a kapzsiság. Ezernyi példával bizonyíthatnám. Csak éppen rá kellene mutatnom az uzsorásokra, orgazdákra, az uri kaszinók hamis játékosaira, a borhamisító nagykereskedőkre, a szédelgő milliomos vállalkozókra, idegen pénzeket kezelő, előkelő állású hivatalnokokra s a többire. A pénz ördöge épp úgy bűnbe ejti a gazdagot, mint a szegényt... *Becsületesek?* Egy párisi rendőrügynök mondása jut eszembe: „minden embert tisztességtelennek tartok, míg az ellenkezőjéről meg nem győződöm“... Ez a mi filozófiánk: a detektív-filozófia. Ennek a pesszimiztikus felfogásnak talán az a magyarázata, hogy évtizedeken át csak gonosztevőkkel érintkezünk. Én például három kategóriába osztom az embereket. Az egyik büntetve *volt*, a másik büntetve *lesz*, a harmadiknak már régen büntetve kellett volna lennie, de mindig ügyesen *kisiklik* az igazság keze alól. Hiába! mi — detektívek — már így okoskodunk.

Mindenki gyanus nekünk, aki él! . . . Hozzátok szólok, *becsületes* emberek! Feleljetek őszintén: van-e közületek csak egy is, aki életében legalább egy meggondolatlan, könnyelmű, talán éppen a büntetőtörvénykönyvbe is ütköző cselekményt el ne követett volna? Csakhogy mindig akadt valaki, aki szépen elsimította az ügyet és ráborította a feledés fátyolát. Patvarba is! Egyideig mindenki becsületes. A legelvetemültebb gonosztevő is ártatlanul jön a világra. De a bűn csak szunnyadoz bennünk és tüstént lángra lobban, ha megszületik a jó alkalom. Nagy lelkierő, ritka önfegyelem kell hozzá, hogy elfojtsuk a lángot . . . Mindig részvétellel nézem a nagy bankok szegény pénztárosait. A fehér rabszolgákat, akik odahaza szükölködnek, benn a hivatalban pedig milliók között turkálnak. Azt hiszem, hogy mindennap újabb meg újabb herkulesi munkát kell végezniök, hogy legyűrjék önmagukat; hogy ellentálljanak annak a kisértő, csalogató daemonnak, akit úgy hívnak, hogy *Alkalom*. És hányan gyöngülnek el az emberfölötti munkában! Hányan vesznek el lassan-lassan akaraterejüket és rálépnek arra a lejtőre, amelynek csak egyetlen megállóhelye van: a fegyház! . . . No de nagyon eltérek a tárgytól. Száz szónak is egy a vége; az a meggyőződés érlelődött meg bennem, hogy az ékszerész ártatlan, következés-

képpen vagy Sch . . . Károly a bűnös, vagy a felesége. Talán mind a ketten? . . . Fődolog, hogy valamelyes módon közelükbe juthassak . . . De hogyan? Miféle ürügygel? . . .

Elmélkedésem közepett az Ujvilág-utca sarkára értem; a hirhedt Ferenczy-kávéház elé. Benyitottam, hogy fölhajtsak egy pohárka pálinkát. Mindenfelé nagy nyüzsgés, vidámság, dorbézolás. A márványasztalok mentén ide-oda libbentek azok az éjszakai pillangók, akik ezt a mulatóhelyet nevezetessé tették. Egy ablakmélyedésbe ültem a kávéház Gránátos-utcai oldalán és körülnéztem a díszes gyülekezeten. Nem azért, mintha kerestem volna valakit. Csak megszokásból. Sok régi jó „ismerősökre“ bukkantam. Egyik-másik észrevett, fölismert és sietett megugrani . . . Ménkü nagy úr mulathatott az óriás-tükör alatt, mert a pincérek egyre-másra hordták eléje a pezsgőt, ő pedig sorra kínálta vele a köréje sereglő hölgyikéket.

A pincér nagysokára az én italkámat is elhozta. Fölhajtottam, aztán kíváncsian közeledtem az egymagában vigadó gavallér asztalához. Szép szál legény. Körülbelül harmincöt esztendő. Haja göndörítve, bajusza nyalkán kipödörve. Halántékától az álláig hosszú, keskeny forradás; alighanem párba volt valamikor. Egyik szeme üvegből való . . . Terringettét! Ezt az arcot már láttam

valahol. Olyan ismerős . . . Hopp! Megvan! . . . Ő az én egykori kenyeres pajtásom. Tudniillik együtt voltunk *rabkenyéren* az illavai fegyházban. Azóta sem láttam. Odamentem hozzá és megérintettem a vállát:

— Szervusz *Fazekas!*

— Kihez van szerencsém?

— Ugyan ne affektálj! Mintha nem ismernél! Én vagyok Tuzár: a *nagybögő*. (Igy nevezték régi pajtásaim.)

— Tuzár? . . . Nagybögő? Megállj csak! Most ismerek rád! Nesze öreg! Igyál! . . . Ti pedig eltakarodjatok előlem! . . .

A bájos szirének reményeikben csalódva, el-somfordáltak közelünkből. Magunkra maradtunk.

— No igazán örülök, hogy viszontlátlak. Már azt hittem, hogy *fölmagasztaltak*.

Nagyot sóhajtottam.

— Hiszen bárcsak fölmagasztaltak volna! . . . Esztendeje járok-kelek makulányi *dohány* nélkül.

— Hja, szemesé a világ! Ugy látom: kívénültél már a mesterségedből . . . Lásd: én meg vagyok elégedve a sorsommal.

— Mi történt a jobb szemeddel?

— Elvesztettem nasivasiban . . . Rám fogták, hogy hamisan játszom. Persze, hogy parázs verékedés lett belőle és eközben kiütötték a szememet.

Sebaj! Beérem egygyel is . . . Fődolog, hogy van mit aprítani a levesbe.

— Kópé! Valami dusgazdag embernek a gyertyáját olthattad ki!

— Hová gondolsz? . . . Tudod, hogy mindig irtóztam a vértől.

— Külföldön jártál?

— Ühüm . . . Tegnap jöttem meg . . . Ráuntam a régi életmódra . . . Illaváról hazajövet, könnyebb foglalkozás után néztem. Eleinte hamis kártyázásra adtam magam, de hát nem igen boldogultam. Manapság a balekok is értik a csiziót. Ők is hamisan játszanak. Egy szép napon fölcsaptam libériás inasnak. Ez a mesterség jövedelmezett legjobban. Annyit kerestem, hogy akár nyugalomba is vonulhatok.

— Kinél inaskodtál?

— Nem ismered a jámbort . . . Te! . . . Akkora szarvai vannak, hogy akár a csillagokat is kotorhatná velük, lépten-nyomon megcsalja a felesége.

— Kivel?

— Nézd csak, nézd! Hogy faggat . . . Olyan kíváncsi vagy öregem, mintha vén napjaidra kopónak szegődtél volna be a rendőrséghez.

Az üvegszemű hörpint egyet pezsgős pohárából.

— A nevét meg nem mondom. Az az én drága titkom. De átláthatsz a szitán, ha elárulom, hogy sikerült megkaparitanom a házibarát leveleit.

— Persze, most alaposan megzsarolod azt a szegény asszonyt? . . .

— Te is csak azt tennéd az én helyemen. Különben most már mindennek vége. Békességben váltunk el. Emlékül még fényképet is kaptam a nagyságos asszonytól. Hehehe! Mindig itt hordom a szívem fölött.

És megmutatta az arcképet. Jól megnéztem. Bevéstem az emlékezetembe. Ki tudja? Talán hasznát vehetem valamikor? Csinos képű uri dáma.

Az arcképről ítélve, lehet vagy harmincöt esztendő . . . A gazfickó bizonyosan ellopta a fotografiáját. Ő tudja miért.

— Hallod-e, nagybögő? Megoldotta nyelve-met a jóféle pezsgő. Eljárt a szám. Amondó vagyok, hogy ne kérdezz többet, mert egy kukk nem sok, de annyit sem felelek. Ehun ni! Ezt az ötvenkoronás banknótát neked ajándékozom. Fogadd el, pajtás. Szívesen adom . . . Most pedig eredj tőlem. Nem szeretném, ha valami detektív együtt látna bennünket. Még azt hinné, hogy rosszban törjük a fejünket.

— Igazad van.

Kifizettem a pálinka árát és hazasiettem. Föltettem magamban, hogy nem avatkozom az exhibériás inas dolgába. Elég munkát ad nekem annak a szegény ékszerésznek az esete . . .

III.

Másnap reggel a főkapitányságra mentem, hogy főnökömmel egyet-mást megbeszéljek. Áthaladtam a Kristóf-téren és amint a Váci-utca sarkára értem, egy női arckép tűnt a szemembe. Ott függött sok más fotográfiával együtt a fényképész kirakataiban. Csodálatos, hogy pillantásom a sok közül éppen arra az egy fényképre esett és én néztem, sokáig néztem, mintha valami posthipnotikus suggestió hatása alatt lettem volna. Pedig már tegnap este is megbámultam . . . Az üvegszemű titkolózott; nem mondta meg a nevét. No hát csak azért is megtudom. Fölbaktatok a fényképész műtermébe, hol egy pupos emberke fogadott. Bemutattam magam :

— Tuzár, detektív !

— Mi tetszik ?

— Mielőtt igénybe venném szivességét, engedje

meg, hogy kissé körülnézzek a műteremben. Egy arcképet keresek... Meg van!... Ime, uram! Ennek az urhölgynek a nevét szeretném tudni.

A pupos emberke megnézte az arcképen levő számot, aztán hosszú, keskeny naplót nyitott fel.

— Sch... Károlynénak hívják.

Nem fojthattam el csodálkozásomat.

— Ah! Sch... Károlyné!... Bizonyos benne?

— Ha úgy tetszik, a fénykép megrendelésének napját is közölhetem önnel. „1897. február 19. Sch... Károlyné. József-utca 91.“

— Köszönöm!

És rohantam le a lépcsőkön, mintha kergettek volna... A kopó megérezte a vad szagát!... Kerestem az összefüggést az ex-libériás inas elbeszélése és B... ékszerész panasza között. Gondolatokba merülve jártam föl és alá az utcákon, mint a drámairó, aki előbb a mesét gondolja ki, elkészíti a scénáriumot és csak azután fog hozzá a könnyebb munkához: drámája megírásához. Lássuk csak milyen eredményre jutottam?

1. Sch... Károlyné tilosban jár. Megcsalja az urát és szeretőjével levelezést folytat.

2. Inasa, az egykori fegyenc megtudja a féltve őrzött titkot és azt könnyörtelenül kiaknázza a maga javára. Könnyű dolga van, mert hozzájut a szerelmes levelekhez. Ismerem én már az efféle zsarolók

természetrájtát. A gazfickó egyre követelőbb; minél több pénzt kap, annál többre vágyik. Végül azzal áll elő, hogy nagyobb summára van szüksége, végkielégítésre. Ha meg nem kapja, világga kürtöli az asszony bünét, a szerelmes leveleket pedig átadja a férjnek.

3. Sch.-né halálra ijed. Kelepcébe kerül és nem menekülhet. Ha följelenti az inast, ő is veszve van. Mit csináljon? Mihez kezdjen? Honnan teremtsen elő azt a rengeteg summát? Egy-kétezer koronát még csak szerezhetsz innen-onnan, de ötven-hatvan-ezer koronát!... És itt kezdődik a drágaköves nyakék szerepe.

4. Az inastól tudom, hogy csak a napokban jött meg a külföldről... Mi dolga lehet? Miért hagyta itt a jövedelmező pénzforrást? ... Bizonyos, hogy megkapta, amit követelt. Minthogy pedig áldozatának nem volt pénze, a nyakék árán szabadult meg üldözöjétől. Ime a külföldi utazás magyarázata: az inas értékesítette a nyakláncot, aztán — hogy az ő szavait idézzem — „békeességben megvált“ a nagyságos asszonytól.

5. A drága ékszer eltűnése gyanút ébresztett volna a férjben. A hamisítvány tehát a szegény fölszarvazott férj megnyugtatóására való volt...

Tehát megvan az összefüggés. Tudni véltem mindent, mintha csak kihallgattam volna az egy-

kori fegyencnek és áldozatának minden párbeszédét. Csak azt az egyet nem tudtam megérteni: mi készítette Sch . . .-né arra, hogy az ártatlan ékszerészt oly vakmerően és rosszhiszeműen megvádolja ?

Pontban tizenkét órákor már ott ültem Sch . . .-né szalonjában ; szemtől-szembe a fénykép eredetijével. Minden kertelés, bevezetés nélkül egyenesen a dologra tértem :

— Asszonyom ! Ön azzal vádolja B . . . ékszerészt, hogy nyakláncának drágaköveit hamis kövekkel cserélte ki. A kétségbeesett ember ártatlansága tudatában hozzánk fordult, hogy megvédjük — ön ellen.

— Nos ? Mit kíván tőlem ?

— Csekélység az egész . . . Beláthatja nagyság, hogy hibáját jóvá kell tennie. Irjon az ékszerésznek egy bocsánatkérő levelet és az ügy — rendben van.

— Megőrült ? Bocsánatot kérjek attól az embertől, aki bizalmammal visszaélve oly érzékenyen megkárosított ?

Olyan meggyőzően beszélt, hangjában annyi őszinteség volt, hogy más emberben talán kétséget támasztott volna. De én meg nem tántorodtam.

— Már pedig bocsánatot kell kérnie, mert hamisan vádolta meg !

— Uram!

— No no! Csillapodjék, asszonyom... Engem biztak meg a nyomozással, s nem annyira ügyeségemnek, mint a szerencsés véletlennek tulajdonítható, hogy hamarosan célhoz jutottam. Megtudtam, hogy azt a nyakéket ön maga ajándékozta el egykori inasának, aki csak nemrég szabadult Illaváról... Ha botrányt akar, ám jó: legyen botrány!...

Le nem vettem a szememet Sch...-néről. Láttam, hogy görcsösen belekapaszkodik a karosszék támlájába, hogy el ne essék... Hallgatott. Jól tudta, hogy tagadás ugyanis hiábavaló.

— Nem kell kétségbeesnie, asszonyom. Az ügyet szépen, simán elintézhethjük. Gondom lesz rá, hogy attól a fegyencről is örökre megszabadítsam.

— Mindennek ő az oka!... Az a nyomorult... Oh uram Istenem!...

Kétségbeesetten tördelte kezeit.

— De hát mi szüksége volt rá, hogy megvádolja az ékszerészt?...

— Néhány nappal ezelőtt férjemmel az Operában voltam. Felvonásközben egy barátnőm nyitott be páholyunkba. Beszélgetésünk közben egyszerre csak gúnyosan odaszól hozzám: „Kedvesem! Hová tetted a *régi* nyakéket?...” „De hiszen ez a

régi!“ — feleltem én. „Ugyan, ugyan! . . . Az én szemem nem csal . . . Ennek a nyakláncnak minden köve hamis! . . .“

— Ne folytassa asszonyom. A többit már ugyanis tudom. Férje kérdőre vonta, s ön azzal mentegetőzött, hogy az ékszerész kicserélte a követ. Nagy meggondolatlanság volt! Miért nem mondta inkább, hogy elvesztette? . . . Persze, következetes maradt és merő kényszerűségből rosszhiszeműen megvádolta azt a tisztességes kereskedőt . . .

Sch . . .-né megírta a bocsánatkérő levelet, én pedig siettem vele az ékszerészhez. Áradozott a boldogságtól.

— De hát mi történt? . . . Hogy jutott ehhez a levélhez?

— Ne kérdezze. Hadd maradjon az az én titkom . . . Egyéb jutalmat nem kérek, nem is fogadok el öntől . . .

A detektívfőnöknek azonban részletesen elmondtam mindent. Barátságosan megszorította kezemet:

— Fogja barátom . . . Gyujtson rá! . . .

És megkinált egy szivarral . . . Az is valami!

Megöltek egy leányt...

Megöltek egy leányt . . .

I.

Szegény Ladányi Mariska! . . . Tegnap még irigyelt szépség, viruló rózsza volt; ma már halott. Hült teteme ott fekszik a diványon; körülállják a hivatal emberei. A rendőrorvos konstatálja, hogy erőszakos halállal mult ki, s a gyilkosságot körülbelől másfél órája hajtották végre. A földön egy vánkoss, melyet az ágyból huztak ki. A gyilkos ezzel a vánkossal letakarta alvó áldozatának fejét, mire az fölébredt és emberfölötti erőt fejtett ki, hogy védekezzék . . . Ajkán vérnyomok. Valószínűleg sikoltott, segítségért kiabált, mire a bestia befogta száját, vergődő áldozatát újra leszorította a keskeny diványra, rátérdelt, hogy meg ne moccanhasson és a párnával megfojtotta . . . A rendőrorvos szerint kétségtelen, hogy a halált fulladás okozta. A gyilkosnak volt ideje, hogy munkája előtt gondosan elfüggönyözze a szoba két ablakát. Az

ágytakaró a földön hevert, ami kétségtelenné teszi, hogy a vánkost nagy sietve a gyilkos rántotta elő és ugyancsak ő dobta félre, amikor meggyőződött róla, hogy áldozatának megszűnt a szívverése s a szépséges Ladányi Mariska föl sem ébredt többé. A gyilkosság után észrevétlenül távozott, előbb azonban kulccsal elzárta a szoba ajtaját, s a kulcsot magához vette.

Délután öt órakor, midőn a cselekmény színhelyére értem, már ott találtam a rendőrorvost és az erőszakosságáról híres B . . . rendőrtanácsost. Csak nagynehezen juthattam be a József-utcai kis földszintes ház kapuján, amely elé rendőrt állítottak, hogy a kíváncsi tömeg be ne tóduljon az udvarra. A gyilkosság híre lázba ejtette a környékbeli házak lakóit. Oda sereglettek a sárgára meszelt épület elé és izgatottan tárgyalták az esetet. Mindenki tudott valami jót, szépet a szerencsétlen véget ért leánykáról. Urnapján töltötte be tizennyolcadik életévét. Szelidlelkű volt, mint a galamb. Vasárnaponként, midőn ünnepi ruhában szapora léptekkel a Baross-téren levő templomba sietett, szépségét, gyönyörű termetét megbámulta mindenki. De ő nem nézett se jobbra, se balra. Lesütött szemekkel haladt, mint aki tudja, hogy nézik, s ha olykor egy-egy hangos megjegyzést hallott, hogy „milyen kedves, milyen bájos teremtés! . . .“ szégyenkezve

elpirult. Olyan lett az arcocskája, mint egy láng-rózsza . . .

Reggelenként ott látták a vásárcsarnokban, a mint bevásárolta az ebédre valót, aztán sietett haza, hogy ő maga főzze meg az ebédet édesanyja helyett, a ki régóta betegeskedik . . . Olyan takarékos, szorgalmas, olyan jólnevelt leányka volt! — Vajjon ki lehet az a fekete lelkű, Istentől elrugaszkodott gonosztevő, aki letörte a fehér liliumot? . . .

A meggyilkolt leány édesanyja délután fél öt órakor jött haza egy zsibárus-utcai varrónőtől, a kinél ruhát próbált. Zörgetett az ajtón, kiabált, dörmöbölt, de nem kapott választ. Rosszat sejtve, előhivta a házmestert, aki feltörte az ajtót. Berontottak a szobába és eléjük tárult a rettenetes, vérfagyasztó látvány. A vézna, beteges asszony szivgörcsöt kapott és élettelenül hullott a padlóra. A házmester pedig telefonozott a rendőrségre, majd egy József-köruti kávéházba sietett, hogy a meggyilkolt leány mostoha atyját, Varga Bálintot haza-szólítsa. Éppen kártyázott a jámbor, midőn a borzasztó hirt közölte vele. Majd hogy le nem fordult a székről. Ugy kellett kivonszolni a jó embert. Kocsira ültették és hazavitték . . . Most is ott siránkozik, jajgat a leány hullája körül. Nem csoda!... Ugy szerette, mintha tulajdon gyermeke lett volna. A szemefénye volt. Becézgette, mindig a kedvébe

járt, ajándékokkal halmozta el. Így beszélnek a jó ismerősök . . .

Vargáné időközben magához tért. Félőrlően futkos föl és alá a szobában. Nem sir, nem panaszkodik, mintha megnémitotta volna a szörnyű fájdalom. Ha kérdez tőle valamit a rendőrtanácsos, hirtelen megáll, bambán maga elé bámul, aztán kétségbeesetten tördelve kezét, újra föl és alá szaladgál, anélkül, hogy felelne a hozzá intézett kérdésre.

— Mit gondol : ki követhette el a gyilkosságot? . . . Nem gyanakszik senkire? — kérdi a rendőrtanácsos Varga Bálinttól.

— Nem én, uram, senkire! . . . Hiszen mindenki szerette! A légynek sem vétett soha.

— Délutánonként mindig lefeküdt a leánya?

— Amióta cseléd nélkül vagyunk, mindennap. Fáradt volt, szegényke. Megfőzte az ebédet, ebéd után elmosogatott, azután rendet csinált a szobában is. Mikor rendbe hozta a lakást, lefeküdt és aludt egy óráig.

— A gyilkosságot tehát olyan ember követhette el, aki már többször megfordult a házban. Éppen akkor jött, midőn a leány aludni szokott. Azt is tudnia kellett, hogy önök nincsenek idehaza . . . Nem udvarolt a leánynak senki?

— Völegényén kívül — senki.

— Tehát menyasszony volt. Hogy hívják a vőlegényt?

— *Szabónak*, instálom . . . Szabó Gergely, kereskedősegéd. Szorgalmas, becsületes fiu. Van már egy kevés megtakarított pénze is. Az volt a terve, hogy a jövő hónapban önállósítja magát, üzletet nyit és nyomban rá megházasodik.

— Szerette a menyasszonyát?

— Az volt a baj, hogy nagyon is szerette! Ellátogatott hozzánk mindennap és ha magukra maradtak, egykettőre meg volt a patália. Féltékenységevel vérig gyötörte szegény Mariskát. Pedig — tessék elhinni — nem adott rá okot . . . Ép úgy vonzódott a vőlegényéhez, mint az őhozzá. Csak-hogy Gergelynek vérében volt a féltékenység. Nap-nap után minden ok nélkül scénákat csinált. Ha Mariska rosszkedvű volt, gyanuba fogta, hogy más valakit szeret, azért olyan hideg őhozzá. Ha végigmentek az utcán, jaj volt Mariskának, ha véletlenül idegen férfiura esett a tekintete . . . Meg is mondtam Gergelynek a multkoriban: „Hallja, Gergely! Ne kinozza azt a szegény leányt, mert egy szép napon kiadom az útját“. És ő akkor esküdözött égre-földre, hogy meg fog változni . . .

— Elég! Nagyon sokat fecseg . . . Csak a kérdéseimre feleljen . . . Mikor volt itt Szabó Gergely utóljára?

— Tegnap óta nem láttam.

— De ma is itt lehetett, mialatt ön a kávéházban volt?

— Persze, hogy itt lehetett, de én nem tudok róla . . . Egyébiránt nem hiszem, hogy jó helyen tapogatózik a nagyságos úr . . . Nem afféle ember Szabó Gergely! Tisztességes, becsületes fiú. Maga a szivjóság . . . Hogy féltékeny? Istenem! Többé-kevésbbé minden szerelmes ember féltékeny . . .

— Ne avatkozzék az én dolgomba . . . Hány kulcsa van ennek az ajtónak?

— Csak egy. Azt is magával vitte a gyilkos!

— Mikor leánya délutánonként pihenőre tért, magára zárta az ajtót?

— Nem volt rá oka. Feleségem mindig idehaza volt. Csak nagy ritkán megy el hazulról.

— Csodálatos! A gyilkos éppen azt a ritka alkalmat leste ki . . . Emlékezzék csak jól vissza! Mikor tudta meg feleségétől, hogy ma délután a Zsibárus-utcába megy?

— Tegnap este, vacsora közben mondotta. Ugy-e Fanny? . . .

— Nem vacsorált önöknél senki?

— Senki . . . Azaz, hogy most jut eszembe, itt volt ő is . . .

— Kicsoda?

— Leányom vőlegénye.

E pillanatban egy 28—30 év körüli, csinos fiatalember rontott a szobába. Utat tört magának a hulláig, eléje térdelt; csókolgatta, ahol érte: szétbomlott haját, lecsüngő kezét, ruháját. És szívettpő zokogás közben beszélt hozzá, mintha élne:

— Én mindenem! Édes, egyetlen Mariskám!

Meghatottan hallgattuk mindannyian az őszinte fájdalom kitöréseit. Nem lágyulok el egyhamar, de csöpp hija, hogy én is vele nem sirtam. A rendőr-orvos is elővette a zsebkendőjét, hogy letörölje a szemébe gyült könnyeket. Csak a rendőrtanácsos őrizte meg fagyos nyugalját. Odalépett a fiatal-emberhez, megérintette a vállát, és szigoruan rá-szólt:

— Ne érzelegjünk! . . . Keljen föl!

A megszólított némán engedelmeskedett.

— Önt Szabó Gergelynek hívják? Ladányi Mariska vőlegénye volt?

Néma fejbólintás a felelet.

— Kitől tudta meg, hogy meggyilkolták a menyasszonyát?

— Az utcán ácsorgó emberektől.

— Ön kereskedősegéd, nemde?

— Az vagyok.

— Öt óra van. Hogy jöhetett el ily korán az üzletből?

— Ma reggel kiléptem onnan, hogy üzlet-helyiség után nézzek.

— Éppen ma reggel? . . . Különös! Nagyon különös!

E szavakat oly gúnyosan, oly jelentős hangsúlyozással ejtette ki a rendőrtanácsos, hogy a fiatalember meglepetve kiáltott fel:

— Könyörületes Isten! Engem gyanusítanak! Engem! . . .

— Ne sopánkodjék! Viselkedjék nyugodtan és feleljen a kérdéseimre . . . Mit csinált ön ma délután?

— A déli postával menyasszonyomtól levelet kaptam, amelynek tartalma valósággal kétségbe ejtett. Elrohantam hazulról és kinzó főfájással az utcákon csatangoltam.

— Persze az alibi igazolásának ez a legkényelmesebb módja: „az utcákon csatangoltam.” Hol az a levél?

— Itt van nálam . . . Méltóztassék! . . .

A rendőrtanácsos elkapja a levelet és hangosan olvassa:

„Kérem, esedezem, Gergely. ne jöjjön többé hozzánk. Nem lehetek a magáé. Felejtsem el örökre! Mariska . . .” Miért írta ezt a levelet?

— Nem tudom. Tegnap este békességben váltunk el.

— Ön ma délután először van itt?

— Először.

A házmester, aki eddig a háttérben huzódott meg, előlépett:

— Hazudik! . . . Három óra tájban is itt volt. Tulajdon két szememmel láttam, amint kilépett a pitvarból és elsietett.

A jóképű embernek ez a nyilatkozata érthető szenzációt keltett. A szigorú rendőrtanácsos, aki mohó érdeklődéssel leste a fiatalember minden mozdulatát, sietve tette föl a kérdést:

— Nos? Nos? . . . Mit válaszol erre? . . . Nem érzi-e, hogy elpirult egészen a homlokáig?

— De igen. Érzem. Az ön borzasztó gyanuja kergeti arcomba a vért . . . Hiszen az életemnél is jobban szerettem! . . .

— Ne deklamáljon! Arra feleljen, amit ez a becsületes ember imént a szemébe vágott.

— Igazat mondott . . . Kissé meg vagyok zavarodva és hirtelenében nem jutott eszembe, hogy már korábban is itt voltam, de csak egy-két pillanatilag.

— Mikor?

— Három óra felé. Meg akartam tudni, hogy mi késztette Mariskát levele megírására. Benyitottam a szobába, de látva, hogy mélyen alszik, lábujjhegyen, nehogy fölébredjen, eltávoztam. Föltet-

tem magamban, hogy egy-két óra múlva vissza-jövök. Az ajtót is nyitva hagytam, nehogy zajt csináljak.

— Különös! A gyilkosság éppen ezzel az idő-ponttal esik össze . . . A körülményekből és az eddig fölmerült gyanuokokból következtetve, azt kellene hinnem, hogy ön fölébresztette a leányt . . . kérdőre vonta . . . civakodni kezdtek . . .

— Az élő Istenre esküszöm, hogy ártatlan vagyok!

— Meglehet . . . Kihallgatását egyelőre felfüg-gesztem. Addig is a törvény nevében letartóztatom. Tuzár! Vigye azonnal a főkapitányságra! . . .

— — — — —

Másnap délben házkutatást tartottak Szabó Gergely nagyfuvaros-utcai lakásán. Ott volt a vizsgálóbíró is. A házkutatás meglepő eredménnyel végződött. A ruhaszekrény tetején megtalálták a kulcsát annak a szobának, amelyben Ladányi Mariskát meggyilkolták.

— Most már bizonyos, hogy Szabó Gergely követte el a gyilkosságot.

Igy szólt hozzám a rendőrtanácsos, midőn visszatért a nagyfuvaros-utcai lakásból.

Hallgattam.

— Hogyan? . . . Ön még ezek után is kételkedik?

— Nem kételkedem . . . Bizonyos vagyok benne, hogy Szabó Gergely *ártatlan*.

— Ki hát a bűnös?

— Még nem tudom. De meg fogom tudni, ha addig élek is! . . .

II.

Nyilatkozatom bámulatba ejtette a sikerére büszke rendőrtanácsost, aki szentül megvolt győződve Szabó Gergely bűnösségéről.

— Hogyan . . . Még ezek után is ártatlannak mondja? . . . Nem pusztá jelenségekre, föltevésekre és gyanuokokra, de ellentmondást nem tűrő súlyos bizonyítékokra támaszkodhatom . . . . A rendőrorvos véleménye szerint körülbelül három órakor követték el a bűntényt, s a vőlegény épp akkor járt a lakásban. Eleinte tagadta azt, és csak akkor ismerte be, midőn a házmester rácáfolt. Ha csakugyan ártatlan, miért tagadta ezt a fontos körülményt? . . . Azt is jól tudta, hogy a leány szülei nincsenek otthon és menyasszonyát egyedül találja. Tehát jól kileste az alkalmat, midőn premeditált gattettét háborítlanul végrehajthatja. És

ha egybevetjük a vőlegény vad féltékenységet a menyasszony titokzatos levelével, szinte magunk elé képzelhetjük a szerelmi dráma lefolyását . . . Igen, szerelmi bünténnyel, vagy hogy *Lombroso* kifejezésével éljek: a *l'amore criminale* egy esetével állunk szemben . . . De legsúlyosabb *bizonyíték* az a kulcs, melyet a fiatalember lakásán találtunk. A gyilkos ezzel a kulccsal zárta el az ajtót . . . Ezt a kulcsot vitte magával . . .

— Szó sincs róla: a nyomozás adatai terhelők és a *látzat* Gergely ellen bizonyít. Mintha minden összeesküdött volna ellene. Meg kell önnek magyaráznom, tanácsos úr, hogy első benyomásomból következtetve, mire alapítom a vőlegény ártatlanságát . . .

1. Mikor berontott a szobába, hogy a holttest elé boruljon, arcáról még visszatükröződött a meglepetés. Csak néhány pillanattal előbb tudhatta meg, hogy boldogsága összeomlott: megölték Ladányi Mariskát. Nem volt, nem lehetett az tettes, aminthogy fájdalmat sem szinlelte. Hiszen mindnyájunkat megindított vele.

2. Ha csakugyan bűnös, nem rohan tudatosan a kelepcébe; nem tér vissza Vargáék lakására, ahol áldozata feküdt. És nem tesz említést menyasszonya leveléről sem, mert hiszen tudnia kellett, hogy azzal magára tereli a gyanút. Bűnössége ese-

tén a gyilkosságnak indító oka csak az a levél lehetett.

3. Ha ez a praemissa helyes, közömbös, hogy mit derített ki ellene a nyomozás, mert a gyanúokok egytől-egyig csak látszólagosak . . . Ami a kulcsot illeti, mely ön szerint oly súlyos bizonyíték, kérdés, vajjon csakugyan Vargáék ajtajának a kulcsa-e? Nem volt-e már a gyilkosság előtt is Szabó Gergely birtokában? Vagy nem csempészhetette-e más valaki a vőlegény lakására? . . . Ha Gergely zárja el az ajtót, az az első dolga, hogy eldobja a kulcsot és azt a sokatmondó corpus delictit nem viszi lakására, hogy bizonyítékot szolgáltatson önmaga ellen. És hogy éppen a szekrény tetejére dobja a kulcsot, ahol a nyomozó hatóság rövidesen ráakadhat! . . . Gondolatnak is képzelenség! . . . Ki van-e zárva a lehetősége annak, hogy az igazi bűnös valamelyes módon bejutott Gergely lakására, hogy a kulcsot a szekrény tetejére dobva, a vőlegényre terelhesse a gyanút? . . .

A rendőrtanácsos nyugodtan, figyelemmel meghallgatott.

— De hát kinek állhatott érdekében, hogy Ladányi Mariskát eltegye láb alól? A házbeli vallomása szerint a leánynak nem udvarolt senki más.

— Vagy ki tudja? . . . Ujra vissza kell tér-

nem arra a titokzatos levélre. Tartalma korántsem olyan, mely a vőlegényt felbőszítette volna. Szeliden kéri őt, hogy ne menjen többé hozzá és felejtse el örökre . . . Szinte kiérzem belőle, hogy szereti, nagyon szereti vőlegényét, de valami elháríthatatlannak látszó akadály merült fel, mely a házasságot lehetetlenné teszi. Az a szegény leány már régóta valami titkot rejtegethetett magában, és vőlegényének nem mert vele előhozakodni. Hallottuk, hogy az utóbbi időkben kereste a magányt, rosszkedvű volt. E miatt fakadhatott ki oly sűrűn a vőlegény, nem pedig féltékenységeben, amint a leány mostoha atyja állítja . . . Hogy Szabó Gergely az utolsó pillanatig jó viszonyban volt menyasszonyával, kitűnik abból, hogy épp a gyilkosság napján lépett ki az üzletből, mert önállósítani akarta magát, hogy minél előbb feleségül vehesse Ladányi Mariskát . . . Kétségtelennek tartom, hogy a menyasszony levele mögött valami nagy, igen nagy titok lappang . . . Hogy eredményre jussunk, annak a titoknak kell nyomára jönnünk; ha ismerjük a levél megírásának indító okát, könnyű szerrel ki-puhatolhatjuk az igazi bűnöst.

— Rajta, Tuzár! . . . Nyomozzon! . . .

Halk, félénk kopogtatás az ajtón. Varga Bálint lép a szobába. Olvasásba merülök s az ujsággal elfödöm arcomat, hogy meg ne lásson.

— Kérni jöttem, nagyságos uram, hogy ne boncoltassák fel a mi drága halottunkat.

— Lehetetlent kíván. Különben is elkésett a kérelmével, mert ma délelőtt végezték a boncolást.

— Oh Istenem! Istenem! . . .

— Ne siránkozzék! Annak a szegény halottnak már ugyanis mindegy . . . Nos, megnyugodott már kissé a felesége?

— Jaj, dehogy nyugodott meg! . . . Ugy van, mint tegnap volt. Egyik ájulásból a másikba esik. Már a szobaur is elhurcolkodott tőlünk, hogy ne kelljen hallania a folytonos jajgatását . . . Hej, nagyságos uram, be nagyon megvert minket a jó Isten! . . .

Kivánszorgott a szobából. Siránkozását a folyosóról is behallottuk.

— — — — —
Másfél órával ezután lelkenedezve nyitottam be újra a rendőrtanácsos szobájába.

— Nagy ujsággal jövök, tanácsos ur! . . . Megmondtam, ugy-e? . . . Az az ember ártatlan!

— Honnan jön?

— A törvényszéki orvostani intézetből. Megtudtam a boncolás eredményét.

— Hahaha! És abból akarja kimutatni Szabó Gergely ártatlanságát? . . . Mit mondhatnak az

orvosszakértők? . . . „A halált fulladás okozta . . . A külerőszaknak ilyen meg amolyan nyomai láthatók a hullán . . .“ stb. stb.

— No hát csak hallgasson meg, tanácsos ur, és öt perc múlva nekem fog igazat adni. A boncolás kiderítette, hogy Ladányi Mariska négy hónap múlva egy fiugyermeknek adott volna életet.

— Nos? Hogyan magyarázza ki ebből Szabó Gergely ártatlanságát?

— A dolog nagyon egyszerű. Vagy ő csábította el a leányt, vagy nem. Az első esetben nem írta volna neki Ladányi Mariska ezt a levelet . . . Sőt ellenkezőleg: siettetten volna a házasságot, amelylyel hibájukat jóvátehetnék volna . . . A második esetben Ladányi Mariska félve, reszketve nézett a jövő elé, mert attól kellett tartania, hogy vőlegénye megtudja az ő nagy bűnét . . . És úgy vélt menekülni a kínos helyzetből, hogy szakított vőlegényével . . . Ime, nyomára jöttünk a szegény menyasszony titkának . . .

— Pusztá föltevés.

— Bizonyosság! . . . Most már csak az van hátra, hogy megtaláljuk a csábítót, akinek bizonyosan volt rá oka, hogy megszabaduljon a leánytól és a titok ki ne pattanjon . . . Erős a gyanum, hogy a gyikosságot . . .

— Nos? Nos? . . .

— Varga Bálint, a leány mostoha atyja követte el.

— Ugyan?! . . .

— Azért kérte a boncolás mellőzését . . . Most már megmondhatom, hogy az első pillanattól fogva ő rá gyanakodtam. Nem is tudom elfogadhatóan megokolni, hogy miért. A multját csak ezután fogom kipuhatolni. Nem tudok róla semmi rosszat. De olyan az egész ember, mint egy eleven hazugság. Csak színleli a fájdalmat; hazug a sirása is. Nem a meggyőződés hangján beszélt, mikor Szabó Gergely ártatlanságát hangoztatta. Mintha csak azért védte volna, hogy őt magát ne vádolhassák. Aztán milyen ügyesen, milyen furfangosan hozakodott elő a vőlegény féltékenységével. Csak ugy mellékesen beszélt róla, de én bennem azt a meggyőződést keltette, hogy Gergely felé akarta terelni a rendőrség figyelmét, ami sikerült is neki.

— Megálljon csak: Hadd tekintek az iratokba! Ah! úgy látszik, helyes nyomon halad . . . Magam is kezdem hinni, hogy az a szerencsétlen fiatalember ártatlan.

— Na ugy-e?

— Figyeljen csak! Szabó Gergely így kezdi vallomását: „Ez évi július hó negyedikén, nagynéném lakásán ismerkedtem meg menyasszonyommal. Akkor láttam őt először . . .” Tehát július ne-

gyedikén! . . . Alig harmadfél hónapja. Az orvosszakértők véleménye szerint pedig Ladányi Mariska már négy hónap mulva egy fiugyermeknek adott volna életet, következésképpen körülbelül öt hónappal ezelőtt tért le az erény útjáról. Vőlegényét akkor még nem ismerte . . .

— Nagyon helyes következtetés . . .

— Ön tehát a leány mostoha atyjára gyanakszik?

— Igen. Ha megengedi, rendőrtanácsos ur, holnap oda költözöm ő hozzá: a régi szobaur helyére. Kibéreljük a szobát államköltségen.

— De hiszen ismeri önt. Tudja, hogy a rendőrség embere.

— Honnan tudná? Gondom volt rá tegnap, hogy észrevétlenül meghuzódjam a szoba hátterében.

— Ám jól van! Bérelje ki a szobát, de megkövetelem, hogy eljárása eredményéről pontos, kimerítő jelentést tegyen.

. . . Még aznap beköltöztem Vargáék József-utcai lakásába. Kis szobámat egy ajtó választotta el a főbérlo szobájától. Ott aludt a szerencsétlen házaspár. Az első éjszaka egyebet sem tettem, mint hogy halgatóztam. Hiábavaló munka volt. Keserves sopánkodásnál, jajgatásnál egyebet nem hallottam. Közben-közben Varga Bálint vigasztalta a szegény

asszonyt, aztán ő is rákezdte a sirást. Most már értem, miért menekült el a régi szobaur a siralomház szomszédságából.

Korán reggel ajtónyitogatást hallottam. Jöttek a jólelkű szomszédok, hogy megvigasztalják a gyászoló házaspárt. Egyik-másik átkozta a vőlegényt, azt a cudarlelkűt, de a házigazda védelmébe vette.

— Higyjétek el: ártatlanul került rabságba. Megmondtam a rendőrségen is, hogy Szabó Gergely nem afféle ember. Hirtelen haragu, de jó fiu. Nem tudna az megölni egy csirkét sem.

Csakugyan mondta ezt a rendőrtanácsosnak. Emlékszem rá . . . De hát miért ismétli a szomszédok előtt is? . . . Ravasz kópé lehet! Alighanem ismer, tudja, hogy detektív vagyok, és csak azért költöztem hozzá, hogy kikémleljem . . .

Fogadni mernék: tudja, hogy most is hallgatózom! . . .

Ugy látszik, nem holmi közönséges ellenféllel lesz dolgom, s ez a tudat csak fokozta ambiciómat és hiuságomat . . . Mit nekem az ő képmutatása! Én százszorta ravaszabb vagyok. Akkor csipem meg, amikor legbiztosabban érzi magát . . . Kényelmesebb a kopó helyzete, mint az üldözött vadé. Ez fut, menekül, egérutat keres; rettegése közepett hamar elveszti a fejét és egyszerre csak belébotlik

a kivetett hálóba. A kopó pedig rohan utána, mindenütt ott van a nyomában, és ha olykor el is vesztí szeme elől, kíségeti a szimatja. „Csak nyugalom és hidegvér, Tuzár! Meg kell mutatnod: ki az erősebb kettőtök között?” Így bátorítottam a nyomozás nagy munkája előtt önmagamot. Föltettem magamban, hogy mindenekelőtt fölkeresem azt a kávéházat, amelynek Varga Bálint törzsvendége volt. A gyilkosság napján onnan hívták haza. Meg kell tudnom: hány órákor ment oda; mikor fogott hozzá a kártyajátékhoz, és résztvett-e folytonosan a játéokban, amíg mostoha leánya sorsáról nem értesült? . . . Onnan Szabó Gergely lakására megyek, megtudandó, nem látták-e ott Varga Bálintot a gyilkosság napján három és négy óra között? Ebben az időben kellett ott megfordulnia, hogy a kulcsot a szekrény tetejére csempészhesse.

No hiszen, most várt csak reám igazi meglepetés! . . .

Tervezgetésemet Varga Bálint zavarta meg. Kopogtatás nélkül nyitott a szobámba. Udvariasan tudakozódott, hogy töltöttem új lakásomban az első éjszakát?

— Pompásan! Aludtam, mint a tej.

— Ne haragudjék, uram, de most az egyszer nem mondott igazat.

— Tessék? . . .

— Esze ágában sem volt, hogy aludjék . . .
Vallja meg, hogy hallgatózott.

— Tehát tudja?

— Tudok mindent. Ön Tuzár, a híres detektiv. Tegnap délben is ott volt a rendőrtanácsos urnál; az ujságba temetkezett, hogy ne lássam az arcát. Azért jött hozzánk lakni, hogy engem megfigyeljen.

— Nagyon biztosra veheti a dolgát, hogy ezt nyiltan, leplezetlenül a szemembe mondja . . .

— Ebből csak arra következtethet, hogy csodálatos szimatja most az egyszer rossz utra terelte. Eleinte azt terveztem, hogy úgy fogok viselkedni, mintha nem ösmerném önt. Kémlelődjék, nyomozzon, tegyen, amit akar. Ártatlan vagyok; nincs rá okom, hogy féljek öntől . . . Reggelre meggondoltam a dolgot. Először is fáj nekem, kellemetlenül érint, hogy ez a borzasztó gyanu én reám nehezedik. Tessék elhinni, jobban szerettem azt a leányt, mint az édesanyja. Ha rágondolok, ekkorkára zsongorodik össze a szívem . . . Aztán hallgatásommal sokáig tévedésben tarthattam volna önt, már pedig nekem is az a legforróbb óhajomásom, hogy a bűnöst minél előbb kézre kerítse; az a szegény fiu pedig szabaduljon a vizsgálati fogságból . . . Ha jól látom, ön még mindig kételkedik szavaimban. Nos, csak egy utat kell tennie, hogy meggyőződjék ártatlan-

ságomról. Tíz tanuval is bizonyíthatom, hogy a gyilkosság napján már félkettőkor ott voltam a kávéházban, és öt óráig ki sem mozdultam onnan. Amikor pedig eljöttem hazulról, feleségem még otthon volt . . .

Erősen a szemébe néztem, de kiállta tekintetemet. Még csak nem is hunyorított . . . Az lett a vége, hogy szégyenletemben én sütöttem le a szememet . . . Hm! Ha félkettőtől öt óráig csakugyan nem mozdult ki a kávéházból, a gyilkosságot el nem követhette, más szóval: hamis nyomon járok! . . .

Kutyafékom teremtette! . . . A vén kopó elszasztotta a vadat! . . .

III.

. . . De ne hamarkodjunk el a dolgot! . . . Lehet, hogy Varga Bálint csak merész játékot űz velem. Látna, hogy nyomában vannak, hirtelen elhatározással vakmerően, elszántan, szemtől-szembe fordult üldözőjével, hogy könnyebben védekezhessék . . . Fölteszem róla. Olyan alamuszi, olyan ravasz képe van! . . . Az pedig, mintha belelátott

volna legtitkosabb gondolataimba, egyszerre csak megszakitotta a csendet:

— Higyjen nekem! Elfecsérli a drága időt s amig velem foglalkozik, a gyilkos már ungon-berken túl lehet. Jöjjön át egy percre az én szobámba. Hadd mutassam meg önnek Mariska kelengyéjét. Mult héten a magam pénzén vásároltam. Ha én bennem fogamzik meg a gyilkosság eszméje, nem verem magam hiábavaló költségekbe . . . Jöjjön! . . .

És kinyitotta az ajtót, mely szobáinkat elválasztotta.

— Hopp! Megálljunk csak! . . . Mindig nyitva volt ez az ajtó?

— Nem volt biz az nyitva sohasem. Sőt! . . . A ruhaszekrény előtt állott s az most félre van tolvá.

— Csodálom, hogy korábban nem tűnt fel önnek.

— Őszintén mondva: engem is meglepett, de azt hittem, hogy az ön munkája volt.

— Én nem nyúltam sem az ajtóhoz, sem a ruhaszekrényhez . . . Talán a felesége?

— Ő sem. Amikor elszállították a halottat, tüstént ágyba feküdt s azóta föl sem kelt.

— Hogy hívták a régi szobaurat?

— *Davidov* Istvánnak M . . . papirnagykereskedőnek a könyvelője.

— Meddig lakott önöknél?

— Körülbelül nyolc hónapig. Szolid ember. Csak nagyritkán töltötte házon kívül az éjszakát. Eleinte átjárogatott hozzánk. Regényeket hozott Mariskának; olykor költeményeket olvasott fel, mondván, hogy azokat ő maga fabrikálta . . . Egyszerre csak kimaradt s azóta alig érintkezett velünk. Minden hónap elsején pontosan beküldte a bérösszeget.

— Mikor volt önöknél utoljára?

— Pontosán meg nem mondhatom az idejét. Ha jól emlékszem . . . igen, igen . . . most már határozottan állíthatom: mihelyt Szabó Gergely betette hozzánk a lábát, egyszerre csak elidegenedett tőlünk.

— Nem vette észre, hogy szerelmes volt a leányába?

— Sőt ellenkezőleg! Kerülte. Ha véletlenül találkoztak a kapu előtt, nem is köszöntötte.

— Tahát haragban voltak?

— Nem mondhatnám. Viselkedése feltűnt ugyan nekem is, de azt gondoltam, hogy Mariska nem fogadta szívesen az udvarlását, s ő nem akart terhére lenni a leányomnak. Azért hát nem is firtattam a dolgot.

— Furcsa! A rendőrtanácsos megkérdezte öntől, hogy udvarolt-e Mariskának a vőlegényén kívül

más valaki is, és ön akkor határozottan nemmel felelt.

— Az igaz. Csakhogy nem gondolhattam Davidovra, akivel már hónapok óta nem érintkeztünk s mint már említettem, feltűnően került Mariskát.

— Hátha titokban mégis találkoztak?

— Nem hiszem . . . Leányom idejének java-részét idehaza töltötte, édesanyja oldalán. Este — nélkülünk — sohasem ment el hazulról; már pedig nappal nem igen találkozhattak, mert Davidov 8-tól 12-ig és 2-től 6-ig mindig az üzletben volt.

— Kettőtől hatig! . . . Először is meg kell tudnunk, vajjon a gyilkosság napján is ott volt-e az üzletben kettőtől hat óráig?

— Ön tehát azt hiszi . . .

— Ne kérdezősködjék! Jöjjön velem. Ha úgy tetszik, elkísérhet.

Kocsiba ültünk és a Podmaniczky-utca 41. számú ház elé hajtottam. Varga Bálinttal együtt benyitottam M. . . papirkereskedő üzletébe. Sutogva kérdezem Vargától:

— Látja Davidovot?

— Látom. Ott ül az ablak mellett.

Feltűnően nagy orrú, hórihorgas fiatalemberre mutatott. Sovány arcát kiálló pofacsontjai teszik jellegzetessé. Munkába mélyedve az asztalnak görnyed. Volt időm hozzá, hogy alaposan megfigyel-

jem. Sokan voltak az üzletben; nagyobbára fuvarosok, akik papirhengereket tologattak ki az utcára s ott nyomban kocsijukra tették. Nem is vették észre, hogy beléptünk. Egyszerre csak látom, amint Davidov cigarettára gyújt és véletlenül megpillantja egykori házigazdáját . . . Elsápadt! . . . Izgatottságában eldobta az égő gyufát, anélkül, hogy rágyújtott volna . . . Ki tudja? Talán engem is ismer. Tudja, hogy detektív vagyok.

Félrehúztam Varga Bálintot.

— Egy-két percre az irodába megyek. Tartsa szemmél, hogy el ne illanjon.

A keskeny, hosszú üzlethelyiség leghátulján, kicsiny fülkében találtam M . . . urat. Bemutakoztam.

— Bocsánat, uram! Van önnek egy Davidov István nevű alkalmazottja?

— Van. Derék, megbízható fiatalember. Ma-holnap nyolc esztendeje már, hogy nálam van . . . Beszélni óhajt vele?

— Nem, nem! . . . egy kis fölvilágosítást kérek. Pontosan bejár Davidov az üzletbe?

— Rendszerető, pedáns tisztviselő. A nyolc esztendő alatt talán először történt a minap, hogy későn érkezett az üzletbe; két óra helyett fél öt órakor . . .

— Mikor volt az?

— Most négy napja: október 19-én. Kérdőre vontam, mire azzal mentegetődzött, hogy a fogorvosnál volt.

— Viselkedésében nem vett észre semmi különöset?

— De igen. Kissé izgatott volt; de ezt annak tulajdonítottam, hogy félt a szemrehányásaitól.

E pillanatban Varga Bálint lélekszakadva nyitott be a fülkébe:

— Jöjjön gyorsan! Megszökött a nyomorult!

Köszöntés nélkül rohantam ki az utcára. Varga utánam.

— Szerencsétlen! Miért nem állta el az utját?

— Egy-két pillanat alatt történt az egész. Hirtelen felugrott és kalap nélkül sietett ki az utcára.

— Merre ment?

— A Teréz-körut felé.

— Utána! . . .

Kocsimat az üzlet előtt hagyva, rohantam előre. Vargának minden erejét össze kellett szednie, hogy el ne maradjon tőlem . . . A gyanúsított szökik előlem . . . A szökés fél beismerés. Ha törik, ha szakad meg kell találnom!

A nyugati pályaháznak Podmaniczky-utcára nyíló nagy kapuja elé értem. Habozás nélkül futottam be az udvarra, onnan a pályaház belsejébe,

remélve, hogy ráakadok a szökevényre. Ha ott nem találom, telefonozok a rendőrségre és egy óra múlva már huszonöt detektív hajszolja Davidovot a szélrózsa minden irányában . . . Az érsek-ujvári személyvonat éppen indulóban volt s a portás utolsót csöngetett . . . A másodosztályu váróteremben összeütdtem a keresve keresett gonosztevővel . . . Kalap nélkül volt; talán a jegyét sem váltotta meg. Lázas sietséggel igyekezett a perronra jutni . . . Fölösleges mondanom, hogy öt perc múlva már egy kocsiban robogtunk a Zrinyi-utca felé. Szemben ült velem. Jobb- és baloldalán egy-egy titkos rendőr, akiket a pályaudvaron találtam. Varga Bálint a kocsis mellé került.

Könnyű dolga volt a rendőrtanácsosnak . . . Bűnbánóan, töredelmesen vallotta meg Davidov István, hogy ő gyilkolta meg a szép Ladányi Mariskát. Mi készítette a gyilkosságra ? . . . Minden-napi, egyszerű történet . . . Megölte a leányt, mert az *elhidegült tőle*, mást szeretett. Hasztalan kérlelte, térjen vissza hozzá, leendő gyermeke édesapjához. Ugy sem lehet azé a másiké, mert régi bűne nemsokára napfényre kerül és vőlegénye megvetéssel fordul majd el tőle ! . . . Ladányi Mariska hajthatatlan maradt. Ha Gergelyé nem lehet, nem lesz másé . . . Jól van hát ! Legyen a halálé ! . . . A féltékenység elvette az eszét : megölte, akit leg-

jobban szereret! . . . Azt sem tagadta, hogy ő csempészte a kulcsot Szabó Gergely nagyfuvaros-utcai lakására. Számított rá, hogy Gergelyt fogják majd gyanuba; akasztófára akarta juttatni gyűlölt vetélytársát . . . Ugy kell neki! Minek ütötte ki a nyeregéből! . . .

Ti pedig, nyomozó közegek, okuljatok ebből az esetből: sohse induljatok a *látszat* után! . . . Olyan az, mint a lidérctűz. Eltűnik, kialszik, ha közelébe értek . . .

A szokás rabja.

A szokás rabja.

Új gonosztevőt mutatok be. Egyet a sok közül . . . Ma is korrekt, kifogástalan gentlemannek ismerik, mert hiszen ott sűrög-forog az előkelő világban. Nagy urakkal kártyázik, ismert szép asszonyok körül legyeskedik, lovagias affairekben sűrűn szerepel, mint párbajsegéd. Ne kérdezzék, ne találgassák a nevét. Ugysem mondom meg. Egy szép asszony kegyelméből kisiklott a büntetés alól. Szabadon jár, rovatlan előéletű. Nincs jogom hozzá, hogy lerántsam arról a magas piedesztálról, ahonnan a jó erkölcs nevében, a kérlelhetetlenül szigorú becsületbíró szerepében hirdeti a morált... Magát a *tipust* jól ismerjük mindannyian . . . Hódító külsejű, elegáns gavallér. Kabátja gomblyukában hatalmas szegfücsokor, szemén monokli. Szenvedélyes sportsman és nagy hitele van a bukmékereknél. Lóverseny után ott kocsikázik a Stefánia-uton egy-egy mágnásgyerek oldalán. Este

a kaszinóban chemin de fer-t, vagy ékartét játszik óriási összegekben. A pénteki premiéreken ott ül a legelső sorban; ásitózik, unalmat szinlel, hangos csevegéssel zavarja az előadást, az egyes felvonások után pedig, mikor a szerzőt hívják, hátat fordít a színpadnak és nagy érdeklődéssel látcsővezi a páholyok közönségét . . . Idáig rendben volna minden . . . De ha véletlenül megkérdezik egyik-másik ismerősét, hogy miből telik a nagyuri pasz-sziókra, vállvonogatással felelnek egy-egy sokatmondó grimasz kíséretében . . . Mert azt mindenki tudja, hogy a derék gentlemannek nincsen vagyona, nem is volt soha. Az ősi vagyont már az ükapja elprédálta, nem hagyva egyebet késő unokáira, mint szép, hangzatos nevet. Foglalkozása sincs, ami nagyon természetes, mert kvalifikációja nem több a zérónál. Nőtlen ember lévén, azt sem foghatják rá, hogy a felesége hozományát pazarolja el . . . És csodák csodája! Költekezik, mint egy nábob, akinek hatezer hold prima földje van egy tagban. Nem kutatják, hol „szerzi“ a pénzt. Van tekintélye, becsülete, — mindene . . . Ki ne ismerné szép Magyarországon ezt a megenni valóan kedves tipust ! . . .

Ott ülök szegényesen butorozott hónapos szobámban és olvasgatom *Conan Doyle* históriáit. Mondom magamban: ravasz, agyafurt ember lehet az a *Conan Doyle*! . . . Leírja a szenzációs, rejtélyes bűneseteket, aztán előrántja az ő mindentudó rendőrügynökét, aki mesés szimattal, csodálatos energiával és hihetetlennek látszó ügyességgel addig-addig nyújtja, bogozza az érdekfeszítő nyomozat szálait, amíg el nem jut velök a magát biztonságban érző gonosztevőig. A közönség mohón falja ezeket az olvasmányokat, el van ragadtatva, és egy pillanatra sem jut eszébe, hogy ügyesen becsapták . . . A szerző képzeletének nagy tárházából elővesz egy-egy alakot, aki bosszúból, szerelemféltésből, vagy kapzsiságból végrehajtja a bűncselekményt, egyedül, vagy többedmagával. A bűnös személytől jut el a gyilkosságig. Mikor aztán szépen kigondolta a bűncselekményt, annak indító okát és elkövetési módját: megírja az egészet — *visszafelé*. A gyilkosság színhelyéről jut el a bűnösig. Az ő kopója tehát mindent előre tud, és lassan, de biztosan halad a cél felé. Könnyű neki! . . . Bezzeg *Sherlock Holmessel* együtt ő is meg volna akadva, ha azokat a megrázó tragédiákat nem a szerző fantáziája gondolta volna ki, hanem a tragédiák legnagyobb mestere: a mindennapi élet, mint példának okáért az én bűnese-

teimet. Nem élettelen bábokkal, költött alakokkal, de húsból, vérből való bűnösökkel van dolgom és a nyomozás nehéz munkája közepett csak a magam józan észére vagyok utalva.

Tűnődésemben megzavarnak. Valaki kopogtat.
— Szabad!

Ragyogó szépségű uriasszony lép szobámba, athletai termetű, elegánsan öltözött fiatalember kíséretében. Egy pillantás a szép asszony finom, nemes vonásaira, öltözkéire, viselkedésére, és tudtam, hogy a „felsőbb“ társaságból való. Kísérője ideális férfi-szépség. Afféle olasz típus. Napbarnított arc, tüzes szempár, szénfekete bajusz.

— Tuzár, detektív? . . .

— Szolgálatára, asszonyom!

— Önt ügyes, megbízható embernek mondják . . . Szükségünk van az ön kipróbált ügyességére, de . . .

— Értem, asszonyom. Az ügy kényes természetű . . .

A fiatalember vette át a szót.

— Nagyon kényes! . . .

— Kérem! Rendelkezzenek velem! Tuzár detektív mindig diszkrét, miként a sir.

— Jó előre kijelentem, hogy nem riadok vissza a legnagyobb pénzáldozattól sem. Ha úgy kívánja, nagyobb előleget bocsátok rendelkezésére,

és ha eredménynyel dolgozik, busásan megjutalmazom. De ismétlem: fődolog a diszkrécio!

— Fölösleges figyelmeztetés.

— Tehát — hogy a dologra térjek — tudnia kell . . . pardon! . . . Beszélhetek? . . . Nincs valaki a szomszéd szobában?

— Nyugodt lehet, uram.

— Nos, *tudnia kell*, hogy a méltóságos asszonynak csak *barátja* vagyok és nem férje.

— „Benső” barátja?

— Legbensőbb barátja.

— Régebben ismerik egymást?

— Körülbelül hat hónapja.

A méltóságos asszony közbeszól:

— Február 19-én lesz hat hónapja . . . Ha megengedi, Kornél, majd én folytatom . . . Nos, uram, öt hét óta valóságos pokol az életem. Se éjjelem, se nappalom. Kimondhatatlanul ideges vagyok . . . Reszketek, félek, mert minden pillanatban rettenetes katasztrófa zudulhat reám . . . Arról van szó, hogy valaki öt hét óta nyomon követ mindenütt, mindenüvé, mint az árnyék és nem menekülhetek előle. Kárba vész minden óvatosságom: az a rejtélyes ismeretlen csodálatos módon kifürkészi minden lépésemet, aztán rokonnaimat, barátaimat, ismerőseimet névtelen levelekkel árasztja el, amelyekben hűségesen beszámol

minden egyes légyottomról . . . Elmondja, hogy ma itt, tegnap ott találkoztunk . . .

— A gyalázatos ! . . .

Ezt a Kornélnak nevezett gentleman jegyezte meg.

— Mult pénteken például egy zúgligeti nyaralóban voltunk. Bérkocsin mentünk oda. Az esti homályban, ahogy kiszállottunk, nem látott, nem láthatott senki. A nyaraló üres, lakatlan, egy lélekkel sem találkoztunk benne. És ismerőseim harmadnapra egyre-másra hozták a névtelen leveleket, amelyekben pontosan le volt írva a találkozás órája, helye stb. stb.

— Különös !

— Ugy-e ? . . . Megtörtént az is, hogy Kornél unszolására lefotografáltattuk magunkat — egy képen. És képzelje, uram : egy hét múlva a kompromittáló fénykép leggyűlöltebb barátnőm kezében volt. Meglátogatott és jóindulatot színlelve, leckéztetett ; figyelmeztetett a fenyegető veszélyre és korholó szavak kíséretében adta át nekem a fényképet . . . És bosszuságomat magamba fojtva, tűrnöm, hallgatnom, sőt hálálkodnom kellett . . . Rettenetes ! . . . Kétségbeejtő állapot ! . . .

— Persze, persze ! . . . Kellemetlen dolog ! És ha szabad kérdezni, férje öméltósága is kapott már olyan anonim-levelet ?

— Éppen most akartam rátérni . . . Tegnap kapta a legelsőt . . . Meglestem, amint a postai kézbesítés után nyomban elolvasta. Halotthalvány lett. A levelet összegyűrve, zsebébe tette . . .

— Féltékeny természetű?

— De mennyire!... Féltékeny és bosszuálló... Most még titkolja előttem a dolgot. Nyugalmat színlel, de borzasztó nyugalma megfagyasztja bennem a vért . . . Több mint bizonyos, hogy forral valamit . . . Rosszban töri a fejét . . . Kornélhoz, majd a főkapitányhoz siettem, aki régi jó barátom. Kértem, hogy nyomoztassa ki titokban azt a hitvány embert, aki feldulta nyugalmaamat.

— És mit mondott a főkapitány?

— Önhöz utasított. Nagyon melegen ajánlotta . . . Uram! az égre kérem, esedezem: mentsen meg bennünket attól az embertől! . . .

— Hm, hm! . . . Nehéz feladat . . . Megálljon csak, asszonyom. Hadd szedjem rendbe gondolataimat . . . Nem gyanakszik senkire?

— Senkire! . . . Senkire! . . .

— És ön, uram?

— Öszintén mondva: a méltóságos asszony szobalányát fogtam gyanuba.

— Ugyan, ugyan, Kornél! . . . Mari maga sem tud semmit. Aztán jólelkű, becsületes leány. Képtelennek tartom arra a gonoszságra.

— Ha Mari csakugyan nem volt beavatva az önnök titkába, én is azt hiszem, hogy uraságod gyanuja alaptalan... Nincs a méltóságos asszonynál véletlenül egy olyan anonim levél?

— De igen. Nálam van az a levél, amelyet férjemnek kézbesítettek.

— Hogy jutott hozzá?

— Éjjel, mialatt a férjem aludt, kivettem a zsebéből.

— Lássuk csak!...

Átvettem a levelet és végigfutottam.

— Teringettét! Ördöge lehet annak az embernek! Mindent tud... A legapróbb részleteket is.

— Kornél véleménye szerint a levelek *női kéztől* erednek.

— Én meg határozottan állithatom, hogy férfi írta, még pedig ügyetlenül elváltoztatott írással. Járta vagyok a grafológiában... Hogy jutott eszébe méltóságodnak, hogy a főkapitányhoz menjen?

— Kornél ajánlotta.

— Igen, uram, én ajánlottam... Végre is, tennünk kell valamit... Ideje, hogy megcsipjük azt a gazfickót!...

— De hiszen számítania kellett arra, hogy a följelentéssel nyilvánosságra kerül az ügy és kész a botrány?... Az ügyes rendőri riporterek mindent kiszimatolnak... De menjünk tovább!...

Kié az a zúgligeti nyaraló, amelyben a múlt pénteken voltak?

— A méltóságos asszonyé.

— És mikor határozták el, hogy oda mennek?

— Egy nappal korábban . . .

— Téved, Kornél . . . Az én ötletem volt, hogy odamenjünk. Magamhoz vettem a nyaraló kulcsát és ön csak a bérkocsiban tudta meg, hogy oda szándékozom . . .

— Ugy van . . . Csakugyan tévedtem.

Jól vagyunk már! . . . Ez az ártatlannak látszó kis tévedés vakító fénysugárban világította meg előttem a rejtélyes esetet. *Nyomon voltam.*

A fiatalember tárcája után nyult és egy ezres bankjegyet tett elém.

— Ime az előleg! Ha célhoz jut, megháromszorozom ezt az összeget.

— Bizzék bennem, uram. El fogok követni mindent, hogy arról az alávaló gyáva emberről lerántsam a névtelenség álarcát.

— A méltóságos asszonynyal nem szabad érintkeznie. Ha egyet-mást tudni akar, csak engem keressen fel. Délután öt és hat óra között mindig otthon talál . . . Az ördögbe is! . . . Nincs nálam névjegy. Sebaj! . . . Kérek egy kis papírt, hogy fölirjam lakásom címét.

— Tessék!

A bőkezű gentleman *sietve* följegyezte címét. Csak egy futó pillantást vetettem az írásra, de ez a pillantás elég volt ahhoz, hogy a titkos szerelmeseket egyideig még ott tartsam szerény hajlékomban. A méltóságos asszony indulásra készen barátságosan kezét nyújtotta felém.

— Bocsánat, asszonyom! Mielőtt távoznának, egy kérdést! . . . Van önnek *külön* vagyona?

— Budapesten három tehermentes házam. Borsodmegyében nagyobb földbirtokom van.

— Persze, az is tehermentes.

Az ideális szépségű gentleman mosolyogva tette föl a kérdést:

— Szeretném tudni: mi köze ő méltósága vagyonának az anonim levelekhez?

— Feleljek őszintén?

— Csak nyiltan, minden teketória nélkül!

— Nagyon sajnálom, hogy nem lehetek egy véleményen önnel, mert ismételten hangsúlyozom, hogy a névtelen levelek férfi kezétől erednek.

— Nézet dolga!

— Meg vagyok győződve róla . . . Annak a férfinak pedig nem lehet egyéb célja, minthogy nyilvános botrányt idézzon elő és kényszeritse a férjet, hogy megindítsa hűtlen felesége ellen a válópert.

— Nem értem.

— Pedig elég érthetően beszélek. A méltóságos asszony dús gazdag és a névtelen levelek írója arra törekszik, hogy a válópör befejeztével övé legyen a szép asszonynyal együtt annak óriási vagyona is.

— Merész okoskodás!

— Be fogom bizonyítani, hogy igazam van... Látja, kérem: ezeket az anonim leveleket csak olyan ember írhatta, aki a titkos találkákon maga is jelen volt.

— De hiszen mindig egyedül voltunk... Tanuk nélkül.

— Annál rosszabb *önre nézve!*

— Reám nézve? ... Ugy látszik, ön félrebeszél...

— Sőt ellenkezőleg! Vegyük csak elő még egyszer ezt az anonim levelet és hasonlítsuk össze azzal a lakáscimmal, amelyet ön imént a kezembe nyomott... Hitemre mondom és ne legyen Tuzár a nevem, ha a két írás nem egy kéztől ered... Bebizonyításához nem is szükséges valami nagyobb szakértelem. Siettében vagy talán *megszokásból*, ugyanazzal az elferdített írással jegyezte föl lakása címét, amelylyel a névtelen leveleket írogatta... Ime, asszonyom: egy pillantással meggyőződhetik róla...

A leleplezett gentleman védekezni akart, de

torkán akadt a szó. Érthetetlen szavakat hebegett és halálsápadtan tekintett szép szerelmesére, a méltóságos asszonyra . . . Az pedig nem szólt egy szót sem. Csak odalépett az atlétához, tetőtől talpig végigmérte és teljes erejéből — arcul ütötte. Aztán méltóságteljes büszkeséggel magunkra hagyott . . . Még azt sem mondta, hogy „befellegzett“.

A bajtársak.

A bajtársak.

I.

Hat esztendeje már, hogy e megható, szomorú történet hősei ott porladoznak a temetőben. Ugy emlékszem az esetre, mintha csak ma történt volna. És mindig elszorul a szívem, ha visszagon-dolok rá.

Egy téli reggelen, éppen távozni akartam hazulról, midőn *Kopek* Dani beállított hozzám. Széles vállu, óriás termetű férfiu. Két fejjel magasabb nálam. És ez az óriás ember régi tagja a titkos rendőrségnek!... Ismeri minden utca-gyerek.

Aféle operettbeli detektív, akiről *Kovács* Miska kuplékat énekel. Azok közül a szürke alakok közül való, akiket nap-nap után ott láthatunk a pályaudvarokon, a lóversenyen vagy népgyűléseken. Mintha csak uniformisban járnának, már messziről tudja róluk mindenki, hogy detektívek. A nyomó-

zásról halvány sejtelmük sincs. Együgyű jámbor emberek, a vizet sem tudják megzavarni. Fájdalom, a mai detektiv-testület tagjai is javarészen ilyen ambíció nélkül való, tehetségtelen alakokból kerülnek ki. Megválogatásuknál lelkiismeretesen ügyelnek arra, hogy legyen mindegyiknek valami különös ismertetőjele, nagy öröme a főváros élet- és vagyonbiztonságát veszélyeztető exisztenciáknak. Kopék Danit például ma is „Óriás bácsi”-nak hívják a gonosztevők világában. Amióta a rendőrségen van, háromszor lopták meg. Andrássy Gyula gróf temetésén ujdonatuj aranyóráját lopták el; egy vasárnap délutáni előadáson a Népszínházban pénztárcáját emelték el; legutoljára pedig a lakását fosztották ki. Mint az amerikai közrendőrök, rövid, vastag bottal járnak valamennyien, nehogy azt higgyék róluk, hogy nem detektívek. (Zárjel között meg kell jegyezni, hogy e jól ismert szabály alól akadnak „kivételek” is, akik ügyességüknél fogva nagy hasznára vannak a budapesti policiának.)

— Mi ujság, Óriás bácsi?

— Semmi különös. Ne haragudjék, mester, hogy ilyen korán alkalmatlankodom. Kérni akarom valamire.

— Csak ki vele!

— Őszintén mondván: nem vagyok megelégedve

a sorsommal. Soha nagyobb, érdekesebb esetet nem biznak rám. Örökösen apró csirkefogókat hajszolok. Pedig én dolgozni szeretnék.

— Szép! Szép! . . . Csakhogy rossz helyre kopogtattál. Fordulj a detektívfőnökhöz.

— Voltam nála. Kitecsékelte a szobájából. Azt mondta, hogy előbb nőjjenek egy kicsit alacsonyabbra. Istenem! Hát tehetek én arról, hogy nagy embernek születtem? . . .

— Persze, persze! Napoleon is nagy ember volt, mégis sokra vitte.

— No, ugy-e? . . . Arra kérem, Tuzár mester, ha valami nagy munkával bizzák meg, vegyen maga mellé. Ki tudja? Idővel még híres emberré lehetek.

— Hja, kedves barátom, nem megy ám az olyan könnyen! A detektív-mesterség is nagy előtanulmányt, emberismeretet igényel. Anélkül nem mehetsz semmire.

— Hát hiszen tanulni szeretnék. Inaskodni az ön oldalán.

— Rosszkor jöttél, Óriás bácsi. Szenzációs esetem van és sürgősen a Hermina-utra kell men-nem. De ha nincs más dolgod, velem jöhetsz. Utközben elbeszélgethetünk.

— Amint parancsolja, Tuzár mester!

És elindultunk a Hermina-ut felé. Mint aféle

jó kolléga, nem igen fukarkodtam az apai tanácsokkal. Falra hányt borsó valamennyi, de Kopek Dani áhitattal hallgatta . . . Körülbelül hét óra lehetett már, de hajnali sötétség volt. A sűrű ködben alig láttunk egy-két lépésnyire. Sietve haladtunk a kemény hidegben, hogy kissé fölmelegedjünk. Mikor az iparcsarnok elé jutottunk, Kopek felkiáltott:

— Oda nézzen! Egy ember fekszik a hóban!

— Csakugyan!

Letérdeltem melléje, hogy közelebbről szemügyre vehessem. Halva volt már. Ki tudja, mióta fekszik itt a hóbuckák között? . . . Harmincöt-negyven év körüli férfi hullája volt. Sovány természetű vékonyka ruha fődte. Kopek egy-kettőre készen volt a véleménynyel:

— Bizonyosan hazafelé tartott és útközben megfagyott.

— Az eszed fagyott meg! . . . Nem látsz vérnyomokat a hóban? . . . Ezt az embert aligha meg nem gyilkolták. Mit báméskodol? Segíts fölemelni.

Ülőhelyzetbe tettük a hullát és csakhamar ráakadtam nyakcsigolyája alatt a keresett sebhelyre. Hatalmas, feltétlenül halálos szurással ölték meg.

— Nini, valami irás van a zsebében!

— Add ide.

Elolvastam a tintával írott, kuszált sorokat.

*„A nevem Fuit László. Lakásom: Klauzál-
utca 39. Negyvennyolc órája nem ettem. A kinzó
éhség elől a halálba menekülök . . .“*

— Mindjárt gondoltam, hogy öngyilkosság.

— Mert ostoba vagy. Annyi eszed sincs, mint
a ma született verébnek . . .

— Mester! Ez a hang! . . .

— Még csak az hiányzik, hogy érzékenyked-
jél . . . Ide nézz! . . . Hátról szurták le a
szerencsétlent; az öngyilkosság tehát ki van zárva.

— Mit jelent hát a levél?

— Hazugságot. Tartalma határozottan ellent-
mond a valóságnak. Tintával íródott, tehát való-
színűleg a gyilkosság elkövetése *előtt*, amiből pedig
az következik, hogy a bűncselekményt nem úgy
hajtották végre, amint tervezték.

— Nagyon helyes! . . .

— Köszönöm! . . . Ha úgy tetszik, a vállamat
is megveregetheted.

— Szabad nyilatkoznom?

— Beszélj!

— Azt hiszem, hogy a gyilkos egy előre ki-
szemelt helyre csalta áldozatát. Ez rosszat sejtve,
nem akart vele menni . . .

— Tovább! Tovább!

— Minthogy pedig a gyilkos minden áron meg akart szabadulni tőle, hamarosan végzett vele.

— Hogy tudod? Jelen voltál?

— Csak kombinálok.

— Rosszul kombinálsz. Ha úgy történt a dolog, amint elmondtad, mi célja lehetett a gyilkosnak ezzel a levéllel?... Miért tette áldozatának a zsebébe? Hiszen nyilvánvaló, hogy az öngyilkosság esete ki van zárva... Nos? Erre felelj!...

Kopek fölnézett az iparcsarnok nagy kupolájára és úgy tett, mintha gondolkoznék.

— Ne törd a fejed, öregem. Kár érte!... Hogy megnyugtassalak, az imént fölvetett kérdésre egyelőre magam sem tudok felelni... Megyek a rendőrségre az ügyeletes kapitányért. Maradj itt, amíg vissza nem jövök.

A Damjanich-utcán kocsiba ültem és először a Klauzál-utca 39. számú háza elé hajtattam. Meg akartam tudni: csakugyan ott lakott-e Fuit László. A házmeister az első emeleti sarok-lakásba utasított. Becsöngettem. Galambősz hajú kövér asszony-ság nyitott ajtót.

— Ugyan kérem, itt lakik Fuit László?

— Az a svindlér?... Az az éhenkórász?... Itt lakik. Egy hét óta nem mer hazajönni a jómadár... Meg is tépáznám az üstökét... Kérem!

Három hónapi lakásbérrel tartozik!... Napról-napra hiteget, hogy fizetni fog.

— Már pedig nem lesz abból a fizetségből semmi. Fuit Lászlót az éjszaka meggyilkolták...

— Jóságos Isten!...

— Ugy bizony!

— Szegény ember!... No de ilyet!... Isten bűnül ne vegye, hogy úgy beszéltem az imént. Tetszik tudni: fizetett volna ő szívesen, de ha nem volt miből!... Hm hm!... Meggyilkolták!... Sajnálom! Jólelkű ember volt az, kérem.

— Vessen csak egy pillantást ebbe a levélbe.

Föltette pápaszemét és úgy olvasta a levelet.

— Az ő írása... Jól ismerem...

— Gondolja meg a dolgot, asszonyság! Bizonyosan tudja, hogy az ő írása?

— Hogyne tudnám, kérem. Van nálam egy csomó levele. Mindegyikben halasztást kér, mert nem volt bátorsága hozzá, hogy elélem kerüljön.

Előhozta a leveleket.

— Igaza van, asszonyság. Az ő írása! Csak-ugyan az övé!...

Faképnél hagytam az álmélkodó asszonyságot, lerohantam a lépcsőkön és újra beültem a kocsiba.

— Zrinyi-utca! Főkapitányság!

II.

Mondhatom: ritkán voltam úgy megakadva, mint ebben az esetben. A levelet Fuit László írta, tehát eltökélte magában, hogy öngyilkos lesz; már pedig a feszületre is megesküdném, hogy nem önkezével vetett véget az életnek . . . Orvtámadással idegen ember ölte meg. Az a sebhely száz tanunál is ékebben beszél. Megvallom, minél tovább tűnődtem a dolgon, annál jobban belezavarodtam. Szinte örültem már hogy kiszállhattam a kocsiból. Egyenesen az ügyeletes kapitány szobájába siettem . . . Nem volt egyedül . . . Szármalmas külsejű, vézna ember állott íróasztala előtt. Fénytelen, beesett szemét rámeresztette a kapitányra és halkán, szaggatottan mondta jegyzőkönyvbe valóadását, amelyet mohó érdeklődéssel hallgattam . . . mert világosságot vetett az én titokzatos esetemre.

— . . . Munka nélkül voltam. Sorra jártam a gyárakat, ipartelepeket, hogy foglalkozást kapjak. A legcsekélyebb munkabérrel is megelégedtem volna . . . Csak éppen hogy kenyeret adhassak szegény családomnak. Feleségem munkabíró asszony; kézimunkájával itt is, ott is keresett valamicskét, míg a sorvasztó betegség ágyba nem

döntötte. Orvosságra is, kenyérre is kellett. Egy kis tüzelő anyagra is szert akartam tenni, hogy apró gyermekeim ne dideregjenek kora reggeltől napestig a fűtetlen szobában . . . Nem alamizsnát kértem. Munkát! . . . Seholsem kelletttem. Nem csoda! . . . A szenvedés, a nyomoruság ott ült a képemen. Rongyos ruhában, fogvacogva, a hidegtől elkékülve állítottam be a jó emberekhez. Hogy is bizhattak volna én bennem! Azt hitték, hogy aféle csavargó vagyok, aki munkakeresés ürügye alatt tolakodik be a becsületes emberek házába . . . Rám sötétedett . . . Haza mentem . . . Annyi pénzem se volt, hogy szegény éhező gyerekeimnek kenyeret vehettem volna . . . Oh Istenem! Hogy nekem estek a drága kis jószágok, amikor beléptem. Szemrehányást tettek, panaszkodtak, hogy sokáig váratтам magamra! Pedig hogy lesték a jöttömet. Hogyne! Megígértem nekik délben, hogy estére meleg ételt kapnak . . . Még süteményt is hozok nekik. Azután befutók a kis vaskályhába, odaülünk mamuska ágya elé és fogok nekik mesélgetni Hófehérkéről, meg a jólelkű királykisasszonyról . . . S én rászedtem, megcsaltam őket. Nem hoztam semmit, hogy csillapítsam éhségüket . . . Szegény jó feleségem tüstént megértette a helyzetet. A fal felé fordult és sirt, sirt keservesen. A gyerekek pedig nem hagytak nyugtot egy pillanatig

sem . . . Egyre csak azt hajtogatták: „Apuskám, éhes vagyok! . . . éhes vagyok! . . .“ Elrohantam hazulról . . . Elhatároztam, hogy koldulni fogok az utcasarkon. Megpróbáltam . . . Egy elegánsan öltözött ur haladt el mellettem. Utána sietek . . . Megszólítom . . . „Uram! az ég szerelmére! könyörödjön rajtam! Szegény kis gyermekeim éheznek . . .“ — „Félre az utamból, mert rendőrt hívok! . . .“ — Ez volt rá a felelet . . . Eh, nem értek én a kolduláshoz! . . . De hát kenyér nélkül nem mehetek haza. Hogy újra magam előtt lássam a sápadt, kiéhezett arcocskákat? Hallgassam panaszos sirásukat? „Apuskám, éhes vagyok! éhes vagyok! . . .“ Nincs semmim, amit zálogba tehetnék. A vánkosoakra kaphatnék ugyan egy-két koronát, de hát nem húzhatom ki annak a szegény beteg asszonynak a feje alól. Mit csináljak; mihez fogjak? . . . És e kétségbeejtő helyzetben éreztem, hogy valami istentelenül gonosz indulat száll meg. Kezem ökölbe szorul és mintha hallanám vérem lüktetését. És a gonosz szellem borzasztó dolgokat sug a fülembbe: „Mire vársz? . . . Azt akarod, hogy gyermekeid éhen pusztuljanak? Felebarátaid magadra hagynak, ridegen elfordulnak tőled. Munkát se kapsz. Alalmazsnát se kapsz. Ne ácsorogj itt tétlenül! Hallgass arra, amit az éhség tanácsol: lopj, rabolj, gyilkolj! Mit neked emberi törvény, ha üres a gyomrod és

az éhhalál környékez! . . .“ És mentem előre a sötét éjszakába . . . Magam sem tudom hová . . . Kiértem a városligetbe . . . Csikorgó hideg volt, de nem fáztam. Kivetkőztem minden emberi érzésből. Elhatároztam, hogy a legelső embert, aki eléem kerül, megölöm, — kifosztom . . . Nem sokáig kellett várnom. Gyanutlanul közelített felém az áldozat. A hóbuckák mögé rejtőztem és ő elhaladt mellettem, anélkül, hogy észrevett volna . . . Utána rohantam és egy késszurással végeztem vele. Aztán mohón nekiestem a ruháinak . . . Pénzt kerestem, pénzt, hogy ártatlan gyermekeimnek harapnivalót vehessek. És pénz helyett egy levélre akadtam. Elolvastam a lámpafénynél. Az a szerencsétlen ember halálra szánta önmagát és csak alkalmas helyet keresett, ahol az öngyilkosságot elkövetni akarta . . . *„Negyvennyolc órája nem ettem. A kinzó éhség elől a halálba menekülök . . .“* Ez volt abban a levélben . . . Megöltem egy *bajtársamat* . . . Ha föl nem adom magam, talán sohse tudják meg, hogy én követtem el a gyilkosságot. De a lelkismeretem ide kergetett . . . Eljöttem. Végezzenek velem . . . Akasztófát nekem! . . . Nem érdelek egyebet! . . .

Másnap reggel halva találták a rendőrség fogházában. Meghasadt a szive!

A férj vadászni jár.

A férj vadászni jár.

I.

Van a magyar büntető törvénykönyvnek egy-két olyan paragrafusa, amelyet bíróságaink a törvény életbeléptetése óta még sohasem alkalmaztak. Én például nem tudok rá esetet, hogy felségsértés büntette miatt a *126-dik* szakasz alapján vagy a *142-dik* szakaszba ütköző hűtlenség büntette miatt valakit elítéltek volna. Huszonkilenc esztendő alatt nem akadt magyar ember, aki hazája és királya ellen azt a legsúlyosabb beszámítás alá eső bűncselekményt elkövette vagy annak véghezvitelét megkísérelte volna. Van azonban törvénykönyvünknek a *hűtlenségről* egy másik paragrafusa is, amely ellen lépten-nyomon vétenek; alig mult el nap, hogy a *chronique scandaleuse* ne gyarapodnék ama szakasz szerint büntetendő újabb deliktummal; ismerjük a bűnösöket, nagy katasztrófák előidézőit, megrázó drámák hőseit vagy intrikusait, megbot-

ránkozással és megvetéssel fordulunk el a bünöstől: de még sem tudok rá példát, hogy ama paragrafus alapján az elmúlt három évtized alatt valakit pörbe fogtak és megbüntettek volna . . .

A 246-dik paragrafusról beszélek, mely szó szerint így hangzik: „*A házasságtörés, ha amiatt a házasságfelbontás vagy az elválás jogerejű ítélet által kimondatott, három hónapig terjedhető fogházzal büntetendő.*“ Nos, ezt a paragrafust akár ki is küszöbölhetik a büntető kódexből. Házasságtörés miatt csak a válóper befejeztével és csak a sértett házastárs panaszára indíthatják meg a bünvádi eljárást. Már pedig köztudomásu, hogy a válóperek sokszor évekig is elhúzódnak és mire meghozzák a jogerős ítéletet, az egykori hitvestársak örülnek, hogy a herce-hurcának vége van. Megbocsátanak, felejtene, vigasztalódnak és nem mennek a nagy nyilvánosság elé, hogy megsajnálják vagy kinevesék őket . . .

Házasságtörés! . . . Más szóval: megszegése az oltár előtt tett eskünek vagy betörés a házasság szentélyébe . . . Egyike a legsűrűbben előforduló bűneseteknek. Gyakoribb a betöréses lopásnál és minden más bűncselekménynél. Csak egyszerű detektív vagyok és nem értek a statisztikához, de az én számításom szerint a betöréses lopás ugy viszonylik a házasságtöréshez, mint egy a nyolcszáz-

kilencvenhathoz. Megdöbrentő számarány! . . . Ne vessenek ki; azt sem bánom, ha szidnak-szapulnak érte; ha kigyót-békát kiáltanak rám a férj-urak: kimondom bátran, hogy a férfiak nyolctized része lelkiismereti furdalás nélkül, két tizede pedig lelkiismereti furdalással csalja meg a feleségét . . . De megcsalja! . . . A másik nemre nézve statisztikám sokkal kedvezőbb, aminek az a természetes magyarázata, hogy a férfi keresi az alkalmat, a nőt ellenben a kínálkozó alkalom hozza kísértésbe. Házasságtörések dolgában a *gyöngébb* nem a férfinnál sokkal erősebbnek bizonyul . . .

Sokszor, nagyon sokszor megesett már, hogy a gyanakvó házasfél hozzám fordult; megbizott, hogy szerezzek bizonyítékot élete párjának hűtlenségéről. És bár nagy jutalommal kecsegtettek, fűt-fát ígértek, csak nagyritkán fogadtam el a kényes megbízatást. Őszintén mondván: derogált nekem. Nagy, komoly tettekre vagyok én hivatva, nem pedig arra a közönséges, lealázó szerepre. Aztán nem vagyok kapzsi természetű, nagy előlegek, szép ígéretek el nem kábitanak, és ami fő: józanul gondolkodó, igazságszerető ember vagyok. Ha statisztikám helyes és a férjek száz percentje csakugyan megcsalja a feleségét: miért szerezzek bizonyítékot egy ellen? Az a szegény ember csak afféle bünbak volna, millió helyett bünhödnék. Ami pedig az

asszonyokat illeti, az én közönséges detektív-felfogásom szerint száz esetben kilencvenszer maga a férj az oka, hogy neje a bűn útjára lép. Brutálisan bánik vele, elhanyagolja; a férji kötelességeket nem teljesíti; mindenben csak a maga kényelmét keresi; feleségét naphosszat, sőt éjeleken át is magára hagyja; saját passzióinak kielégítésében a legnagyobb áldozattól sem riad vissza, feleségével szemben pedig garasoskodik. És ez így tart éveken át. Az asszony egyideig tür, szenved, hallgat, egyszer aztán kitör belőle az elfojtott indulat, a sok keserűség, és pokollá lesz a házi tüzhely . . . Folytatása következik . . . A válópörök aktái ékeszólóan bizonyítják, hogy az asszony rendszerint ilyen előzmények után fordul el férjétől, hogy másutt keressen vigasztalást. Nos, semmi kedvem hozzá, hogy e bűnbe kergetett, boldogtalan teremtetéseket kiszolgáltassam a férj bosszujának . . . Föltettem magamban, hogy nem nyomozok efféle ügyekben. Nem én! . . . Hadd végezzék azt apróbb kollégáim; valami nagy ügyesség úgy sem kell hozzá . . . Csak egyszer, egyetlenegyszer vállaltam el ilyen megbízást, azt is megbántam.

Elmondom az esetet, mert nagyon érdekes . . .

. . . A fővárosi társaság egyik jól ismert alakja udvarias levélben este hét órára „fontos“ ügyben magához kéretett. Hat óra ötvenkilenc perckor

becsöngettem hozzá. A szobaleány pazarul berendezett szalonba vezetett. Ujságot, havanna-szivarokkal megrakott skatulyát tett elé, aztán magamra hagyott. Puha karosszékbe vetem magam, rágyujtok egy havannára és várakozom . . . Lépteket hallok . . . Valaki megfogja a szalonba nyíló ajtó kilincsét, majd újra elengedi s a következő párbeszédet hallom :

— Hova méssz ? — kérdi egy női hang.

— A kaszinóba. Tíz órakor itthon vagyok.

— De hiszen abban állapodtunk meg, hogy ma este a Népszínházba megyünk.

— Ugy van. Csakhogy már délelőtt elkeltek a jegyek.

— Nem igaz. Az ujságból tudom, hogy tegnap is üres volt a nézőtér.

— Üres volt ? Akkor hát bizonyosan megbukott a darab. Csak unatkoznánk, ha elmennénk.

— Mehetünk más színházba is.

— Például ?

— Az Operába.

— A „Zsidó nő“-t adják. Ha zsidó nőt akarok látni, miért menjek az operába ? Ha pedig nem akarom látni a „Zsidó nő“-t, miért menjek az Operába ?

— Hagyd abba ezt a csürrést-csavarást ! Jól tudod, hogy egyedüli szórakozásom a színház és még azt is megvonod tőlem ! . . . Tudod mit ? Nézzük meg a japán színészek vendéjátékát.

— Mondasz valamit. Lásd, ez jó ötlet volt! Most hét óra van, az előadás pedig nyolckor kezdődik; tehát elég időnk van. Rohanok egy könyvkereskedésbe és hozok egy japán nyelvtant. Azt mondják, hogy a japán nyelv nagyon könnyű. Neki gyürkőzünk, háromnegyed óra alatt megtanuljuk és robogunk a színházba.

— Izléstelen tréfa! . . . Tudod-e, hogy ami sok, az sok! . . . Hétszámra itthon ülök magányosan, sivár unalomban. Te pedig szórakozol, mulatsz, nap-nap után eljársz a kaszinóba, mert a zöld asztalnál jobban érzed magad, mint a feleséged oldalán. Sokszor csak a hajnali órákban vetődöl haza s én azalatt virasztok, kisirom a lelkemet . . . Gonoszság! . . . Lelketlenség! . . . De nem tűröm tovább! Nem! . . . Ezentúl minden estét velem töltesz; itthon vagy másutt, az nekem mindegy . . .

— Ohó, asszonyom, a házassággal nem mondunk le teljes függetlenségünkről . . . Én velem nem zsarnokoskodol! Én velem nem lehet úgy bánni, mint holmi pipogya, jámbor papucshőssel! . . . „Ma itthon maradsz . . . holnap velem jössz! . . . Ma színházba megyek . . . holnap a hangversenyre . . . Te pedig követni fogsz, mint egy kis daxli kutya!” . . . Nem, asszonyom, így nem alku-szunk!

— Koncessziót teszek. Minden héten lesz egy szabad estéd.

— Köszönöm! Kimenőt adsz, mint a cselédnek . . . De nem állok kötélnek! Hálátlan teremtés! Jól tudod, hogy egész nap szakadatlanul dolgozom; látod, hogy kimerülök a fárasztó munkában . . . Szerető, gyöngéd, jó feleség ilyenkor maga küldi az urát: „Menj, kedvesem, szórakozzál egy kissé . . .“, te pedig ahelyett zsarnokoskodol velem. Igen zsarnokoskodol! . . .

— Szegény rabszolga! . . . Megesik rajtad a szívem!

— Jól van, jól! Csak gunyolódjál.

— Ugyan ne tettesd magad! Beszéljünk már egyszer komolyan és valld meg őszintén, hogy azért vagyok magányra, halálos unalomra kárhoz-
tatva, azért nem viszel magaddal sehová, mert betegesen *féltékeny* vagy.

— Hahaha! Hahaha! Hogy én féltékeny vagyok! Én! . . . Eredj már, eredj, ostoba!

— Hiába tiltakozol! . . . Még a levegőtől is féltesz. Lépten-nyomon meggyanúsítasz, pedig el kell ismerned, hogy bár megérdemelnéd, nem adtam rá okot sohasem. Bosszankodol, ha valamelyik barátoddal szóba állok, vagy ha szívesen fogadom egy-egy ismerős férfi köszöntését. Lehet az vén, fiatal, szép, csunya, szellemes vagy ostoba: gyanus szem-

mel nézed. Ha szomoruságom közepett olykor gondolatokba merülve magam elé bámulok, egyszerre csak rám rivalsz: „Kire gondoltál? . . .” mintha attól félnél, hogy gondolatban is megcsallak. Gyanus a jókedvem, a nevetésem, a sírásom! . . . Oh Istenem, Istenem! Nem ilyen házaseletről álmodtam én! . . .

Hallom, amint a panaszos asszonyka fuldokló zokogásban tör ki. A férfi pedig belép a szalonba és dühösen becsapja maga után az ajtót. Rosszkor jött! Fülemet a kulcslyukra illesztve éppen hallgatóztam. Annyi időm sem maradt, hogy visszaugorjam: ott állt előttem a férj. Széles vállu, jól megtermett alak; körülbelül negyven esztendő. Kopasz egészen a tarkójáig. Bosszantóan kancsal; ki kell találnom: rám néz-e, vagy más valakire. Ugy tett, mintha észre sem vette volna, hogy hallgatóztam.

— Bocsásson meg, hogy megvárakoztattam, de *talán* hallotta . . . Sohse szabadkozzék barátom! Örülök, hogy fültanuja volt beszélgetésünknek . . . Jöjjön át az én szobámba . . . Beszélnem kell önnel.

Gondosan betette maga után a dolgozószoba ajtaját és minden bevezetés nélkül rátért a dologra.

II.

— Ön most még valószínűleg a feleségemnek ad igazat. Talán sajnálja is . . . Ne vágjon a szavamba, kérem! . . . Ha ketten hajba kapnak, a harmadik rendszerint a gyöngébbnek fogja pártját s ha lehet védelmére kél . . . Hallotta szemrehányásait, hogy elhanyagolom, halálos unalomra kárhoztatom, beteges féltékenységgel vérig gyötöröm; azt is hallotta, hogy tréfával, gunynyal ütöttem el a komoly vádakat. A civódás vége keserves zokogás, mely bizonyosan lelke mélyéig megindította önt. Ha ügyünkben bírónak kellene lennie, kihallgatás nélkül elítélne. Az a rövid dialog, a melyet akaratlanul is végig kellett hallgatnia, megtevesztette. Az ön helyén talán magam is az aszszony pártjára kelnék . . . Csakhogy kettőn áll a vásár! Hallgasson meg engem is . . . Nos, nem tagadom: féltékeny vagyok, de van rá okom. Az a kigyó, az a képmutató, aki krokodil-könnyeivel úgy megghatotta önt, hűtelen hozzám, gyalázatosan megcsal! . . . Régóta gyanakszom már reá. Detektivet fogadtam fel busás fizetéssel. Hetekig kémkedett, nyomozott, anélkül, hogy célhoz jutott volna. Feleségem kifogott rajtam; bizonyosan megvesztegette a gazfickót. Aztán fölbéreltem a szobaleányt.

Ezer koronát ígértem neki, ha nyomra vezet. Sejtetem, hogy be van avatva urnőjének minden titkába és bolond fejjel azt hittem, hogy majd elkábitja a pénz és kifecsegi titkait. Azt értem el vele, hogy mindent visszamondott a feleségemnek, az pedig a szemrehányások egész özönét zuditotta rám, válópörrel fenyegetődött, haza akart utazni a — mamájához. Addig kértem, rimámkodtam, amíg nagy kegyesen megbocsátta bűnömet, előbb azonban esküvel kellett megfogadnom, hogy női méltóságában többé meg nem alázom és föl hagyok a kémkedéssel.

— Istenem! hátha csakugyan alaptalanul gyanusította?

— Hahaha! Alaptalanul? . . . És ha azt mondanám önnek, hogy hűtlenségéről kézzelfogható bizonyítékom van?

— Nem hinném el!

— Miért?

— Ha csakugyan kézzelfogható bizonyítékhoz jutott, mi szüksége van én reám? . . .

— Értsük meg egymást. Tudom, hogy a feleségem megcsal. De kivel csal meg? . . . Az a kérdés!

— Vagy ugy!

— Figyeljen csak! Tegnapelőtt este a kaszinóba készültem. Felkapom a kabátomat és amint

cilinderem után nyulok, béléséből valami fehérséget látok kikandikálni. Feleségem az előszobában volt. Ugy tettem, mintha nem láttam volna semmit. Fejembe nyomtam a cilindert és szívélyesen elbucsuztam az asszonytól. Az utcára érve, lekapom a cilindert és béléséből papírszeletkét húzok elő.

— Ah!

— Érdekes ugy-e? . . . A papiroson öt-hat szó, apró betűkkel: „*Férjem holnapután reggel vadászni megy. Várlak!*“ . . . Első pillantásra is láttam, hogy a feleségem írása . . . Képzelteti izgatottságomat. Tehát én magam végeztem a postai szolgálatot feleségem és a szeretője között. A férj, mint postillon d'amour! . . . Belép a kaszinó előszobájába, kabátját, cilindert a fogasra teszi, aztán siet tarokkozni, mert várnak reá odabenn. És mialatt gyanutlanul kártyázik, valaki észrevétlenül kioson az előszobába, a cilindert nyugodtan megemeli és kiveszi belőle az édes üzenetet. Aztán leírja a választ, odateszi a cédulácska helyére, a férj pedig hűségesen viszi haza a — feleségének . . . Ezt a gyönyörű szerepet játszottam én, ki tudja mióta? Megakartam csipni a gazfickót, és természetesen visszatettem a cédulát cilinderem bélésébe.

— Helyes!

— Egy percben tizszer is kinéztem az előszobába, hogy megtudjam ki nyul a cilinderemhez.

— Nagyon helyes!

— Kárba veszett minden igyekezetem.

— A levélke . . .

— Eltünt! Rendeltetési helyére jutott.

— Különös! . . . A kaszinóban kívül szokott tarokkozni?

— Öreg urakkal. Egyikőjükre sem gyanakodhattam. Tegnap elkértem a tagok névsorát és megjegyeztem azok neveit, akik $\frac{1}{2}$ 7 órától 8-ig rendszerint a kaszinóban tartózkodnak. A tarokkparti tudiillik nyolc órakor végződik . . . És nem akadtam senkire, akit gyanuba foghattam volna. A fiatalabb tagok csak tíz óra felé gyülekeznek, ez időtájt pedig én már rendesen otthon vagyok. Órákon át törtem a fejemet: ki vehette ki kalapomból azt a kis cédulát? . . . Dühös voltam, hogy ügyetlenségemben elszalasztottam a kedvező alkalmat . . . Hej, pedig de könnyen megcsiphettem volna a nyomorultat!

— Csalódik. Azt kell hinnem, hogy az a boldog halandó, akihez őnagysága a levélkét intézte, nem is tagja a kaszinónak, következésképpen nem ő maga vette ki a cédulát, hanem . . .

— Hanem?

— A kaszinó szolgálja, aki bizonyosan be van avatva a dologba.

— Nagyszerű! Hogy én erre nem gondoltam. Igen, igen! Csak ő lehetett . . . No megállj! majd vállatára foglak én!

— Bolondul tenné. Mindent elrontana vele. Hogy tudta meg őnagysága, hogy ön vadászatra készül?

— Fölbontva adta át nekem egyik barátom sürgönyét, mely a vadászat idejéről értesít.

— Mikor?

— Tegnap délben.

— Tehát holnap kellene utaznia?

— Ugy van.

— Persze, megmondta őnagyságának, hogy el fog utazni?

— Hogyne! . . . Ha látta volna, milyen haragra lobbant! . . . Parázs veszekedést rögtönzött; poharakat, vázákat csapdosott a földhöz, majd mérgesen szobájába ment és becsapta maga után az ajtót, hogy csak úgy rengett belé a ház.

— Sűrűn fogad ön vendégeket?

— Csak nagyritkán.

— És őnagysága?

— Tudtommal férfi látogatói nincsenek . . . Most hát tudja, hogy miért kérettem magamhoz. Elmondtam mindent. A többi az ön dolga.

— Számíthat reám ! Tetszik tudni : nem szívesen avatkozom efféle dolgokba, de az ügy nagyon érdekes . . . Ön tehát csakugyan elutazik ?

— Mit tanácsol ?

— Maradjon idehaza. Önnagyságával azonban el kell hitetnie, hogy elutazott. Kérje meg, hogy kísérje el a pályaházba . . .

— De hiszen akkor megtudja, hogy nem utazom el . . .

— Bocsásson meg nyíltságomért, de önből rossz detektív lett volna. Szépen megváltja a jegyét, önnagysága utána megy a perronra is és ott marad, míg a vonat el nem indul. Ön azután a legelső állomáson kiszáll és a legközelebbi vonattal visszautazik Budapestre.

— Pompás ötlet ! . . . Csak bizza rám a dolgot . . . Visszajövet, szobát bérelek a Hungáriában . . . Ha beszélni akar velem, mindig ott talál . . .

— Értem.

— Mennyi előlegre van szüksége ?

— Ezt a kérdést halaszszuk későbbre . . . Nyugodt lehet, uram. Holnap reggel munkába álllok . . . A viszontlátásra !

III.

Reggel kilenc órakor vén hordárnak öltözve már ott ácsorogtam a Béla-utcai 4. számú ház előtt, megfigyelve a kapun ki- és bejáró alakokat. Láttam a féltékeny férjet, amint nagy vadászbundában, puskával, tölténytáskával, kirobogott a pályaudvarra. Felesége nem kísérte el, amiből arra következtettem, hogy haragban váltak el . . . Értetetlen! Az asszony nagyon jól tudja, hogy az ura féltékeny, gyanakszik reá, kémekkel veszi körül, kelepcébe akarja csalni és mégsem ment ki a pályaudvarra, hogy megtudja, csakugyan elutazott-e? Haragot szinelve, otthon maradt . . . Hm! Vagy ravasz, nagyon ravasz teremtés, mint az asszonyok legtöbbször, vagy meggondolatlanul, könnyelműen intézi kisdéd szerelmi kalandjait. A levelezésnek ama különös, raffinált módjából, hogy az ura cilindrerét használta postaszekrénynek, ravaszságára kell következtetnem. De van egy harmadik eshetőség is: hátha ártatlan! Lehet, hogy maga a tisztesség; Brutus Lucrétiája közönséges kokott hozzá képest, és az a levél nem jelent egyebet, minthogy meg akarja büntetni, ki akarja csufolni az urát, hogy leszoktassa a féltékenységről. Ez nem valószínű, de nincs kizárva. Ma föltétlenül meg kell tudnom,

hányadán vagyunk, mert ha férje gyanuja alapos, találkoznia kell udvarlójával. Meglesem ha kijön, és mindenütt a nyomában leszek. Könnyen fölismerhetem. Most is előttem van életnagyságu arc képe, amelyet tegnap a szalonjában láttam.

Déli egy órakor bérkocsi állt meg a ház előtt és abból karcsu termetű fiatal nő ugrott ki. Arcát sűrű fátyol takarta, hanem azért tüstént ráismertem a — szobacicusra. Kilenc órakor ment el hazulról és csak most jött vissza. Hol lehetett? Kifizette a kocsiszt, besurrant a kapun és fölszaladt a lépcsőkön. Megvesztegettem a bérkocsist egy szivarral és megtudtam, hogy a keleti pályaudvarról jött. Így vagyunk! A nagyságos asszony tehát maga helyett a szobaleányt küldte el, megtudandó: csakugyan elutazott-e az ura? De miért maradt oda déli egy óráig? Azt kell hinnem, hogy ő is vonatra ült és a legközelebbi állomásig elkísérte gazdáját; ez pedig gyanupörrel élt, fölismerte cselédjét és tovább utazott. Igen, igen! Ugy kell lenni! Az asszonyi furfang kiszámíthatatlan. Régi dolog, hogy a legügyesebb detektívnek is össze kell szednie minden tudását, hogy kifoghasson egy furfangos asszonyon. A szobacica néhány perc múlva újra megjelenik a kapuban.

— Pszt! Hordár!

— Parancs?

— Vigye ezt a levelet Váci-körut 80. szám alá. Siessen! . . . Választ ne várjon.

És a levéllel együtt nyolcvan fillért nyomott a markomba. Dicsekvés nélkül mondhatom: értek a levelek ügyes fölnyitásához. Utnak indultam, és már a Sétatér-utcán kényelmesen átfutottam a levelet, amelynek ez volt a tartalma: „Édes jó Ilonkám! Képzeld! az uram megint vadászni jár. *Elutazott*, magamra hagyott. Ha nincs más dolgod, jöjj el hozzám este hét órakor egy csésze téára. Jól esik, ha legmeghittebb barátnőmnek elpanaszolhatom fájdalmamat. Ölel Margitod . . . Apropos! Különös véletlen, hogy a *Vigszínházban* ma este „A férj vadászni jár“ című bohózatot adják. Azt mondják, nagyon mulatságos darab. Ha nincs elenedre, váltsd meg ugyanazt a páholyt, amelyben legutóljára voltunk . . .“ A boritékon: „Kovács Lászlóné — Váci-körut 80.“

Más az én helyemen talán napirendre tért volna e levél fölött, mely látszólag semmi különöset nem tartalmazott; nekem azonban nagyon gyanus volt. Az „*elutazott*“ szó alá van huzva, mintha megakarná nyugtatni a címzettet, hogy meglepetéstől nem kell félnie. Az is különös, hogy férje távollétét már az első napon arra használja fel, hogy a színházba menjen. Nem először történik. Ugyanazt a páholyt kéri, amelyben legutóljára vol-

tak. Nem lehetetlen, hogy oda várja szeretőjét. Kovács Lászlóné bizonyosan be van avatva minden titkába ; felvonásközben diszkrétén magára hagyja a szerelmes párt. Az is feltűnő, hogy barátnőjét hét órára hívja magához egy csésze teára, holott $\frac{1}{4}$ 8 órakor már színházba kell menniök. Igaz, hogy csak mellékesen, utóiratban beszél a színházról, de azt hiszem, hogy a levél csak a páholyban való találkozás miatt íródott. A legnyomósabb gyanuok csak most következnek: miért várt a levél elküldésével szobaleánya visszaérkezéséig? Mert előbb meg akart bizonyosodni róla: csakugyan elutazott-e az az egyszarvu háziállat? . . . Teremtő Isten! Mennyi fifika! Még arra az eshetőségre számít, hogy levele idegen kézbe jut, például a férje kezébe. Hát aztán? Olyan ügyesen van megírva, hogy abból nem kovácsolhatna ellene bizonyítékot. Csak hogy én átlátok a szitán. Most már bizonyos vagyok benne, hogy megcsalja az urát; az is kétségtelen, hogy szeretője valamelyes módon meg fogja tudni e levél tartalmát, és ott lesz a páholyban. Amig ekként elmélkedtem, a Váci-köruti 80. számú ház elé jutottam. Megnéztem a lakók névjegyzékét, és csakhamar ráakadtam a meghitt barátnő címére. Fölbaktatok a második emeletre, és a 7-es számú ajtó előtt megnyomom a villamos csengőt. Az ajtón kémlelő ablakocska, ugynevezett

„*wasisdas*“. Valaki félrehuzza és kikandikál rajta, majd egy pofonvághatnám képű, vöröshajú fickó óvatosan kinyitja az ajtót.

— Kit keres?

— Kovács Lászlóné nagyságát. Levelet hoztam.

— Adja ide!

Elkapja a levelet, és szó nélkül becsapja orrom előtt az ajtót. Többet aztán nem is mutatkozik. Hiába csöngetek, dörömbölök, kiabálok, rám se hederít. Bizonyosan úgy okoskodik, hogy majd csak megunom a várakozást és elpárolgok. Lemegyek az utcára azzal a föltett szándékkal, hogy félóra múlva újra becsöngetek. Egyszerre csak látom, hogy a vöröshajú kilép a kapun, és a Bazilika felé siet. Utána! . . . A gazfickó bizonyosan rendeltetési helyére viszi a levelet. Befordul az Arany János-utcába, majd a Nádor-utcán keresztül a Zrinyi-utcába jut, és nagy meglepetésemre a főkapitányság épületének kapuján eltűnik . . . Teringettét! Mi dolga lehet a rendőrségen? Hordárnak lévén öltözve, nem nyargalhatok utána. Még csak az kellene, hogy a detektívfőnök megtudja, mi járatban vagyok. Halálos ellensége az efféle nyomozásoknak. Öt perc múlva megint szemembe tűnik a vöröshajú. Az Akadémia felé tart. Tisztességes távolságból követem a külső Nádor-utcán keresztül a Lipót-körutig, majd a — Vigszinház jegypénztáráig . . .

Bravo! Most már tudok mindent. Jegyet váltunk az esti előadásra. Rendben van! Én is ott leszek a színházban, hogy megnézzem a bohózatbeli férjet, aki vadászni jár. Bizonyosan *Hegedüs Gyula* játszsza a kómikus szerepét és én imádom Hegedüst. Ha csak szerét ejthetem, mindig elmegyek a Vigszínházba, hogy abban a nagy művészen gyönyörködjem. Szépen összekötjük a hasznost a kellemessel. A vöröshajú megvette az első emeleti 8-as számú páholyt a jobboldalon, én meg ugyanazt a baloldalon. Pompás látcsövem van; majd csak megtudom, mi történik abban a páholyban, ahol „legutóljára“ olyan jól mulatott a kikapós asszonyka.

Félnyolc órakor már benn voltam a színházban. A zenekar éppen befejezte a játékát és a függöny felgördült. Türelmetlenül, idegesen fészkelődtem, mert a baloldali 8-as számú páholy még üres volt . . . Hol maradhatnak oly sokáig? . . . Kiteлик attól a csapodár asszonytól, hogy ügyesen félrevezetett, és mialatt itt leskelődöm, szeretőjével tudja Isten, hol mulat? . . . Nyugtalanságom egyre fokozódik, és már azon vagyok, hogy rohagok vissza a Béla-utcába, midőn végre kinyilik a páholy ajtaja és betoppan ő, egy elegánsan öltözött, feltűnően magas termetű hölgy kíséretében. Nem lehet más, mint Kovács Lászlóné. Vállán

drága színházi köpeny, nyakán hatalmas fehér boa, amelyből csak az orra hegye látszik ki. A kikapós menyecske előre jön, leül s a közönségnek háttal fordulva, az előadásra figyel. Kisérője ott marad a háttérben. Hanyagul félredobja köpenyét és gyönyörködhetem imponálóan szép természetben, alabástrom nyakában, mely keskeny fekete szalaggal van körülkötvén. A szalag közepéről briliáns nyakék függ alá. Fájdalom, egészen a háttérbe vonul és arcát nem láthatom. A szinpadon ezalatt *Hegedüs Gyula* vadászatra felkészülve, érzékenyen elbucszik *Lánczy* Ilkától, aki nagyon jól tudja, hogy a vadászatból nem lesz semmi. Következik a mulatságosnak ígérkező bonyodalom. A felvonásnak vége; a gyönyörű nézőtér egyszerre kivilágosodik. No hála Istennek, legalább megláthatom őket! Alaposan csalódtam. Mintha csak arra vártak volna, hogy a függöny legördüljön, hirtelen hátra huzódtak . . . Nem láthattam belőlük semmit. Valószínű, hogy a gyanusított asszonyka *férje nélkül* nem akarja láttatni magát. Megszólná, elítélné a világ. De hát hol marad az udvarló? Egy röpké pillantás megértetett velem mindent! Mondok magamban: próbáljunk szerencsét a tükörből . . . És látcsövemmel épp abban a pillanatban nézek a jobboldali 8-as számú páholy tükrebe, midőn Kovács Lászlóné szenvedélyesen magához öleli és megcsókolja leg-

meghittebb barátnőjét . . . Az pedig nagynehezen kisiklik az ölelés alól, előre jön, nyugalmat színlelve, végigjártatja látcsövét a páholyok közönségén. Egyszerre csak megakad a szeme én rajtam. Ugy látszik engem keresett, mert hirtelen otthagyja páholyát s a következő percben betoppan én hozzám. Mint derüs égből a villám, úgy hatott rám ez a látogatás, majd hogy kővé nem meredtem a csodálkozástól. Megáll előttem és mosolyogva kérdezi :

— Nem alkalmatlankodom? . . . Ha megengedi Tuzár úr, ide ülök a pamlagra . . . Jöjjön közelébb! Csodálkozik ugy-e, hogy e vakmerő lépésre határoztam el magam? A kis egér előbuvik rejtekéből és farkasszemet néz a ravasz macskával, aki ugrásra készen kora reggeltől mostanig lesett reá . . .

— Ön tehát tudja?

— Mindent tudok.

— Honnan ismer engem, nagyságos asszonyom?

— Milyen kérdés! Nem volt-e nálunk tegnap este?

— Tehát hallgatózott?

— Nem én. A szobaleányom. Ő kísérte el mindenüvé. Azt is látta, amint a Sétatér-utcán elolvasta levelemet és nyomában volt egészen a Vigszinház jegypénztáráig.

— Ilyen körülmények között azt is tudnia kell, hogy . . .

— Férjem Budapesten van és a Hungária szállóban izgatottan várja az ön jelentését. Be kell ismernie, Tuzár mester, hogy most az egyszer kissé ügyetlen volt.

— Nem mondhatnám . . . Én is tudok ám mindent.

— Például?

— Hogy Kovács Lászlóné nem létező személy.

— Helyes!

— Hogy az a hölgy, aki most a nyolcas számú páholyból látcsövez bennünket . . .

— Tulajdonképen nem is hölgy, hanem *férfi*. Csak a nevét nem tudja. No hát azt is megmondom. Meg akarom könnyíteni feladatát, hogy az uramnak hűségesen és kimerítően referálhasson mindenről . . . Tudja-e, ki az a női ruhába öltözött férfi? Ha egészen közelébe juthatna tüstént megismerné. Kollégája önnek: titkos rendőr.

— Ah!

— Ő az a detektív, akit az uram hetekkel ezelőtt megbízott, hogy hűtlenségemről kézzelfogható bizonyítékot szerezzen . . .

— És akit ön megvesztegetett?

— Ahogy vesszük! Töredelmesen megvallok önnek mindent. Amíg az a detektív nem járt a

nyomomban, *becsületes voltam*; még gondolatban sem vétettem a hitvesi hűség ellen. És az uram nap-nap után mégis féltékenységi jeleneteket csinált, vérig gyötört, a legképtelenebb vádakkal illetett. Tűrtem, hallgattam és nem panaszkodtam senkinek. De amikor detektivet fogadott fel, aki mint az árnyék követett mindenüvé, csordultig telt a pohár . . . És megbosszultam magam az — ő detektivjével! . . . Csak ezt akartam megmondani önnek. Most hát siessen és mondjon el az uramnak mindent! Nem félek tőle! Indítson válópört, provokálja a detektivet, csináljon országos botrányt, nem bánom. El vagyok készülve mindenre! . . . Jó estét! . . .

Visszament a páholyába és tüntetőleg előre hajolva nagy érdeklődéssel kísérte az előadást . . .

Nem rossz! . . . Egy lépésnyire tőle a *szinpadon* a vadászni járó férj megcsalta feleségét . . . a *páholyban* pedig a feleség csalja meg vadászni járó férjét. *Egyszerre* játszanak két bohózatot; az egyiket *Feydau* írta, a másik szerzője az *Élet* . . . Feydau a harmadik felvonásban helyreállította a családi békét; *Lánczy* Ilka megbocsátott hűtelen férjének és a publikum elégedetten hagyta el a színházat . . . Ne mondja senki, hogy rosszabb vagyok Feydaunál. Én is megbocsátottam a hűtelen asszonykának, s a házi béke kedvéért elosz-

lattam a férj gyanuját. Haza rohant a Hungária-szállóból, és térden állva kért bocsánatot a feleségétől . . . Kacagtató szatira! Amig becsületes volt az asszony, csunyán meggyanusította, és most, hogy kopasz fejét szarvakkal ékesítette fel, kigyógyult a féltékenységből; vakon bizik benne! . . . Hja, ilyen az élet! . . .

Hanem azt a „megvesztegetett“ detektivet irgalmatlanul lehordtam. Megvallom: irigységből! Kérem! Tizenöt esztendeje már, hogy detektív vagyok, de az övéhez hasonló *sikerem* sohasem volt . . . Fájdalom, ezután sem lesz! . . .

A reklámbetegek.

A reklámbetegek.

Tíz-tizenkét esztendővel ezelőtt gombamódra fölszaporodtak Budapesten azok az ugynevezett „bankbizományi“ irodák, amelyek nap-nap után dolgot adtak a rendőrségnek és a törvényszék vizsgálóbiráinak. Hangzatos hirdetéseikkel elárasztották a fővárosi és külföldi ujságokat; százával csalogatták lépre a jó vidékieket, különösen pedig az osztrák és német hivatalnokokat, akiknek *kezes nélkül* gyors és olcsó kölcsönt helyeztek kilátásba. Pénzkölcsön — kezes nélkül! Nagy szó! . . . Le a kibocsátóval és forgatóval! Éljen az elfogadó! . . . A megszorult atyafi vesz egy váltóürlapot, szépen kitölti, alája biggyeszti a nevét, a bankbizományi irodának elküldi a kért előleget és nyugodtan várja a pénzt. Előre megcsinálja a kalkulust, hogy mi mindent fog majd vásárolni a kölcsönből: kifizeti a smucig adósságokat és még félre is tehet valamicskét . . . Az iroda pedig hétről-hétre, hónap-

ról-hónapra hitegeti, közben újabb előleget kér az információ költségeire; félesztendő mulva pedig azzal áll elő, hogy nincs pénz, mert rossz az információ. Persze, hogy azok a szegény becsapott emberek ilyenkor a policiához fordultak, de — hiába. A hatóság emberei tehetetlenek voltak a bankárok üzelveivel szemben . . . Hja, a csalás indítványi büncselekmény és csak magánvádra üldözhető. A szélhámos emberek, hogy-hogy nem, pontosan értesültek minden egyes följelentésről, és mire megkapták az idéző levelet, már kezükben volt a károsultak nyilatkozata, amelyben panaszuiktól elállanak. Magánvád hiányában meg kellett szüntetni a bűnvádi eljárást s a bankár urak tovább garázdálkodhattak. A juliusi bevételekből megtérítették a februárban becsapott kliensek kárát, és ilyen módon mindig kisiklottak a büntetés alól . . . Egy szép napon aztán kifogott rajtuk az ügyészség. A szigorúságáról híres *Baumgarten* Izidor egykori alügyész érdeme, hogy a lelketlen emberek java-része hüvösre került. Csak éppen hogy más paragrafus alá vonta a szédelgők üzelveit; büntetőjogi okokból talán helytelenül, de a morál, a vagyonbiztonság és a *kriminál-politika* szempontjából neki volt igaza. A törvényszék elé terjesztett indítványában kifejtette, hogy a bankárok megbizásuk körében követték el a csalást; a 381-ik szakasz,

2-ik pontja szerint tehát hivatalból üldözendők. És a bíróságok lassan-lassan Baumgarten Izidor álláspontjára helyezkedtek; egymásután ítelték el a szegény emberek fosztogatóit. Sch . . . Illés urat például 132 rendbeli csalás büntette miatt ötesztendei börtönbüntetéssel sujtották.

Ezzel a Sch . . . Illés urral esett meg, amikor még szabadon járt, hogy egy szép őszi éjszakán kifosztották csömöri-uti üzletét. Fölfeszítették Wertheim-szekrényét és elvitték mindenét; amivel nem sokat mondok, mert a betörő urak nem találtak a kasszában egyebet, mint egy-két forintot és néhány száz levélbélyeget. Meg is bosszulták magukat. Összes váltóit és iratait elégették, ráadásul pedig levelet hagytak az asztalán, amelyben irgalmatlanul lepocskondiázták. A bankár lelkendezve futott a rendőrségre, hogy elmondja panaszát.

Engem biztak meg a tettesek kinyomozásával. Előre bocsátom, hogy mindennapi, jelentéktelen eset; azért hát nem is mondom el, milyen utonmódon keritettem kézre a betörőket. Csak azért emlékezem meg erről a betörésről, mert nyomozás közben egy másik érdekes és tanulságos esetre bukkantam.

A Szövetség-utcán botorkálva, szemben találkoztam Dudás Nagy Istvánna, akit *Vasgyuró*-nak hívják a betörők világában. Mikor a bankár

panaszáról értesültem, először is őt fogtam gyanuba.

Ki akart térni az utamból, de galléron ragadtam.

— Ne szaladj, fiacskám ! Mégsem járja, hogy szó nélkül mész el az orrom előtt ! Csak nem haragszol rám ? . . . Jössz te velem a rendőrségre ! Utközben szépen eldiskurálunk . . . Ne kérsd magad, édes fiam, mert rendőrért kiáltok ! . . .

— Mi baja van velem ?

— Semmi. Örülök, hogy újra láthatlak. És ha már olyan szerencsésen összehozott minket a véletlen, meg fogod vallani, hol mulattál tegnap este ugy tiz óra tájban ?

— Otthon voltam.

— Az orrodrol látom, hogy hazudol.

— Ne menjen az én orrom után. Akár a gyerekeimre is megesküszöm, hogy otthon voltam. Nem avatkozom én most *afféle* dolgokba. Van már nekem tisztességes keresetem.

— Ugyan ?

— Abbion ! A doktor *Pikk* urnál vagyok.

— Ki az a doktor Pikk ?

— Orvos. Az üllői-uton lakik.

— Ejnye no ! Csak nem asszisztensnek szegőd-tél be hozzá ? Mi a ménkűt csinálsz annál a doktornál ?

— *Reklámbeteg* vagyok.

— Reklámbeteg? Hát az meg miféle istencsuda?

— Nincs más dolgom, minthogy nap-nap után beállitok a doktor szalonjába és felkötött állal ott csücsülök délutánonként félháromtól öt óráig. Ezért a könnyű munkáért mindennap két forintot kapok.

— Ne mondd! . . . Persze, nem te vagy az egyedüli reklámbeteg?

— Vagyunk vagy huszan. Én toboroztam össze valamennyit.

— Diszes társaság lehet! . . . Aztán mi szüksége van doktor Pikk urnak azokra a reklámbetegekre?

— Arra már nem felelhetek. Kérdezze meg ő tőle . . . Annyi bizonyos, hogy nem valami istenes dologban töri a fejét, mert idáig egy igazi beteget sem hoztunk neki. Ha véletlenül bevetődik hozzá egy-egy idegen, az is csak pénzért jön. Ugy látszik főnek-fának tartozik a doktor ur. Mhetnek már?

— Mehetsz. Ugyis tudom a lakásodat. Hoppon vehetlek, ha szükségem lesz rád.

Örült, hogy elszabadulhatott tőlem. Én pedig sokáig tépelődtem magamban: mit akarhat doktor Pikk az ő reklámbetegeivel? . . . Husz embert szerződtet és fizet nekik naponta két forintot, összesen tehát negyven forintot, csak azért, hogy a szalon-

jában várakozzanak. Hitelezők zaklatják, tehát szegény, mint a fiatal orvosok legtöbbször. Azt még csak érteném, ha hirdetésekre költené a pénzt . . . De reklámbetegekre! . . . A teremburáját! itt lappang valami. Jó lesz, ha körülnézek ökelme szállásán . . . Másnap délután négy órakor már benn voltam az előszobájában. Libériás inas nyitott ajtót. Lesegítette kabátomat és kis cédulát nyomott a markomba. A cédulán „21-es” szám . . .

— Ejha! Jó ideig kell várakoznom, amíg a doktor színe elé juthatok.

— Körülbelül másfél óráig. Hja, ez már így megy minálunk!

— Akárcsak a leghíresebb professzoroknál. Régi orvos lehet.

— Nem mondhatnám. Csak tavaly kezdett praktizálni. De ügyes ember! Külföldről is sokan jönnek hozzá. Valamikor a jobb keze volt Kovács professzor urnak.

— Ne mondja!

— Becsületem szentségére!

— Ninini! Hiszen én ismerem magát . . . Ha nem csalódom: *Kerekes* János? . . . Igen, igen. Te vagy az, akasztófáraló! . . .

— Az Istenért, ne olyan hangosan! . . . Én is megismertem önt, mihelyt belépett . . . Láthatja, hogy tisztességes foglalkozáshoz jutottam.

— Jól van no! Nem mondok semmit . . .

— Méltóztassék besétálni! . . .

Belépek a szalonba, mely telistele van már páciensekkel. Elegáns berendezés. Ujdonatuj butorok, drága szőnyegek, szebbnél szebb olajfestmények, majolika vázák, értékes csecsebecsék. A szoba közepén óriási pálma. Az ablakba huzódva körülnéztek a betegek gyülekezetén. A Vasgyuró igazat mondott: husz reklámbeteg foglalta el a puha karosszékeket és pamlagokat. Ott ültek egymásmellett szótalanul, mintha egyik sem ismerné a másikat. Három-négy taggal a gyöngébb nem is képviselve volt. Magamhoz intem a Vasgyurót.

— Van valaki a doktor urnál?

— Pszt! . . . Nem szabad hangosan beszélni. Suttogni tessék . . . Igenis, egy ur van odabenn.

— Hitelező?

— Sőt! Mindennap eljön és a doktor nagyon szívesen fogadja. Azt mondják, hogy milliomos . . .

— Ah!

— Ugy látszik ő miatta történik itt minden.

— Meglehet . . . Ki az a potrohos öreg ur ott a pamlagon?

— Doktor Pikk urnak az édesapja. Ő itt a fölvigyázó. Ha valamelyik reklámbeteg illetlenül viselkedik, vagy hangosan társalog, büntetésül levon a gázsijából egy koronát a nyugdíjlapra.

— Miféle nyugdíjalapra?

— Azt ő tudja.

— Csitt! . . .

A fogadószoba ajtaja nyílik, és kilép a milli-omos. Hatvan év körüli, jóképű öreg úr. A doktor, egy pápaszemes nyápic emberke kikiséri az előszoba ajtajáig, ott udvariasan elbucsuzik tőle és a szalonon keresztül visszatér szobájába. A potrohos ur föláll és harsányan kiáltja:

— Musik! . . .

Ez azt jelenti, hogy vége a mókának és kezdődik a gázsi-fizetés. Ugy látszik, engem is reklámbetegnek nézett, mert jelenlétem nem tűnt fel neki. Merészet és nagyot gondolva, rohantam a „milli-omos“ után. A Kalvin-tér sarkán utólértem.

— Bocsánat, uram! Egy szóra! . . .

— Mi tetszik?

— Szabad tudnom: mi dolga volt önnek doktor Pikk urnál?

— Mi köze hozzá? Hallatlan vakmerőség!

— Titkos rendőr vagyok . . . Ne értsen félre, kérem. Attól tartok, hogy önt kelepcébe akarják csalni és kötelességem figyelmeztetni . . .

— De kérem! Önt bizonyosan félrevezették. Doktor Pikk az én jövődöbeli vőm . . .

— Aki elhitette önnel, hogy óriási, tizenöt-huszezer forintot jövedelmező praxisa van.

— Nos? . . . Talán nem igaz?

— Nem bizony! . . . Egyébiránt a dologhoz csakugyan semmi közöm. Belátom, hogy kissé elhamarkodtam a dolgot. Kérem: bocsásson meg nekem, Jónapot! . . .

— Nem, nem! . . . Most már kérem, köve-
telem, hogy beszéljen! . . . Mit tud ön doktor Pikkről?

— Engedje meg, hogy mielőtt felelnék, néhány kérdést intézzek önhöz. Mennyi hozományt ad ön a leányával?

— Kerek százezer forintot.

— Tekintélyes summa! . . . És régóta ismeri a doktor urat?

— Három hete. Leányomnak csak tegnap este mutattam be.

— Tehát még nem jegyezte el?

— Nem.

— No látja! Csak emberbaráti kötelességet teljesitek, ha miheztartás végett közlöm önnel, hogy az ön jövődöbeli veje közönséges szélhámos. Egy betege sincs.

— De hiszen most is tele van a váróterme betegekkel.

— Reklámbetegekkel. Fölbérelte őket napi két forintért, hogy port hintsen az ön szemébe.

— Lehetséges-e?

— Ha kívánja, bizonyítani tudom. Tuzár Mihály a nevem és reggel 8 órától 9-ig mindennap megtalálhat a rendőrségen. Isten önnel! . . .

Faképnél hagytam az álmélkodó embert . . .

Két nappal ezután doktor Pikk ur szélnek eresztette a reklámbetegeket. A házasság füstbe ment.

A Fekete könyv karrikaturái.

A Fekete könyv karrikaturái.

I.

Általános kérdések.

Az elnök (*rárivall a vádlottra, aki bajszát pödörgetve, kis zsebtükörben tetszelegve nézegeti magát*): No hallja!... Ez aztán impertinencia!... Nem teszi le azt a tükröt?

A vádlott: Bocsánat, nagyságos ur... Ha izgatott vagyok, mindig a bajszomat pödörgetem s valahányszor a bajszomat pödröm, mindig a tükörbe nézek. Megszokás!

Az elnök: Lépjen elő! Mindenekelőtt az általános kérdésekre fogom kihallgatni.

A vádlott: Pardon! Egy kérdést!... Megesketnek a vallomásomra?

Az elnök: Maga nagyon jól tudja, hogy a vádlottat sohasem esketik meg.

A vádlott: Helyes! Most már nyugodtan várom elnök ur kérdéseit.

Az elnök *(olvas a rendőrségnél fölvetett jegyzőkönyvből)*: „Született Ungváron; 32 esztendő; ir, olvas. Volt-e már büntetve?

A vádlott: Nem. Soha!

Az elnök: A nyomozás adatai szerint lopásért hétszer volt büntetve.

A vádlott: Akkor hát tévedtem.

Az elnök: Katonai kötelezettség dolgában hogy áll?

A vádlott: Jól. Alkalmatlannak találtak.

Az elnök: Csodálom! Szinte duzzad az erőtl. Csupa izom!

A vádlott: Nagyságos ur hízolgő szavaival igazán megszégyenit... Szó sincs róla... a sorozó bizottságnak is borzasztóan tetszettem. Az ezred-orvos sem talált rajtam kifogásolni valót. Szerencsére az őrmester észrevette, hogy üvegből van a jobb szemem. Persze, hogy kidobtak. (Sóhajt.)

Az elnök: Mi a foglalkozása?

A vádlott: Hála Istennek, többféle keresetem van. Numero egy: mindennap Gomperc urnál ebédelek és kapok azért havonkint negyven koronát . . . .

Az elnök: Ugyan! Azért fizetik, hogy ott ebédeljen?

A vádlott: Tetszik tudni: Gomperc ur borzasztóan babonás. Mikor legnagyobbik leánya

megszökött a legkisebb leánya nevelőjével, tizenhárman maradtak az asztalnál. Ugy segített a bajon, hogy engem szerződttetett tizennegyediknek rendes havi fizetéssel. Minthogy pedig a becsületes keresztnevem Lajos: Gomperc ur, aki nagyon szellemes ember, mindjárt el is nevezett XIV-ik Lajosnak.

Az elnök: Szép! Mi a második foglalkozása?

A vádlott: Numero kettő: Az „Akadémiai Értesítő” rendes olvasója vagyok és ezért havonként harminc koronát fizetnek... Legfárasztóbb azonban a harmadik foglalkozásom...

Az elnök: Talán vacsorát kap valahol?

A vádlott: Oh, én elvből nem vacsorálok sohasem. Numero három: reklám-férj vagyok Gomperc úr házasságközvetítő intézetében. Déltől estig ott kell ülnöm az irodában. Nyakamba sóznak egy reklám-feleséget és az a kötelességünk, hogy a kliensek szeme láttára örökösen nyaljuk-faljuk egymást. Gomperc ur pedig eldicsekszik a klienseinek: „Látják, hölgyeim és uraim!... ezeket is én boronáltam össze!...” Este nyolc órakor vége a csókolódzásnak, reklám-feleségemet szó nélkül a faképnél hagyom és fáradtan, kimerülve haza kullogok... Ezért a sanyaru foglalkozásért minden nap egy koronát kapok... (Sóhajt.) Koronát szerelemért!

Az elnök: Van-e családja?

A vádlott: Jaj, ne is kérdezze, nagyságos ur! Megházasodtam 1890-ben s mindjárt magamhoz vettem az anyósomat is. 1896-an meghalt a feleségem s az anyósom ott maradt a nyakamon. 1897-ben újra megházasodtam s feleségem rimánkodására magamhoz vettem az apósomat. 1900-ban meghalt a második feleségem is, de az apósom nálam maradt. Most két esztendeje aztán a második apósom feleségül vette az első anyósomat s most úgy élnek, mint egy gerle-pár — az én költségemen . . . Keservesen robotolok, küzködöm, hogy a kedves apa és a kedves mama gond nélkül kényelemben élhessenek!

Az elnök: Van-e gyermeke?

A vádlott: Nekem — nincs, ellenben az anyósom most két hete pirospozsgás fiucskával ajándékozta meg az apósomat. Szóval: a család szépen gyarapszik. Oh, elnök ur, elnök ur! Én nagyon szerencsétlen vagyok! . . . (*Sirva fakad.*)

Az elnök: Ne sirjon! . . . Térjünk át a különös kérdésekre . . .

II.

Egy anya a népből.

A bíró: Szégyelje magát! . . . A helyett, hogy otthon ülne a gyermekei között, vagy hogy libalízletének fölvirágoztatására fordítaná idejét: egész nap a versenyirodákat bujja s hogy átkos szenvedélyének hódolhasson, a büntől sem riad vissza. Nem ég ki a szeme, nagysád? . . .

F á n i n é n i: Jaj, dehogy nem! dehogy nem! Szeretnék a föld alá sülyedni!

S a m u b á c s i (a hallgatóságban, fuldokló zokogásban tör ki).

A bíró (szigoruan): Ki bög ott hátul?

S a m u b á c s i (orrát fujva): Én bögök, instálom.

F á n i n é n i: Az uram bög . . . Csitt! Ne bögj! (Nagy derűltség.)

A bíró: Csöndet kérek! . . . Figyelmeztetem a hallgatóságot, hogy ne sirjon és ne kacagjon, mert kiűrittetem a szobát. A királyi járásbiróság nem színház, hanem az igazság fölszentelt csarnoka. (A belépő zsemlyés nénikéhez.) Kérek egy sóskaalácsot meg egy szafaládét!

A jegyző: Hé! Nekem paprikás szalonnát adjon puha kenyérrel.

Egy „csibész“ (a hallgatóságból): Adhat nekem is.

A biró (dühösen): Ki volt az?

A csibész (szomszédjára mutatva): Ő.

A másik csibész: Nem igaz! Ő!

A biró: Takarodjanak ki mind a ketten!

A csibész: Gyere, pajtás! . . . Alázszolgája, biró ur! (Karöltve távoznak.)

A biró: Most pedig folytassuk a tárgyalást (A vádlotthoz.) Adja elő az esetet . . . Irnok ur! A vádlott vallomását szó szerint vegyük a jegyzőkönyvbe.

Fáni néni: A kancadij napja volt . . . Ott ültünk a konyhában . . . Férjem tésztát gyurt a leves alá, én meg a Mórickát szoptattam.

A biró: Talán megfordítva?

Fáni néni: Nem, kérem. Mórickát mindig én szoptatom. A férjem pedig főz, mos, libát töm, ruhát foltoz.

A biró: Elég! Térjünk a dologra!

Fáni néni: Hogy őszinte legyek, borzasztóan el voltam keseredve. Minden utcagyerek, a sarki hordárok, a főváros összes kofái, sőt még a sportujságok is előre tudták, hogy Patience győzni fog. És még csak annyi pénzem sem volt, hogy a belépő jegyet megvehettem volna.

— Te! — mondok az uramnak, — ha az a Patience megnyeri a kancadijat, én egyszerűen megpukkadok.

— De nem nyeri meg!

— De megnyeri!

— Miért nyerné meg?

— Miért ne nyerné meg? A Derbyt is megnyeri. A légert is megnyeri. Höksztébli megesküdütt az oltár előtt, hogy be fog vele kanterezni. Te Samu! Ha törik, ha szakad kimegyek a törfre.

— És mi lesz a Mórickával?

— Magammal viszem. Minden verseny után megszoptatom.

— És hol szerzel pénzt?

— Elzálogosítunk valamit.

— Mi a mennydörgős ménküt? Hiszen már mindent elzálogosítottál. Még a türülközőket is. Ha véletlenül megmosdom, oda kell hajolnom a sparhert fölé, hogy leszáritsam a pofámat.

— Tudod mit? Zálogosítsuk el a ruhádat.

— Melyiket?

— Wie hájszt, melyiket? Amelyik rajtad van.

Samu e szavakra annyira meglepődött, hogy leejtette a leves alá való tésztát s az beleesett a mosogató dézsába. Szegény uram! Ugy állt ott előttem, mintha kövé meredt volna.

A bíró: Várjon csak! Mi történt a téosztával?

Fáni néni: Semmi különös, férjem elővette a dézsából és tovább gyurta . . .

A bíró: Jegyző úr! Vegye be!

Fáni néni: Minek szaporítsam a szót? Samu levetette a ruháját, én meg bevittem a zálogházba, délután pedig ölbe kaptam a Móríckát és kibandukoltam a versenytérre. Szegény jó uram! Egy száll rövid ingben maradt odahaza.

Samu bácsi (*keserűen*): Hogy az a jó Isten verje meg nassádat!

A bíró: Hallatlan könnyelműség!

Fáni néni: Istenem! Mások csálnak, lopnak, sikkasztanak, hogy sportolhassanak, én csak a férjem ruháját csaptam be. Ugy okoskodtam, ha nyerek, mindjárt kiváltom; ha vesztek, Samu egy-két napig otthon marad. Hadd örüljenek a gyerekek! Ugy mulatnak, ha édesapjuk egy ingre vetkőzve szaladgál körülöttük.

A bíró: Nos, nos? Mi történt a lóversenyen?

Fáni néni: Jaj, kérem, nagy baj történt! A fene ette volna meg Patience-ot!

A bíró: De hiszen megnyerte a versenyt!

Fáni néni: Az volt az én bajom. Mert alig hogy kiértem a turfra, odarohant hozzám a virslis Rézi és megesküdött az egész familiájára, hogy Rózsabimbó nyeri meg a versenyt. Hogy miért is

hallgattam rá! Tetszik tudni, bíró úr, én a harminc krajcáros helyen részvénytársaságot szoktam csinálni. Összeállunk heten-nyolcan, egy csomóba rakjuk a pénzünket és közös kasszára játszunk. Én vagyok a pénztáros. Mikor a totalizátorhoz megyek, hogy bevásároljam a tiketteket, óvadéknak zálogba hagyom egyik-másik részvényesnél a Móríckát. Így aztán bizonyosak benne, hogy meg nem szököm.

A bíró: Egy anya a népből! . . . Oh, asszony! asszony!

Samu bácsi: Hogy az a jó Isten verje meg nassádat!

Fáni néni: A nagy verseny előtt hetvenöt koronát nyomtak a markomba, hogy fogadjam meg Patienctet. Megszállott az ördög. A virslis Rézi esküjében bizakodva, az egész pénzt Rózsa-bimbóra tettem.

A bíró: Persze, a részvénytársaság tagjaival elhitette, hogy Patience-ot fogadta meg?

Fáni néni *(sóhajt)*: Mikor aztán bejött a Patience: megszöktem a versenytérrel . . .

A bíró: És a Móricka?

Fáni néni: Ott maradt ovadéknak a ragyás mosónénál. Másnap kaptam meg a rendőrségtől. Jaj, szegényke, hogy ki volt éhezve . . . Most is fáj a szívem, ha rágondolok . . .

A bíró: Ő felsége a király nevében két napi fogházra ítélem.

Fáni néni: Nem lesz sok, bíró úr?

A bíró: Nem.

Fáni néni: Akkor hát fölebbezek! . . .

III.

Az új nemes.

A panaszos: Április hó tizedikén jelent meg a hivatalos lapban, hogy szeretett királyunk, I. Ferenc József, a közgazdaság terén szerzett érdemeimért magyar nemességgel tüntetett ki „büdöspataki“ előnévvel és már tizenegyedikén beállított hozzám kis-zágoni és csontosfalvi Kövér Ábris úr és szólt hozzám eképen:

— Spitz úrhoz van szerencsém?

— Igen, — mondok, — hozzám van szerencseje. Csakhogy én nagyságos бүдöспатаки Spitz ur vagyok!

— Lárifári! — válaszolt erre a vádlott ur

hetykén, — ami a nemességet illeti, én magának egy ezresben hatszáz esztendő főtt adhatok, mégsem hordom oly fennen az orromat! Ne haragudjék kolléga ur, de az ön ükapja az én ükapámnak csak afféle házi zsidaja lehetett.

— Hagyjuk az őseket nyugodtan pihenni. Tesék leülni és mondja meg, hogy miben lehetek szolgálatára?

E szavakra Kövér ur leereszkedőleg megvereggette a vállamat és bele vetette magát egy karosszékebe.

— Mondja csak, kolléga ur: párbajképes ön?

— Három tehermentes házam, egy kétezer holdas prima birtokom van a Bácskában, és azt kérdezi tőlem, hogy párbajképes vagyok-e? Hát hallottak már ilyet?!

— No, no. Nem kell mindjárt megsértődni, kedves Pataki úr!

— Pardon! Büdös-pataki!

— Az magától értetődik!... De ne szaporítsuk a szót! Akar-e megverekedni? Igen vagy nem?

— Nem értem az urat! Nyugodtan megebédelek, megiszom a pikkoló-feketémet és gyanutlanul emésztek, amikor beront hozzám egy vad idegen, akinek dupla praedikátuma van és azt kérdi, hogy akarok-e megverekedni?... Wie hájszt!... Vagyok én egy akrobata vagy dijbirkózó?

— Ne tessék hencegni, Pataki ur. Az ügy nagyon komoly. Azt hiszem, itt az ideje, hogy végrendelkezzék, mert ha jól sejtem, ön 48 óra múlva már ott fog pihenni a kőbányai-uti új temetőben, szép, zöldvirágos hant alatt.

Kérem! a guta környékezett... Bolond ez az ember? Vagy csak szimulálja a butaságot? Kérdőleg bámultam reá.

— Nos, uram, — folytatja a vádlott úr, — tudja-e, mi történt ma reggel? Bemegyek a nagytrafikba, hogy egynéhány Upman-szivart vásároljak, amikor egy hatalmas termetű fiatal ember a hivatalos lapot olvasgatva eképen fakadt ki:

„Gyalázat! Gazság! . . . Nyakra-főre osztogatják a nemességet. Ime, a legujabb példány! Spitz, a notórius uzsorás, a svindlerék királya, aki vel tisztességes ember szóba sem állhat...”

— Azt mondta?

— Becsületemre! Én azonban mint nemes ember, a kollegialitástól hajtva, illőnek véltem, hogy ismeretlenül bár, védelmére keljek a megbántott új nemesnek.

„Hallja az ur! Hogy merészel maga ilyen hangon beszélni egy polgártársunkról, akit koronás királyunk nemességgel tüntetett ki? . . .”

— Látja! Ez nemes eljárás volt magától! Nagyon szépen köszönöm.

— Ne köszönjön előre semmit. A dolognak folytatása is van. Az a herkulesi termetű fiatal ember megvetően végig nézett rajtam és így szólt hozzám :

„Mondja meg annak a hitvány uzsorásnak, hogy ki ne tegye a lábát az utcára, mert ahol találom, összetöröm rajta a botomat.“

— Uram — feleltem én, — Spitz ur nevében ezennel kijelentem, hogy tekintse magát fölpofozottnak!... Kérem névjegyét, hogy azonnal elküldhessem önhöz Spitz ur segédeit.

Az ismeretlen athléta elővette a névjegyét, ledobta elém a földre és távozott. A trafikból ki-menve fölkerestem két kifogástalan gentlemant, akik azt a goromba frátert az ön nevében nyom-ban provokálták. Ma délben már össze is jöttek a segédek és megállapították a párbaj föltételeit. Kedves Spitz ur, holnap reggel hét órakor meg kell önnek verekednie. Párbaj lovassági kardokkal a végkimerülésig, bandázs nélkül. Szurás meg-engedve.

Püff neki! A kedves kis történet hallatára majd hogy hanyat nem vágódtam. Megsért egy athléta, akit még csak hirtől sem ismerek; egy másik ismeretlen ember védelmemre kél és négy újabb ismeretlen gentleman elhatározza, hogy holnap reggel hét órakor meg kell verekednem,

bandázs nélkül, lovassági kardokkal . . . Szurás meg van engedve.

— Ön tréfál, édes Kövér ur!

— Sőt ellenkezőleg! Nagyon komolyan beszélek, édes Spitz ur. Azért jöttem, hogy magammal vigyem a vivóterembe. Egy kis paukolás nem fog megártani.

— De kérem! Én nekem még sohasem volt kard a kezemben. Én nem akarok megverekedni. Ha megsértettek, bocsánatot kérek, . . . visszavonok mindent . . .

— Ohó, uram! Egy magyar nemes bosszulatlan nem hagyhat akkora sértéseket. Ha meg nem verekszik, holnap az összes ujságok nyílt-terében benne lesz, hogy közönséges, komisz fráter, aki a párvialdal elől egyszerűen megszökött! Hát férfi ön? Hát magyar nemes ön? . . .

— Bocsánatot kérek! Én a magyar nemességet a közgazdaság terén szerzett érdemeimért és nem a vitézségemért kaptam. Tessék visszaszívni a kihívást.

— Lehetetlent kíván. Egy zágoni és csontosfalvi Kövér nem szokott visszaszívni semmit. Holnap verekszik!

— No ne izéljen! Intézzük el az ügyet békésen. Végre is, én nem tehetek róla, hogy engem megsértettek. Minek avatkozott bele a dologba? Mi-

nek provokálta azt az embert? Maga az oka minden bajnak!

— Urram!... Ez a hála? Ez a köszönet?... Tudja meg az ur, hogy holnap az összes ujságokban nyilvánosan legazembereztetik. Jónapot!

És indult kifelé. Utána rohantam.

— Uram! — mondok, — nem szeretném, ha meghurcolnának. Szívesen reszkirozok ezer koronát, ha barátságosan elintézi a dolgot.

— Mit hallok?... Hát minek néz engem az ur?... Ki vagyok én? Mi vagyok én?... Hallatlan szemtelenség!... Egyébiránt hol az az ezer korona?

A markába nyomtam a pénzt és ő elrohant. Azóta a színét sem láttam. Az ügyvédemtől tudtam meg, hogy becsapott a nyomorult. Csak ugy kitalálta az egész históriát, hogy megzsarolhasson. Megkérem szépen a tekintetes királyi törvényszéket: tessék őt szigoruan megbüntetni...

A királyi ügyész zsarolás büntette miatt emel vádat *Kövér (Fett)* Ábrahám ellen, aki csalásért már két izben büntetve volt. A törvényszék *fölmentette* a vádlottat.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A fekete ruhás asszony.

(Elmondja a szerző.)

A gyilkosság.

Régi ismerősünk, Tuzár Mihály sietve halad végig a Rostély-utcán, hogy pontban tíz órakor főnöke elé juthasson. A Gránátos-utcába érve, nagy népcsődület vonta magára figyelmét . . . Egy ócska, háromemeletes ház előtt gazdátlanul várakozott a pénzes levélhordók egyfogatu zöld kocsija. Rendőr állta el a ház kapuját, hogy senki be ne juthasson, gondosan ügyelve arra, hogy valami jómadár ki ne nyissa a kocsí hátsó ajtaját. A tömeg közepén óriás termetű szeneslegény szónokolt s a többiek érdeklődéssel hallgatták. Tuzár egyenesen feléje tartott és megszólította :

— Mondja csak, barátom : mi történt itt ?

— Hányadszor mondom már ? Ha egy kis sütnivalója volna, magától is rájöhetne . . . Oda nézzen az ur !

És a zöld kocsi felé mutatott.

Terringettét! Az a jámbor szeneslegény maga sem gyanítja, hogy rápiritott a vén kopóra! Mintha csak azt mondta volna:

— Miféle detektív az ur, ha még azt sem tudja, mit történhetett itt? Az a „pénzes“ kocsi azt bizonyítja, hogy a levélhordónak dolga akadt a házban . . . A kocsis eltűnt a bakról . . . Hol lehet? Az is odabenn van. Alighanem a levélhordó után sietett, hogy megtudja, mi történt vele. Tuzár egy kérdéssel jóvátette a hibáját.

— Megölték a levélhordót?

— No, csak hogy rájött . . . Biz azt megölték.

A detektív utat tört magának a kapuig, s a rendőr szó nélkül beengedte. A homályos lépcsőházban rettenetes látvány tárult eléje . . . Ott feküdt a levélhordó a lépcső alján. Harmincöt-negyven év körüli ember lehet. Nyakán óriási seb tátong . . . Nagy fekete bőrtáskája nyitva van. Egészen üres. Ami pénz volt benne, elrabolták. A gyilkos lázas sietséggel végezhetette dolgát. Az utalványokat eldobta; szanaszét hevernek mindenfelé. A földön széles pengéjű, ujdonatuj konyhakés. Azzal szurták le hátulról a gyanutlanul fölfelé igyekvő áldozatot. A gyilkos lesben állott s mikor áldozata az első lépcsőre ért, jól kiszámított szurással végzett vele.

A postakocsis, fiatal pelyhedző állu suhanc, kicsiny pörge kalapján bokrétával, szörnyüködve, tágra nyitott szemmel bámulja a vértócsában fekvő levélhordót. Törődik is ő a magára hagyott kocsival! A házbeliek közül senki sincs az udvaron. Talán sejtelmük sincs a lépcsőházban lejátszódott drámáról. A mogorva képű házmester bosszusan járkál föl s alá. Lesz mit mosni! Lesz mit surolni! Pedig csak tegnap mosta fel az egész lépcsőházat.

Ijesztő külsejű alak rohan le az emeletről: a 17-es számú rendőr. Arca, keze, ruhája csupa vérfolt. Bizonyosan ott sürgött-forgott a meggyilkolt levélhordó körül.

— Honnan jön? — kérdezi Tuzár.

— A harmadik emeleti ügyvédi irodából, telefonoztam a központba meg a főpostára.

— Mióta van itt?

— Fél tíz óra tájban posztom felé ballagtam a Hatvani-utcába és éppen e ház kapuja elé értem, amikor borzasztó kiáltást hallottam. Rosszat sejtve, berohantam s a lépcsőházban, a karfának támaszkodva találtam ezt a szegény embert. Éppen jókor érkeztem. Ha át nem fogom a derekát, hanyatt vágódik.

— Nem volt mellette senki?

— Senki... Gyilkosa bizonyosan elrejtőzött

valahová és mialatt a sebesülttel bajlódtam, elmenekült anélkül, hogy észrevettem volna.

— Ostoba! A kiáltás után nyomban ide sietett. A gyilkos még el sem menekülhetett. Itt kellett lennie a közelben és ön futni engedte.

— Az Istenért! Nem hagyhattam magára, minden segítség nélkül ezt a szerencsétlent. Gyöngéden lefektettem; kérdeztem tőle, hogy ki szurta meg . . .

— És mit felelt?

— Semmit. Elvesztette az eszméletét.

— Nem is fog az már többet magához térni . . .

A sebesült, mintha rá akart volna cáfolni Tuzárra, hirtelen megmozdult. A detektív hozzásiet, eléje térdel és szive dobogását hallgatja.

— Él! Mit bámészkodtok? Szaladjatok orvosért!

— Itt lakik a szomszédban, — feleli a házmester.

— Hivja ide gyorsan!

A halálos sebtől vérző levélhordó kinyitja szemét. Tuzár sejti, hogy a szegény ember utolsó perceit éli. Sietve felteszi a kérdést:

— Ki szurta meg? . . . Feleljen! A rendőrség embere vagyok.

A sebesült halkan, alig hallhatóan feleli:

— Ő az! . . .

— Kicsoda?

A levélhordó nagynehezen fölemeli kezét, de a következő pillanatban erőtlenül visszahanyatlik. Suttogó hangon ismétli:

— Ő volt! . . .

Nagyot sóhajt és ujra lehunyja szemét.

Meghalt! A nagy titkot magával viszi a sirba.

A rendőr keresztet vet magára; úgy tesz, mintha imádkoznék.

Tuzár int a kocsisnak, hogy közeledjék.

— Te is hallottad azt a borzasztó kiáltást?

— Hogy hallottam-e? . . . Még most is a fülembe cseng. Mintha nem is emberi hang lett volna. De hát nem tudtam, hogy a levélhordó ur kiáltoz és mert nem szabad a kocsit magára hagyni, ott maradtam a bakon és kíváncsian néztem a kapu felé.

— Akkor hát látnod kellett a menekülő gyilkost.

— Nem láttam biz én abból egy körömfekétényt sem. Ha úgy tetszik, akár hitet is teszek rá.

Megérkeznek a hatóság emberei. A vizsgálóbíró kihallgatja a rendőrt és keményen lehordja, amiért elszalasztotta a gyilkost. Közben visszatér a házmester is. Nem találta otthon az orvost, de ha parancsolják, keres egy másikat.

— Sohse fáradjon! Nem segít már ezen az emberen semmiféle doktor. Meghalt!

— Meghalt! Akkor hát lúvá tett bennünket.
A vizsgálóbíró szigoruan ráförmed.

— Hallgasson! Mikor tudta meg, hogy gyilkosság történt a házban?

— A rendőr ur kiáltozott utánam, mire kiszaladtam a szobából.

— Nem vett észre a lépcsőházban senkit?

— Mikor kiléptem az udvarra, egy magas, fekete ruhás asszony sietett ki a kapun.

— Ah! Egy fekete ruhás asszony! Le tudná-e írni közelebbről?

— Bajosan. Nem láthattam az arcát.

A vizsgálóbíró a postakocsis felé fordul.

— Ön azt állítja, hogy a kiáltás után kíváncsian nézett a kapu felé. Látnia kellett azt a fekete ruhás asszonyt.

— Nem mernék rá hitet tenni, hogy láttam.

— Határozott feleletet kérek: Láta, vagy nem látta?

— Már miért láttam volna, mikor nem láttam.

A vizsgálóbíró kiadja a rendeletet, hogy vigyék a halottat a törvényszéki orvostani intézetbe, aztán félrehívja Tuzárt.

— Tartsa szemmel azt a házmestert . . . Nagyon gyanus! Az a fekete ruhás asszony nem létező személy. A hatóság gyanuját másfelé akarja terelni. Nincs igazam?

— Engedje meg, bíró ur, hogy erre a kérdésre csak három-négy nap múlva adjak feleletet.

— Vallja meg őszintén: másra gyanakszik.

— Meglehet.

— Na hát csak fogjon hozzá a munkához. Ha jó tanácsra, utbaigazításra van szüksége, mindig rendelkezésre állok . . .

— Köszönöm, bíró ur!

*

A posta- és táviróhivatal igazgatója értesítette a rendőrséget, hogy a meggyilkolt levélhordótól ötezerkétszáz forintot raboltak el. Ezer forint jutalmat biztosít annak, aki a rablógyilkost kézrekeríti. Tuzár Mihályt nem csábította el ez az ígélet. A kopót is csak az ösztöne hajtja, mikor a vadat hajszolja. Tuzárt az ambíciója serkenti a nyomozásban. Törődik is ő a jutalommal! . . .

Első pillanatban is meg volt győződve arról, hogy a vizsgálóbíró gyanuja alaptalan. Ha a 17-es számú rendőr igazat mondott, a házmester nem követhette el a bűntényt. A rendőr ugyanis éppen a gránátos-utcai ház kapuja elé ért, midőn a levélhordó kiáltását meghallotta. Nem habozott egy pillanatig sem. A lépcsőházba rohant s ott a levélhordót egyedül találta. A házmesternek nem volt annyi ideje, hogy szobájába meneküljön,

ahonnan a rendőr később előhivta . . . Ha pedig a házmester ártatlan, nem kételkedhetünk vallomása őszinteségében és el kell hinnünk, hogy amikor kilépett az udvarra, egy magas, feketeruhás asszony sietett ki a kapun.

A kegyetlen gyilkosságot férfi hajtotta végre, még pedig — a sebből ítélve — nagy erővel. A feketeruhás asszony büntársa lehetett. Kémkedett, őrt állott, cinkostársát a levélhordó jöveteléről értesítette ; a bűntény elkövetése után pedig magához vette az elrabolt pénzt és elsietett. Azt az asszonyt tehát föltétlenül ki kell nyomozni.

A konyhakést, amelylyel a gyilkosságot végrehajtották, csak a napokban vásárolhatták. Markolata, pengéje egészen új. Szerencsére, rá van vésve a kereskedő neve is : „Hágel János késmüves, Koronaherceg-utca 5“. Az üzletben talán megmondhatják, ki vette a kést. A detektív nem csalódott. Hágel János jól emlékezett rá, hogy a kést a gyilkosság előtt való napon egy magas termetű, feketeruhás asszonynak adta el.

Ime, ez a nyilatkozat megdőnti a vizsgálóbíró gyanuját. A házmester igazat mondott. Tuzár azonban ezzel a fölfedezéssel egy lépéssel sem jutott előre. Amit a késmüvestől hallott, csak megerősítette az ő álláspontját : az a feketeruhás asszony büntársa volt a gyilkosnak. Lehet, hogy a felesége,

vagy talán a szeretője, aki ördögi furfanggal kieszelte a gyilkosság tervét; az a másik pedig végrehajtotta.

Most hát tessék kinyomozni az asszonyt ! Különös ismertető jel : fekete ruha, magas termet. Semmi más. Nehéz, megoldhatatlannak látszó feladat.

Tuzár Mihály azonban nem riad vissza a nehéz akadályoktól; nem csügged ő el egyhamar. Ujra visszaidézte emlékezetébe az egész bünesetet, a helyszíni szemlét és így okoskodott :

— Mikor a levélhordó egy-két pillanatra eszméletre tért, és gyilkosa után tudakozódtam, azt felelte, hogy : „*ő az !*“ Egy bizonyos emberre gondolhatott, akit ismerek ; talán ott állott mögöttem vagy mellettem . . . Igen, úgy kell lenni . . . Jól emlékszem rá . . . Fölemelte kezét, hogy rámutasson gyilkosára, de ereje cserben hagyta és csak megismételte amit korábban mondott : „*Ő volt !*“ Ki állott mellettem ? A postakocsis és a 17-es számú rendőr. A kocsis csak a gyilkosság elkövetése után jutott be a házba. Ő rá nem gondolhatott. A rendőr ? . . . Hm ! . . . Kissé különösen hangzik, de nem lehetetlen . . . Várjunk csak ! . . . Mikor a rendőr besietett a lépcsőházba, a feketeruhás asszonynak még ott kellett lennie, mert hiszen a ház-mester csak néhány perccel azután látta őt a kapun kisurranni. Cinkostársa is ott volt a lépcső-

házban. Szinte megfoghatatlan, hogy az a rendőr nem vette észre sem az egyiket, sem a másikat. Szemrehányásomra azzal felelt, hogy a sebesülttel bajlódott. Gyöngéden lefektette. Hazudott a gázfickó ! Most jut eszembe, hogy a boncolásról fölvev jegyzőkönyv szerint a meggyilkolt ember fején zuzódás okozta seb volt, mely valószínűleg abból eredt, hogy a hatalmas szurás után hanyatt vágódott a lépcsőn. Sokatmondó cáfolat ! Nem igaz tehát az sem, hogy a rendőr átfogta a levélhordó derekát, hogy az le ne essék. Következésképpen a vérfoltok is más okból kerültek arcára, kezére, ruhájára. Arra is emlékszem, hogy a velem való találkozás nagyon meglepte. Hogy meghökkent, mikor a lépcsőn lerohanva egyszerre eléem került. Most már értem a haldokló vallomását ! Százat egyre, hogy azt a derék, becsületes embert *a 17-es számu rendőr gyilkolta meg !* Nem félt a következményektől. Ki is gyanakodhatnék ő reá, aki a sebesültnek az első segítséget nyújtotta, a rendőrségre telefonozott, a házmestert előszólította ? A vérfoltok sem kelthettek gyanut ; hiszen kötelessége, hivatása teljesítése közben tapadtak rá.

Tuzár mester befejezte a „nyomozást“. Először is a Hatvani-utcába sietett, hogy megtudja, posztján van-e a rendőr ? Ott találta. A derék ember nyugodtan járkált föl s alá, mint akinek rendben van a szénája.

Tuzár megszólította :

— Hogy hívják magát, barátom ?

— Fekete B. János vagyok, instálom.

— No hát csak azt akartam mondani, hogy elsimitottam a dolgát. A rendőrkapitány ur eleinte nagyon haragudott magára, amiért a bűnöst futni engedte, de megbékült, amikor megtudta, hogy a feketeruhás asszony hüvösre került.

Fekete B. János halálsápadt arccal nézett a detektivre.

— Mikor tartóztatták le ?

— Alig egy félórája.

A rendőr erőltetett mosolylyal feleli :

— No, hála Istennek !

Tuzár magára hagyja őt, de a Ferenciek bazarjának kapuja alól szemmel tartja. Látja, hogy Fekete B. János ott hagyja posztját és az Ujvilág-utca felé siet. A detektiv utána.

A rendőr, mint üldözött vad, futott végig az Ujvilág-utcán. A Károly-körutra érve, előszólított egy bérkocsit és ráparancsolt, hogy hajtson az Aréna-ut 37. számú ház elé. Attól tartva, hogy az az ördögös detektiv nyomában van, kitekin-tett a kocsi hátsó ablakán. Éppen jókor ! Tuzár abban a pillanatban szállt egy bérkocsiba, bizonyosan azzal a szándékkal, hogy kövesse őt . . . Mi sem természetesebb, mint hogy meg kell szök-

nie a detektív elől. Kocsija lassan dőcögött végig a Váci-köruton; az a másik mindenütt utána. A rendőr nem vesztette el lélekjelenlétét. A Podmaniczky-utca 6. számú háza előtt megállította kocsiját, kiugrott belőle és besietett a ház kapuján. Azt hitte, hogy egerutat nyer. Az átjáróházon keresztül csakhamar megint a Váci-körutra került és felugrott a legelső lóvonatra. Körültekintett. Tuzárt nem látta sehol. A Hatvani-utca sarkán leugrott a lóvonatról és a Ferenciek-terére igyekezett, hogy újra elfoglalja posztját.

Nagyot bámult, midőn célhoz jutva, szemben találkozott Tuzárral, aki sietve jött az Egyetem-utca felől. A rendőrt nagyon meglepte ez a találkozás. Talán nem is Tuzár volt az, aki abban a kocsiban követte őt? . . . Vagy talán nem is őt üldözték s csak rémképeket látott. Szinte megbánta már, hogy utját félbeszakította.

— Honnan oly sietve, mester?

— A VI. kerületi kapitányságtól. Egészen odáig vagyok! Megesz a méreg!

— Mi történt?

— Bakot lőttem. Kitünt, hogy annak a fekete ruhás asszonynak semmi köze a gyilkossághoz. A rendőr jóízűen nevetett.

— Mit nevet?

— Mindjárt gondoltam én, hogy csizmadiát fogott a tekintetes ur.

— Miért ?

— Nem asszonyi kéz követte el azt a gyilkosságot.

— Ugy-e ? Én is azt hiszem.

— Összebeszélt az a házmester tücsköt-bogarat. Részeg volt az istenadta. Mikor a vizsgálóbíró faggatta, csak úgy dőlt belőle a pálinka.

— Persze, persze !

— Ha csakugyan kisurrant volna a kapun, látni kellett vón a postakocsisnak.

— Magának is.

— Nekem is.

— Látom, hogy helyén van az esze. Maga nem olyan tucatrendőr, mint a többiek. Mondja csak, barátom : a maga véleménye szerint ki követhette el azt a gyilkosságot ?

— Hm ! Nagy szó ! Fogas kérdés, de megfelelek rá. Jól tudja a tekintetes ur, hogy a levélhordó kiáltására futottam a lépcsőházba.

— Nos ?

— Azt is tudja, hogy azt a boldogtalan embert egyesegyedül találtam. A gyilkos tehát nem a kapun keresztül menekült.

— Hanem ?

— Fölszaladt az emeletre. Fejemet tenném rá, hogy a háznak valamelyik lakója követte el a gyilkosságot. Az én józan eszem legalább azt diktálja.

— Mond valamit. Valamit? Sokat! Nincs vesztegetni való időm. Egy óra alatt bejárom az összes lakásokat. Fogja, barátom. A jó tanácsért megérdemel egy szivart. Aztán ha majd megkapom a kincstártól az ezer koronát, jelentkezni fogok. Megisszuk az áldomást.

Tuzár hálásan megszorította a rendőr kezét és magára hagyta őt. De nem a Gránátos-utcába ment. Biztos volt ő a dolgában. A gyilkos nem lehet senki más, mint a 17-es számú rendőr.

Az Ujvilág-utcába sietett, megnézendő, visszavért-e már az a bérkocsi, mely a rendőrt a Podmaniczky-utcába vitte. Ott találta már a bérkocsi-állomáson. Tuzár közeledett hozzá.

— Egy kis beszédem volna magával.

— Mi tetszik?

— Az imént egy rendőrt vitt a Podmaniczky-utcába.

— Össze is szidtam a mindenségit. Parancsol, basáskodik, de a fuvaromat ki nem fizeti. A biztos urak azt hiszik, hogy a levegőből élünk.

— Sohse panaszkodjék! Busásan megtérítem a kárát. Csak azt mondja meg, hová igyekezett az a rendőr?

— Azt mondta, hogy hajtsak az Aréna-ut 37 alá. De utközben meggondolta a dolgot. Kiszállt és a faképnél hagyott. Adósom maradt.

— Mennyivel?

— Nyolcvan krajcárral.

— Ehun a kárpótlás. Két forintot adok. De siessünk az Aréna-ut 37. száma elé.

— Ez már beszéd!

Nem telt bele tíz perc, a detektív már benyitott a 37. számú földszintes ház kapuján. Tágas udvarra jutott. Köröskörül apróbb lakások. Egy köpcös emberke söprögetett az eresz alatt. Tuzár megszólította.

— A házmestert keresem.

— Én vagyok.

— A rendőrségtől jövök. Adja ide a lakók névjegyzékét.

— Nem szolgálhatok vele. Elhányódott. Összesen hét lakóm van. Fejből megmondom valamenyinek a nevét.

— No hát csak szaporán!

— *Kántor* Mária színésznő. Télen pihenőt tart, csak nyáron játszik a szinkörben. Mellette lakik *Szabó* Mátyás. Suszter az istenadta. Se legénye, se inasa.

— Tovább! Tovább!

— Amott lakott *Fekete* István. Isten nyugosztalja szegényt. *Tegnapelőtt meggyilkolták*. Becsületes, derék ember volt. Pénzes leveleket hordott szét a városban. Bizonyosan az ő dolgában tetszett

ide fáradni . . . Hejh ! nagyon sajnálom azt a jó embert. Mult éjszaka is egyre sirtam, pedig nem voltam vele semmiféle atyafiságban.

— Családos ember volt ?

— Három kis pulyája és egy felesége volt.

— Jól élt a feleségével ?

— Hun összepöröltek, hun megbékültek. Talaly ilyenkor válófélben is voltak. Az asszony ott hagyta urát, de a jó ember addig rimázkodott neki, míg ujra visszakerült.

— És miért hagyta ott az urát ?

— Azt beszélik a rossz nyelvek, hogy valami rendőrfélével szürte össze a levet. De hát tetszik tudni: nem mind igazság az, amit vén asszonyok világgá kürtölnek.

— Itthon van most az az asszony ?

— Itthon van. Az imént is kihallottam a sírását. Egyre jajgat, egyre sopánkodik.

Untig elég volt Tuzárnak, amit a bőbeszédű házmestertől hallott . . . Megvan már a tettes; hurokra kerül a büntársa is. Habozás nélkül nyitott be özvegy Fekete Istvánné lakásába. Ott találta a konyhában. Szemrevaló, csinos asszony. Nem lehet több 28—30 évesnél. Nem hazudott a gránátos-utcai házmester, amikor magas termetűnek mondotta. Arca feltűnően sápadt volt.

— Fekete Istvánnét keresem.

Az asszony rosszat sejtve, észrevehetően össze-rezzent.

— Én vagyok.

— Velem kell jönnie.

— Hová?

— A rendőrségre. Ki fogják hallgatni.

Feketené az izgatottságtól remegve válaszol:

— Beteg vagyok. Talán holnap . . .

— Most! Azonnal!

— Miért oly sürgősen?

— Tudni akarja? Ám jól van. Megmondom.

A rendőrség kiderítette, hogy ön szeretőjével össze-játszva, az urát meggyilkolta.

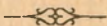
— Nem igaz! Nem igaz! Hazugság!

— Hazugság? Ide nézzen! Fekete Istvánt ezzel a konyhakéssel gyilkolták meg. Ezt a konyhakést pedig ön vásárolta a gyilkosság előtt való napon.

Az asszony feleletre nyitja kékülő ajakát, majd nagyot sikolt és holtan terül el a konyha padlóján.

— — — — —
A vizsgálóbíró még aznap letartóztatta a 17-es számú rendőrt, aki töredelmesen megvallotta bűnét. Az volt a mentsége, hogy szeretője beszélte rá a gyilkosság elkövetésére.

A törvényszék életfogytig tartó fegyházra ítélte.

Tartalom:

	Oldal
Hogy lettem én detektív?	5
A vörös paróka	15
Melyik a három közül?	35
Megöltek egy leányt	57
A szokás rabja... ..	89
A bajtársak... ..	103
A férj vadászni jár	117
A reklámbetegek	145
A Fekete könyv karrikaturái... ..	157
A fekete ruhás asszony	175

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Szilágyi Béla Könyvkiadóhivatalában

Budapesten, IV., Károly-körút 26

a Következő RészreKü Irodalmi újdonságok jelenteK meg s úgy a kiadó-
hivatalban, valamint minden könyvkereskedés útján beszerezhetők.

Bakos Sándor. Elektromosság a gyakorlatban. Elektrotechnikai kézikönyv. Függelékül: Marconi találmánya, a drótnélküli távító. . . 5.—, Vázonkötésben	Kor.
Bécsi kalauz. Képes útmutató a császárvárosban. 36 képpel és 1 térképpel kötte	6.50
Elküldött levelek. (Briefe, die ihn nicht erreichten.) Regény levelekben. Az eredetinek 65-ik kiadása után fordítva 4.80 . . . . . Kötte	1.20
Fekete könyv. Kredeti bűnügyl és detektiv történetek, írta dr. Güthi Soma. I. kötet: A vón kopó, egy útkos rendőr emlékirata	6.—
Gorjki Maxim. Ejjeli menedékhe . . . . . (Sainházi kiadás.) —.60 . . . . . Kötte	2.—
Hairte Ben Ajad. A török nő élete a társaságban és a hárem	1.—
Korchmáros Kálmán dr. Montecarlo és játéktérmei. Képes cimboritékkal, számos illusztrációval és a szövegbe nyomtatott képpel	1.20
— Ugyanaz németnyelvű kiadásban: Montecarlo u. seine Spielsäle. Mit vielen Illustrationen und in den Text gedruckten Abbildungen, in farbigem effectvollem Umschlag	4.—
Kahlenberg. Hans v. Hakkisauszony. (Nixchen). Előszóval ellátta Bródy Sándor	4.—
Kiss János dr. és Gerey József. Jézus élete. Hosszúak folio alakú remek díszmó, képekkel	1.60
Kossuth Ferencz 30 parlamenti beszéde, életrajzi adatokkal kíséri Hentaller Lajos. Számos képpel 6.— . . . . . Ugyanaz díszkötésben	80.—
Mathers Helén. Jón a rozson át. (Új olcsó kiadás.) Regény 3 kötetben	7.—
Mirácó. (Faragó J.) Smokkék. Apró komédiák a Smokk-család életéből. Képekkel	3.—
	1.60

Modern írók könyvtára.

Szerkeszti dr. Rózsa Miklós. A modern irodalom legszebb és leghíresebb alkotásai, páratlanul olcsó,

művészi kiállításban. Eddig megjelentek a következők:

I. kötet. Hermann Heyermans: Zsidó fűzfang. — II. kötet. Rudyard Kipling: A fekete Jack. — III. kötet. Maxim Gorjki: A pénz. — IV. kötet. Leonid Andrejew: Kód. — V. kötet. Octave Mirbeau: Bűn. — VI. kötet. Maxim Gorjki: Malva. — VII. kötet. Semjón Juskevics: Ghetto. — VIII. kötet. Rudyard Kipling: A bírmal leányzó. — IX. kötet. Catulle Mendès: A kolostor meséi. — X. kötet. Paul Bourget: Velencei éjszaka.

Minden egyes kötet ára 60 fillér, bekötve 1 K.

Morva Rezső. Kézikönyv az összes gőzkazánok, valamint az összes stabil gőz-
gépek kezeléséről, a magas és alacsony nyomású sűrítővel működő gőz-
gépekről. Vizsgáló gépészek előkészítésére. Számos ábrával, 5. bővített ki-
adás . . . . . 4.—, Vázonkötésben . . . . .

Nagy Iván. Magyarország családai czimerekkel és nemzékrendi táblákkal. Egye-
dül magyar, a nemesi családok leszármazásait tárgyaló kimerítő és monu-
mentális munka. 20 kötet és pótkötet: együtt 21 kötet 160.— 13 félbőröt . . . . .

Olaszország remekei. Olaszország és az olaszok műkincseinek fényképgyűjteménye. 2 albumalakú kötet több mint 2000 fénynyomatú képpel, fényes díszköt-
ménnyel . . . . . 200.—

Orosz Adrienne (csicséri). Bozóthy Nóra grófnő. Regény. (Újdonság!) . . . . .

— Róma diadala. Keresztény szociális regény. (Újdonság!) . . . . .

Pakots József. Mindenféle a folyosóról. Humorisztikus karcolatok a t. Házból.
Linek és Bér karrikatúráival 2.—, merített papíron 3.—, díszkötésben . . . . .

Schnitzler Artur. Kőrbe-kőrbe. (Reigen.) Tíz párbeszéd. Fordította és bevezet-
tessel ellátta Bródy S. Díszesen kiállítva, több színben nyomott czimlappal
Ugyanaz díszkötésben . . . . .

Székely Dávid. Magyar írók álnevei a múltban és jelenben . . . . .

Vértési Károly. Az éjjeli nap országában. **Svédország.** Utirajzok számos színes
képpel. Elegáns kötésben . . . . .

Vértési Károly. Az éjjeli nap országában. **Norvégország.** Utirajzok számos színes
képpel. Elegáns kötésben . . . . .

Vértési Károly. Spanyolország. Portugália. A lisszaboni nemzetközi sajtó-
kongresszus. Utirajzok 72 tárcsacikkben. 105 képpel, 600 oldal. Nagy 8 ad-
retű díszes kiállítású munka, díszes vázonkötésben . . . . .

OSZK

OSZEK

by Henry St. John de Saxe

